

ARGIA

1987 Ekaina 28 — L urtea — 1.157 zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

Mari Abrego:
EVEREST
GAILENDU
ZAIGU

Jesus Loroño:
«Euskaldunei Tour bat
irabazteko
egurra falta zaie»

Alaine Krivine,
langile
mugimenduaren
birkonposaketaren
atzetik

Objezio legearen
aurrean
sei mila gazte
makurgaitz

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

1.157. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Bartzelonako hilak lurperatuta ondorio politikoak gelditu dira. **I. Zubiondo.**
14.— Txema Montero: «Autodeterminazioa izan daiteke herri honen ilusio sortzaile. **I. Zubiondo.**

NAZIOARTEKOA

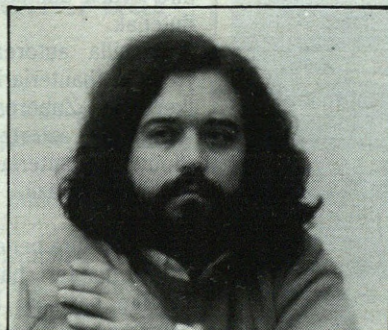
- 18.— Alain Krivine, Frantziako trotskisten buruzagi: «Langile mugimenduaren birkonposaketa baten atzetik abiatu behar dugu». **A. Bilbao.**

ERREPORTAIK

- 21.— Fobos, Martitzen satelitea. **M.J. Barandiaran eta I. Irazabalbeitia.**
22.— Pornografiaren politika egin duen emakumea. **Gorritxo.**
24.— Objezio legearen aurrean objezio politikoa Euskadin. **J.J. Petrikorena.**
35.— Jesus Loroño: «Euskaldunei Tour bat irabazteko egurra falta zaie». **N. Arrastoa eta L. Aristi.**
40.— Kaiku 87, Everestetik esku hutsik. **I. Camino.**
42.— Arabatik Pakistango Karakorum-a sei mendigoizale euskaldun. **Artaso.**
44.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
46.— Bertsolari Elkarte indartsu abaitu da. **D. Zuazalde.**
48.— Inkesta soziolinguistikoa Iparraldean abiatu da. **P. Unzueta.**
49.— Joxemartin Apalategirekin antropologiaz. **P. Zubiria.**
50.— 4.000 pertsona bildu ziren Kantu Txapelketako finalean. **J. Landa.**
52.— Kulturaren aste-borrastea.
54.— Munduaren zabaletik kultura. **J.M. Heritz.**

ZIKLISTA mitikoa dugu JESUS LOROÑO larrabetzutarra. Baha-montesekin lehia haietan euskaldunon goragarria genuen Loroño, eta oraingo ziklismoari buruzko hainbat iritzi interesgarri eskaini dizkigu bide batez, **35. orrialdean**. Baina kirolaren presentzia ez da horretaz bukatzen: 8.000tik gorako mendietara egindako bi euskal espedizioen berri ematen da **40. orrialdean**, bata itzulua eta bestea abiatua, bata esku hutsik bururatua eta bestea ikuskizun. Bestetik, Strasburgoko Parlamenturako hautatu berria izan den TXEMA MONTEROri hitza eman diogu aste honetan, **14. orrialdean**, autodeterminazioaren inguruan intuizio berriak agertuz. Eta askoz gauza gehiago, baina ezin denak lerrotan kabitu.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabalea.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Irizarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elosegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etchezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarrigi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.
Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran, Agus Barandi.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagafia 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefona: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 145 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1987. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....5.300 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....360 libera.
Estatu Espainola.....5.300 pezeta.
Beste atzerriak.....7.200 pezeta.
Airez.....11.000 pezeta.

EKAINA 28 UZTAILA 4

uztailaren 4ean ilgora

mareak: (ekainaren 28an)
gora: 06.42 eta 18.52
behera: 12.32

eguzkia: (ekainaren 28an)
irten: 06.16
sartu: 21.42

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

titulua: Sobre el carnaval vasco. Ritos, mitos y símbolos. Mascaradas y totemismo

Egilea: Txema Hornilla

Argitaletxea: Txertoa

Ezaugarriak: 170 orrialde, 775 peza.

Berriz ere Etnografiari buruzko liburua eskeintzen digu Txertoa argitaletxeak, eta berriz ere kalitatezko lanak jende guztiak irakurri ahal dezan, hots, irakurketa nahiko ximple batean, etnografia ez dadin betiko gai lapaitza izan.

Liburuak Zuberoako Ihauteriari buruz hitzegiten digu, European dagoen ekitntza folkloriko berezienetako bat.

Kurioski gure herrian hainbat eta hainbat jende eza gutzen ez duena. Hala eta guztiz, gure herrian eta gure herritik kanpo etnografo pila batek egin izan dituz ikerketa ezberdinak. Gutxi izan dira ordea kalitatea eskeini dutenak.

Hornilla autorea, Euskal Herriko ihauteriari buruzko ikerketan, Zuberoako «maskaradak» aztertzen ditu, «Souleko ihauteriari» buruzko interpretazio berri bat ematen.

Bitxiak dira benetan Zuberoako ihauteri hauek; Urte berrian hasi eta Ihauteriko asteatea arte bukatzen ez direnak. Jai erabat bereziak, non gazteak eskualdeko herri guztiak bisitatuko dituzten, azkenean sorrera herrian bukatzeko. Bertan, bi talde desberdin ditugu: Gorriak eta beltzak. Lehenengoak garbi eta dotoreak, bigarrenak berriz, txiro eta zikinak.

Liburuan antropologo desberdinen iritziak azaltzen dira Violet Alford eta Caro Barojarenak esaterako. Ondoren beste lurraldeko maskaradak eskeintzen dira Asturias, Galizia eta Grezian ematen diren bezalakakoak.

Liburu bukaeran «totemismoaren» fenomenoaz aztertzen da. Zer den, zer suposatzen duen, teoria ezberdinak, edipo konplexuarekin izan dezaken erlazioa...

Liburu interesgarria ikus dezakezuenez. Are gehiago irakurketa erraza izanik eta argialetxe honetako zenbait liburutik gertatzen den bezala deskribatzen digutena, gudan oso gertu dagoela ikusten dugunean. Hots, irakurketa soilean ez dela gertatzen.

Titulua: Flannery eta bere astakiloak

Egilea: Bernardo Atxaga eta Jaizkibel

Argitaletxea: Elkar

Ezaugarriak: 40 orrialde, 380 peza.

Literatura aberatsa dugu Bernardo Atxagarena, lan

mota ezberdinak izanik, poesia, gidoiak, nobela, haur literatura etabar, denak asteasuarek honek ohiturik gaituen kalitate bikainaz eskeiniak.

Flannery eta bere astakiloak, lau asto golfoen istorioak ditugu. Liburu ezberdinetan zehar aventura bitxieta aurkitzen dira, «Italiko zirku batean» adibidez, Erromara bidaia egitea erabakitzen dute musika joaz hirian zehar diru pixkat ateratzeko. Ez dute ordea zorte handirik izango eta azkenean Olegario astakiloak trapezista bezala bukatuko du lanean. Hemen ere ordea, gauzak ez dira bat ere errazak izango, baina lau lagunengoen inguruko arazoak menderatuko dituzte.

Ipuina 7, 8 urtetako haurrentzat idatzia dago eta bere kalitatea primerazkoa bada, ez da gutxiagorako «Jaizkibel» marrazkilariaren lana. Kolorezko marrazkiekin horniturik orrialde bakoitza, argumetoarekin erabat ados eta batez ere espresioz bete-ta goitik behera.

Liburu ederrak azken finen, aurkeztu dugunaz aparte honako hauek argitaratu dira, «Kitarra baten bila gabiltza zorutzen», «Astakiloen izkutuko taktika» eta «Mikelek problema bat dauka».

Aldizkariaren izena: Habe

Ezaugarriak: Hilabetekaria, 110. zenbakia, 50 orrialde, 180 peza.

Hilabetero bezalaxe, puntualitatez atera zen ekaina hasieran euskaldun berrien-

tzat HABE taldeak argitaratzen duen aldizkaria. Kolorezko argazkiak, formato handia eta ederra, hots, arazo ekonomiko larriak pasatzen ez dituztela nabaritzen da.

Entrebista nagusia Iñaki Arkazori egin diote, bere hirugarren diska argitaratu berri duenean. Bertan bere musikari buruzko iritzia eskeintzen digu eta bere azken diska honekin lortu nahi izan duena.

Nekazaritza omen da exekutiboen moda berria. Lan gogorretik ateratzen direnean, bere lan arazoak ahaztutzeko modu interesgarria omen da baratza lantzea eta honela ari omen dira Getxo aldeko zenbait. Hori bai, baratz bakoitzak bere dutxa eta komuna du, eroso lan egiteko moduan.

Eta naturarekin jarraituz, ideia ona nafartar talde batek izan duena. Lurralde honetan hainbat eta hainbat herri hutsik izanik, bertara joatea erabaki dute herriak konpondu eta esplotatu nahiean.

Atano III.naren biografia txiki bat ere ez da falta. Nola hasi zen pelotan bere anai guztik bezalaxe, ordungo Azkoitiko giroa, bere txapelketak etabar

Kareletik pelikularen neska protagonistari ere entrebista txiki bat egiten diote. Lurdes Orubek bere esperientziak aparte bere sinpatia paregabekoa azaltzen digu.

Horretaz aparte Joxemari Iturrালের ipuina, komikiak, horoskopoa eta abar luzea euskara ikasten ari direnentzat.

ASTE HONETAN NABARMEN

Euskararen ikerketa soziolinguistiko txiki bat

Titulua: Euskara Donostian
Egilea: Donostia hiriko
 euskararen udal patro-
 natua

Ezaugarriak: 70 orrialde,
 dohainik.

Aipagarria dela esango ge-
 nuke, Donostiako udal patro-
 natuak atera berri duen liburu
 hau. Aipagarria azken finean,
 ikerketa soziolinguistiko txiki
 baina zehatz eta popular bat
 eskeintzen zaigulako. Bertan,
 Donostiako hirian dagoen euska-
 raren egoera aztertzen da ikus-
 puntu oso desberdinetik, irakas-
 kuntza, komunikabideak, kalea...
 Baina ikus dezagun, aldizkariak
 eskeintzen duen informazioa.

Lana sarrera historiko batekin
 hasten zaigu, euskarak hirian
 izan duen pisuaz hitzegiten
 duena. Ondoren errolda txiki
 batzuk eskeintzen dira 1981.
 urteko euskararen egoera azalduz:

ONGI hitzegiten zuen,
 %22ak

ZERBAIT hitzegiten zuen,
 %23ak

EZER EZ zuen ezagutzen,
 %55ak.

Ondoren errolda 1986. urte-
 ra pasatzen zaigu:

ONGI hitzegiten du,
 %26,5ak

ZERBAIT hitzegiten du,
 %19ak

EZER EZ du ezagutzen,
 %54,5ak.

Emaizta baikorra dela esan
 genezake, euskaldunen kopurua
 handitzen dela ikusiz. Datu
 hauek baikorragoak probintziarekin
 konparatzen baditugu:

ONGI, %40
 ZERBAIT, %15
 EZER EZ %45

Ikus ditzagun orain Hego-
 Euskalerriko beste hiriak. Eus-
 kara ondo ezagutzen duten:

BILBO, %7
 GASTEIZ, %3
 Iruinea, %6

Hemen ikus daitekenez datuak
 nahiko ezkorrak agertzen
 zaizkigu.

Baina erroldak ez dira hiritan
 bakarrik geratzen, Donostiako
 auzo ezberdinen euskaldunen
 kopurua agertuz, honela auzo
 ezberdinen euskaldun sailkapena
 agertzen zaigu, hots, auzo eus-
 kaldunenetik erdaldunaraino,
 bost atal desberdinetan zehar.

Euskararen transmisioa ere
 azaltzen du, hots, familiarra,
 eskola, lagunak... irakaskuntzari
 garrantzi berezia emanik.

Estadistikak ere adinaren arabera
 doaz; adinekoak izanik gehienbat
 euskara egiten dutenak eta
 haurrak eta helduak ondoren.
 Sexuaren ara-

bera ere, emakumeak gizonak
 baino pixkat euskaldunagoak
 agertzen dira.

Azkenik ondorio batzuk ateratzen
 dituzte eta hauek nahiko negati-
 boak direla esan genezake, Donostia
 euskararen ezagupena fenomeno
 minoritarioa delako, duela zen-
 bait urte maioria izan zenean.

Aldizkariaren bigarren atalean,
 euskararen ezagupena alde batera
 utziz, bere erabilpena aztertzen du.
 Euskararen erabilpena leku publi-
 koetan, gizarte-zerbitzuetan, elkar-
 teetan, industri lantegietan eta az-
 kenik irakaskuntzan.

Bukatzeko, gizarteak euskarare-
 kiko duen iritzia, jarrera eta balorapenak
 aztertzen dizkigu. Hemen ere es-
 tadistika ezberdinak egiten dira,
 leku eta giro ezberdinetan zehar.

Lan interesgarria dela iduritzen
 zaigu. Badakigu Donostiarekin ez
 dela ezer egiten, baina tira, ea
 pixkana-pixkana Euskal Herriko
 beste hiri eta herriak animatzen
 diren ikerketa eta aldizkari ber-
 dintsuak egiten.

Bestalde, donori aldizkari hau
 interesatzen bazaio, hona hemen
 helbidea:

Euskal Txokoa, Konstituzio en-
 parantza 6. Telefono zenbakia:
 (943) 424717

Titulua: Euskadi, 1977 — 1987

Egilea: zenbait argazkilari
Argitaletxea: Gernika 37-87 batzordea

Ezaugarriak: 200 orrialde, 1500 peztan.

Atzerakuntza pixkatekin baina
 uste dugu pena merezi duela
 Gernikako batzordeak bonbaketaren
 urtebetetzean atera zuen liburu
 aurkeztea. Bertan, gure herriaren
 deskribapen orokorra eskeintzen
 zaigu argazki desberdinen bitartez.
 Liburuak ez du inongo testurik,
 dakarren gauza bakarra argazki-
 larien izena, atera zen hiri eta
 data da. Baina ez du inongo
 testurik behar liburu honek,
 non mota guztitako argazkiak
 azaltzen diren: pertsonaiak,
 paisaiak, manifestapenak,
 auzoak eta abar luze bat.

Martxelo Otamendi, ETB-ko saioen berri ematen duen "Txoria dut maite" programako arduradun eta gidoilariak ETB ikuslegoarengana hurbiltzea du asmo.

Martxelo Otamendi ETB-ko erakus-lehioa

Egunoroko programaketa nola aurkeztu eta, formula berri batera jo du ETB-k oraintsu. Aldaketaren beharra somatu da "Txoria dut maite" saioan. Hau honela eta itxura berri bat eman asmoz Martxelo Otamendi tolosarraren eskutan utzi da guzti hau: «programa informatiboak eta filmeak ditut batipat gustoko» esan digu saio honetako arduradun eta gidoilariak. Idea mordoa buruan, ez du hankasartzerik nahi, argi ditu gauzak: «asteroko programakuntza ematen jarraitu lehendabizikoz. Emateko era alda dezakegu, baina kontu haundiz ze ez baita komenigarri egun batetik bestera derrepentean goitiki behera aldatzea...».

Halere, uztaila aldean aldakuntzarik izango omen da... «aurkezle berriak hasiko dira justu justu, zeintzuek "sketches" batzu pro-

graman tartekatuz egingo bait dute heuren lana», dio Martxelo-k. Asmoak asmo etxeko ekoizpenak bultzatzen saiatu: «bai, ekoizpe-nean partu hartu duen jendea ekarriz adibidez», eta lortu, posible bada bederen, filmeak komentatzea, saio bat edo besteren barru barruko informazioa eman...

Orduerdiko saio hau bi zatitan banatzea dute asmo: «20 minutu programak aurkezteko erabili eta beste 10ak telebista barruko erreportaiak eskainiz. Ikusle-goak ezagutzen ez duen tramankulu guztia plazaratu, besterik ez». Badu kezkarik, noski: «ikuslegoaren parte hartzea lortu behar dugu, dituen kexuak bota ditzala, eritzia azaldu... gaur egun ez dugu apenas kritikarik jasotzen inondik eta hori kaltegarria da». Saiatu bada, ondo egiten.

Astelehenez «Aire Posta». Heriotze eta maitasun nahasketa.

«Emakume Gaiztoak». Telesail berria

A honetan udako programazio berriaz datorkigu hiri txikia; telesail eta saio berri ugari lehen kapitulotik hasiko zaigu baina, zorionez edo txarrez, batzu lehendik ere ikusita genituen, «Emakume bionikoa»-ren kasu. Astelehenean, «Urrezko hiri misterioitsuak» marrazki bizidunak umeen gozamenerako ipiniak izan dira. Emakume bioniko baten abentura lotsagarriez hezitu nahi duenak aukera bikaina du telesail horrekin.

Astelehenean ere, «Emakume Gaiztoak» telesail berria izango gaueko hamaika térdiak aldera. Victoria erreginaren garaiko emakume hiltzaileei biruzko benetazko gertakizunetan oinarritua dagoen telesaila da honako hau.

Informazio iturri fidagrienetatik aukeratuak izan dira; polizien artxibokoak, Britainiar Museoa grabaturikoak eta baita erregistroak ere. Istorioak aipaturiko emakumeen izakera harrigarria eta desberdina azaltzen ditu alde batetik eta bestetik, XIX. mendeko poterea eta moralari zegokion gizarte presioak garai hartako bertutesunaren aurrean ezarri zuen hilketa eta biziozko kontrapuntu ilunbera agertzen digu.

Nahiz eta zirkustantzien biktimak izan, emakume hauek hilketak egiteko behar zuten indarren jabe ziren, era honetan munduak ikatzen zien eskubide eta askatasuna lortzeko.

Antzesle ugari eta ezezagun

Aldaketa txiki batzu emanen dira aste honetan. As-teazken eta ostiraleko luzametriak kendu eta astelehen eta ostegunaz ipini dute. Eze gutxi aipatzeko.

Igandez «Izugarrien Biltokia». Baltimore hirian, 1880. urtean. Gaez ezkontza xeble bat suertatzen ari da senargai hilberri duen neskarekin uztartzeko asmotan dabil. Zuzendaria: Hay Averbach. Antzesleak: C. Danova eta L. Devon.

Astelehenez «Aire Posta». Joe Barnes pilotoak istripu bat izaten du hegazkinarekin lurreratzekoan eta erreta hiltzen da. bere arrebari eman behar zaio berri iluna. Zuzendaria: John Ford eta Frank Wead. Antzesleak: Pat O'Brien, R. Bellamy.

Asteartez «Muguet Erregea». Muguet agure alkoholi-koa ospitaleratu egiten dute atake bat izan ondoren. Doktorea, bere laguntzaile eta agurearen artean erlazio bitxiak sortuko dira. Errealizadorea: Guy Jorre. Antzesleak: J. Dufhilo, P. Santini.

Ostegunaz «Bufoia». Kruzerontzi batetan, Lajoie eta bere lagunztaileak bidaia entretengarri izan dadin kontratuak izango dira, bapatean beste kontratu bat ere izanen dute. Zuzendaria: Guy Jorre. Antzesleak: Fernando Rey eta B. Haller.

Larunbatez «Barietateko Neskak». Zuzendaria: George Marshall. Antzesleak: M. Hatcher, Olga San Juan eta Frank Ferguson.

zinema

■ Azpeitiko zine klubak ekainaren 27an herriko arkupetan zine emanaldi bat emango du, gaueko 11etan.

Oreretako Kong Kong

ekaina
[26] Orerako King Kong zine klub taldeak ekainaren 26rako bere hurrengo emanaldia iragarri du. Egun horretarako "El beso de la pantera", 1981. urtean eginiko filma eskainiko dute Oreretako Vivtoria zineman. Emanaldiak arratsaldeko 5,30ak, 7,45ak eta gaueko 10,30etan izango dira. Sarrera 125 pezetatik jarriko dute salgai.

ihardunaldiak

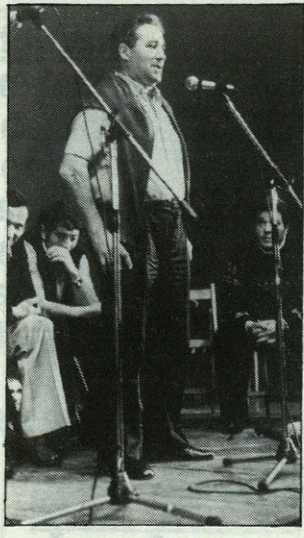
Donostiako 'Arkubide'n

Donostiako Udal Patronatoa antolatzaile delarik aste honetarako ere ekitza zenbait eratu da Euskal Txokoan. Hone-la, uzataillaren 2an, "Jazz festibala"ren aurkezpena egingo da eta gai honi buruzko pelikula bat ere pasako da. Ordua: arratsaldeko 8retan. Hurrengo egunean, 3an alegia, ordu berean, "Mundua ezagutuz" Turkiari buruzko diapositiba emanaldia. Ekintza hauek jakina den bezala, Konstituzio Enparantzan dagoen Euskal Txokoan izango dira, lehen aipatutako orduan.

bertsolariak

"Bertsolariak Arenalean 87"

ekaina
[27] "Bertsolariak Arenalean 87" iznepean ospatzen ari diren ekitaldi hauen barnean ekainaren 27rako beste bertso saio bat iragarri dute. Ekitaldi honetan Ajuria, Arriaga, Arriola A. eta Enbeita Abel arituko dira eguerdiko ordubetetan Bilboko Arenalean. Beti bezala bertso saioaren aurretik txistu kontzertu bat eskainiko dute eta bertan txistu zaleek egitarau zabal bat entzuteko aukera izango dute.

DAVID DUKES RICHARD JORDAN CINDY PICKETT HARVEY KEITEL FRANK LANGELLA
GWEN WELLES ROY SCHEIDER JENNIFER JASON LEIGH
STOCKARD CHANNING CRAIG WASSON TREAT WILLIAM

SECRETOS INDISCRETOS

THE MEN'S CLUB

ATLANTIC RELEASING CORP. presenta una producción HOWARD GOTTFRIED "EL SECRETO INDISCRETO"
"SECRETOS INDISCRETOS" (The Men's Club) protagonizada por: DAVID DUKES, RICHARD JORDAN, HARVEY KEITEL, FRANK LANGELLA,
GWEN WELLES, ROY SCHEIDER, JENNIFER JASON LEIGH, STOCKARD CHANNING, CRAIG WASSON, TREAT WILLIAM.
Escrito por: JEFF HOLMSTEDT. Dirigido por: HOWARD GOTTFRIED. Producido por: JEFF HOLMSTEDT y JOHN HARADA.
© 1986 Atlantic Releasing Corp. All Rights Reserved.

aste
honetako
filma

Amerikarren lotsik eza

Sekretu indiskretoak, izenpean zer ager zitekeen... auskalo. The Men's club izenburu jatorrizkoari atxekiz gero pittin bat gehiago soma daiteke. Hain zuzen ere filmaren haria izango dena. Dagoeneko gizartearen kolokaturik dauden sei-zazpi amerikar, karakteriologikoki ezberdinen elkarketa, emakumeetaz hitzegiteko eta farranda koxkor bat botatzeko.

Lehenengo parte guztian matxismoaren sobredosisa ez da inolaz ere baretzen arketipoetako bat «progre»arena izanda. Egin eta esaten dituztenak jasangaitzak dira publiko europar kulturadun batentzat.

Parrandaren subidoian luxozko puta-etxe batetara doazenean bakoitzaren izaeran sakontzen jarraituko da, emakumeek beren objektu papera betetzen jarraituko dutelarik.

Sinpleegia litzateke hau horrela geratzea. Jakin beharko litzateke amerikarrek zer pentsatzen duten film hau ikusita. Gure parametroak arras ezberdinak dira eta ez digu kasik ezer aportatzen, ez bada amerikarren izakerari buruzko irudi bat.

Teknikoki ondo egina egonik, zenbait gag izanik, asperetzeko betarik ematen ez duelarik... oso urrun geratzen da «El declive del Imperio Americano» gai bera ikutzen zuen film kanadiarretik.

Ez genioke inori ez ikusterik gomendatuko nahiz eta jakin eraziko geniokeen ez dela izan gure gustokoa.

Ez dugu uste gainera pertsonaia horietan amerikarren orokortasunik isladatzerik lortu dutenik. Ez eta ere haien izaerak. Azkenean, hori bai, parandaren parrandaz, ezkontza bat ere izango da goizaldera putaetxean bertan. Hobeagoa da puta bat mihia goxoki ahoan sartzen ez dizun emaztea baino!

Martin Goikoetxea

□«Secretos indiscretos». Peter Medak (zuz). David Dukes, Richard Jordan, Cindy Pickett, Harvey Keitel, Frank Langella, Gwen Welles, Roy Scheider, Jennifer Jason, Stockard Channing, Craig Wasson, Treat William.

arte

Erakusketa ugari Zarautzen

Zarautzko udal erakusgeletan erakusketa ugari ikus-teko aukera izango da aurtengo uda eta udazken honetan. Alde batetik, Nafarroa kaleko Sanz Enean ekainaren 30a arte "Artista berriak" izeneko erakusketa izango da ikusgai eta uztaillaren 1etik bukaera biartean berriz, Carlos Elgezua irudiak izango dira. Kale Nagusiko Torre Luzean ekainaren 25ean hasitako erakusketa bat izango da ikusgai uztaillaren 8a biartean, bertan Migel Ruizen troska urreztatua ikus-teko aukera izango delarik.

Arrasateko Nazioarteko II. Eskultura Topaketak

Bukatzeaz dago Arrasaten ospatzen ari diren eskultura topaketa hauek. Hilaren 28an bukatuko dira eta aukerarik baduzue honoko lanak izango dira bertan ikusi ahal izango dituzuenak: Markinako harri beltzez eta buztinez eginiko lanak, hain zuzen ere. Erakusketa hau bertako pilotalekuan dago eta hona partaideak: Xabier Krutz Arrillaga, Ramon Azpeitia, Gino Corsanini, James Francis, Fernando Garcia de Cortazar, Koldobika Jauregi, Marta Medeci eta Jose Maria Herrero.

Bilbon Ibarrolak segitzen du

Bilboko Arte Ederretako Museoa hile honen bukaera bitarterarte Ibarrolaren lan batzuek ahal izango dira. Museoa bertan ere, "El cuerpo y su imagen" izeneko argazki erakusketa bat dago ikusgai. Azkenik, areto grisean akuarelista britainarren lanak izango dira. Hiru erakusketa hauek hilaren bukaera arte izango dira ikusgai.

Gasteizen kostunbrista batzuek

Gasteizko Arte Ederretako Museoa berriz, euskal margolari "kostunbristak" izango dira ikusgai. Euskal margolari klasiko hauen lanak bizpahiru hila arte izango

omen dira museo-ko ormetan zintzilik. Besteak beste, Olano, Arteta, Zubiaurre anaiak... eta abar izango dira beren lanak bertan dituztenak.

Carlos Elgezua-ren lanak Eibarran

Carlos Elgezua irudigilearen lanak Eibarko udaletxe-ko kultur aretoan izango dira ikusgai hilaren bukaera biartean, ekainaren 30a arte hain zuzen ere. Erakusketan honetan hemezortzi irudi bildu dira eta besteak beste Jacinto Orbearen buru irudiak ikusteko aukera dago. Bere lanik nabarmenak beti horrelako pertsonai herritarren irudiak izan dira eta batez ere, buruak.

Euskal abeslari eta taldeak

Anje Duhalde
Erramun Martikorena
Basakabi
Akelarre
Minxoriak
Etxamendi eta Larralde
Tapia eta Leturia
Begoña ta Soledad
Izeki
Txanbela

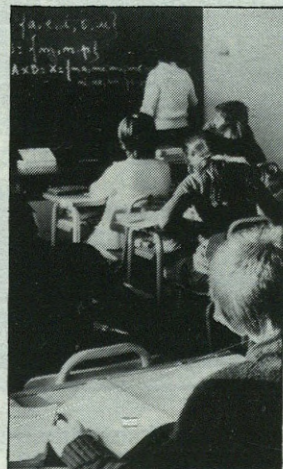
Sonorizazioak, argiak. Harremanetarako: (943) 462014

ikastaroak

●Gipuzkoako Ikastola Langileen Elkartea.—

Berorri antolatzaile delarik, hainbat ikastaldi eratzeari ekin dio. Ikastaldi hauek honokoak dituzue: Geografia Historiaren didaktika eta metodologia. Irakaslea: Mikel Ubillos. Psikomotrizitatea. - Errekuperapena. Irakasleak: Marian Gojenola eta Alberto Barrenetxea. Euskara D ereduan. Irakaslea: Metilde Sainz. Hizkuntzaren didaktika. Irakaslea: Jose Maria Velazquez Ruiz. Integrazioa. Irakasleak: Isabel Landa eta Begoña Berroeta. Metodologia, Programaketa eta Ebaluapidea. Irakaslea: Luis Pantja. Ikastaldi hauek Uztailaren 6tik 10era izango dira Sto. Tomas Lizeoan (Donostia).

Ordutegia: goizeko 9etatik 11etara 1go saioa, eta 11,30etatik 1,30etara bigarrena. Izen ematea: Irakasle Elkartea, Amezketan 12-8F, 20.010 Donostia. Telefonoa: 455100.

●Udaran euskara ikasteko aukera ugari AEKK.—

Aurtengo udaran ere euskara ikasi nahi dutenek gustu guztietarako aukera dute AEKKren eskutik. Honela, Euskaltegian ikasi nahi dutenentzat maila guztiak emango dira. Informazioa: Araba: 945/286762, Bizkaia: 94/4231552, Gipuzkoa: 943/283988 eta Nafarroa: 948/220213. Barnetegietan, bi, hiru eta lau astetako ikastaroak izango dira. Lekuak ere denerarik: Azkoiti, Ataun, Goizueta, Errezil Motriku, Markina, Otxandio, Zaldibi, Antzuola, Igorre, Orozko, Barkoxe, Leizta, Lesaka... Bidaiatzeko ikasi nahi dutenentzat ere badira aukerak. Atzerriarjokan ikasdaiteke: Jugoslaviara eta Eskoziara. Mendiz: Pirineoetan AEKnapada, Pirineotan zeharkaldia (Hendaia - Izaba). Txirrindulaz, Hego Euskalerrian zehar. Belauntziz: Lekeitio - Porto - Getari. Informazio gehiago aurrean aipatutako telefono zenbakietan.

●Antzerki ikastaroa.—

Antzerki ikastaro hau inoiz egin ez duten, edo arituak ez direnentzat prestatuturik dago, lehen mailako ikastaro gisa eraturik dago alegia. Landuko diren arloak: antzerki tankerak, antzerki tresnak, antzerki lan baten prozesua, antzerki historiaren inguruan zenabitu apunte eta bideo emanaldiak. Ikastaro honetan parte hartzeko AEKKren aurreko edozein telefonoetara deituz egin daiteke.

●Bideo ikastaroa.— Euskara maila finkatzea da honen helburua. Idatziz eta bideoz ikastaroaren dossierra egingo da. Bestalde, oinarritzko bideo funtzionamendua ikusiko da eta bideo errealizazioa eta bere prozesua. Ikastaro honetaz ere aurreko telefono zenbakietara deituz lor daiteke informazioa.

lehiaketak

□'Baporea' haur liburu

lehiaketa.— Idazlanak bere hedaduran, 50 foliotakoa izan beharko du gutxienez, biko tarteak utziz betetzen direlarik. Idazlanak argitaragabeak eta orijinalak behar dute izan. Idazlanen gaia guztiz librea da: jatorrizko idazlanak izenordepean eta eta kartazal itxi batekin bidaliko dira, beronen barruan idazlearen helbidea eta izena jarriko direlarik. Helbide honetara hiru kopia bidaki beharko dira: Santa Maria Fundazioa (Haur- Liburu lehiaketa) C/Carretera de Larraskitu, 35, 48002 Bilbo. Idazlanen onarpen epea irailaren 15ean amaitzen da.

□Bizenta Mogel lehiaketa

Azkoitian.— Azkoitiako Kultur Elkartek, bertako udaletxearen babesan, "6.go Bizenta Mogel" ipuin lehiaketa antolatu du. Arauak: -parte hartzaileek 18 urte beteak beharko dituzte. -Aurkezturiko lanak jatorrizkoak eta argitaragabeak izango dira. -Lank udaletxera bidali beharko dira izengoiti batez izenpeturik eta honekin batera, bere azalean izengoiti bera

daraman itxitako sobran egilearen xehetasunak bidali beharko dira. Lan hauek orriaren alde batetik eta tarte bikoitzez mekanografiaturikoak izango dira, gutxienez lau orri eta gehienez hamar izanik. -Lanak bidaltzeko epea urriaren 31ean amaitzen da.

□Gure Artea 87.—

1987 urteari dagokionez, Arte Plastiko "Gure Artea" sarierako deialdia zabaldu da, margoketa, eskultura eta grabaketa arte moeten saillean. Parte hartzaileek baldintza bakar bat bete beharko dute: Euskal Herrian jaioetakoa izatea edo administrazio egoitza hemen bertan izatea. Sariei dagokionez, lehen eta bigarren sailetan irabazleek, 1.000.000 pezeta jasoko dituzte. Hirugarrenean 500.000 pezeta. Bigarrenek, lehen eta bigarren saillean 500.000 pezeta. Hirugarrenean, 300.000. Hirugarrenek, lehen eta bigarren saillean 350.000 pezeta. Obrak Aurkezteko epea irailaren 1etatik 30era, Fadrako Polikiroldagian, Getxon Bizakaian.

kantaldia

■ Elantxoben hilaren 27an "Herriz Herri" kanpainaren barruan Benito Lertxundiren kantaldia izango da. Gaueko 10etan elizan edo ta pilotalekuan.

Hilaren 27an **Ruper Ordozik** Asteasuko frontoian gaukeo 10,30etan kantaldi bat eskainiko du.

□ Hilaren 27an **Hertzainak, Delirium tremens** Dimako frontoian gauako 10etan izango dira.

□ Hilaren 3an **Amorotoren Gorka Knorren** kantaldia izango da gaukeo 10,30etan.

□ Hilaren 3an **Ruper eta Hertzinak** Algortan.

□ Hilaren 3an **Benito Lertxundiren** kantaldia gaukeo 10,30etan Berangon.

□ Hilaren 4an **Itoizen** jaialdia Arratsateko pilokiroldegian, gaukeo 11etan.

San Ignacio abesbatza Intxaurrondon

ekaina

27 Donostiako San Inazio Abesbatzak kontzertu bat eskainiko du Donostiako Intxaurrondoko Maria Ausiliadora elizan. Datorren larunbat honetan arratsaldeko 6,30etan izango da kontzertua eta bertan Sorozabal, Mokoroa, Schubert, T. Garbizu eta beste zenbait autoreren lanak entzun ahal izango dira.

ekaina

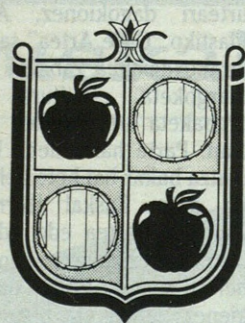
27 Hilaren 27an eta Euskadiko kanta txapelketaren barnean Eiheralarraren ez egitea erabaki zuten atalean hain zuzen, Donostiako Anoeta polikiroldegian eta gauzez, "Euskal Rock Marathoia" ospatuko da.

Antton Aiestaranen omenezko kontzertua.— Uztailaren 2an eta arratseko 8tan, Donostian, bertako orfeoak eta Toulouseko Capitoleko orkestak Antton Aiestaranen omenezko kontzertu bat eskainiko dute. Honen zuzendari Michel Plasson da, kontratenore gisa Christopher Robson arituko da, Mary Shearer soprano eta Jean Philippe Lafont baritono izango direlarik.

Bi soprano Deban eta Zestoan

Hilaren 27an Debako elizako klaustroan Christina Obermayr sopranoaren kontzertua izango da arratsaldeko 8,30etan. Hilaren 28an berriz, Zestoako balnearioan Itziar Martines sopranoaren kontzertua izango da gaukeo 10,30etan.

GURUTZETA Sagardoak

Gure sagarren grazia zure mahaiaren bizigarri. Hemengoa, naturala, alkool gutxikoa. Ezin besterik eskatu.

JOSE GOÑI URREAGA
Gurutzeta etxea. Telf. 552242
ASTIGARRAGA

jaiak

Egundoko jaiak Berrizen Udari hasera emateko

Pedro eta Isabel Deunen jaien egitaraua eratua dago jadanik. Jai hauek ekainaren 26etik, uztailaren 5era bitartekoak izango dira. Honela, hilaren 29an eta uztailaren 1ean pilota partidua nagusi bilakatuko dira, uztailaren 3an aldiz futbito txapelketaren txanda izango da. Erromeriei dagokienez, Zintzoak, Andromeda, Egan eta Kepa Zabaleta eta Motriku taldeek Berrizko gauraldiak alaituko dituztenak dira. Eukal Ihardunaldiak ere aurki izango ditugu gure zai, hala nola, ekainaren 28an, igandean, bazkalorduan ospatuko den Txapurri izeneko VI. Memoriala Makilau sari banatzearekin batera, Mainukorta eta Larrañaga bertsolariek bereak eta beste botako dituzte. Egun berean arratsaldeko seiretan Durangalde Merinaldeko zazpi dantza taldeek dantza erakusketak bikaina erakutsiko dute.

San Pedroak eta San Martzialak

Datozen egunotarako besteak beste herriotan aurkituko duzue non festa egin Euskal Herrian: Nafarroan Abaurrean, Orbaiztan, Pitiillasen, Iriberrin, Huitzin, Elgorriagan, Leraten, Labaenen, Lezaunen eta Betelun. Bizkaian Mundakan, Diñan, Berrizen, Lekeitian, Atxondon, Arrankudiagan, Gernikan, Mungian, Sestaon, Galdamesen, Truziosen eta Arantzazun. Gipuzkoan Lasarten, Eskoriatzan, Bergaran, Leaburun, Mutiloan, Irunen, Elgetan, As-teasun, Pasaian, Zumaian, Beizaman eta Olaberrian. Araban... Azparrenan, nahiko eta sobera.

Kanpaizaleen ihardunaldiak Arruazun.— Datorren igandean, hilak 28, kanpaizaleen bigarren ihardunaldiak ospatuko dira, Arruazun. Eguerdiko 12tan hasiko dira ekintzak, "Kanpaigintza" izenburuko dia-positiba emanaldi batekin. Gero kanpai bat nola egiten den azaltzen duen beste pelikula bat eskainiko da, eta ondoren "Campanas y campaneros en nuestras iglesias" Jose Luis Olgetak idatzi liburuak aurkeztuko da. Arratsaldeko 5etan hasiko dira benetako hotsak, honako doinu hauek entzun ahal izango direlarik: Argi-ekilak, eguerdi-ekilak, ilun-ekilak, meza nagusia igandetan, jai handiak, aingeru-ekilak, hil-ekilak eta su-ekilak. Huitziko Martirena, Los Arcos-eko Alberti, Lezaungo Perez de Obanos eta Zegamako Landa Etxeberriak hartuko dute parte.

kirolak

■ **Sokatira txapelketa.**— Uztailaren 5an Lasarteko hipodromoan Getxon arituko diren berberak arituko dira, 560 eta 640 kilotako mailakoak, hain zuzen ere.

Bizkaiko Aizkolari Finala Mungian

ekaina
4 Bizkaiko Aizkolari

Txapelketaren Finala uztailaren 4ean ospauko da Mungian. Izango duten lana honokoa da: bi oinbiko, bi 60 ontzako eta sei kanaerdiko, nahiko lan gogorra bizkaitarrentzat. Auzmendi dugu txapelduna, baina aurtan Mendieta nahiz Atutxa txapela kentzeko asmotan joango dira Mungiara. Hiru hauen artean dago beraz, zalantzarik gabe borroka.

mendi ibilaldiak

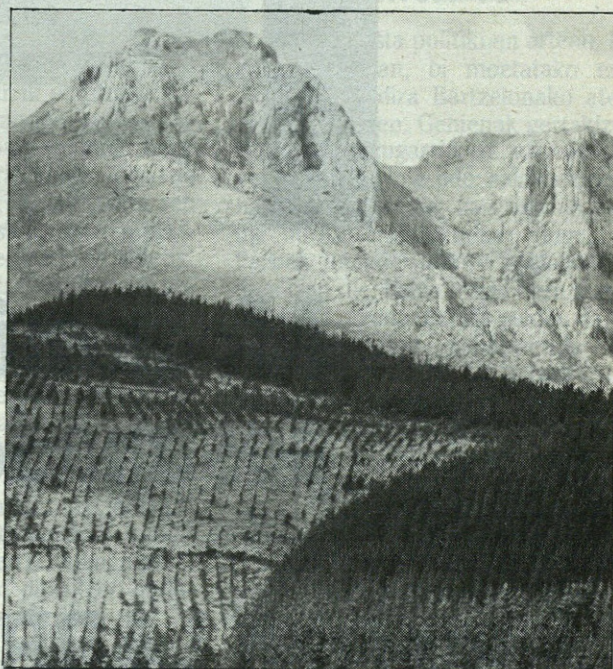
uztailaren 4erako

■ **Tabira** (Durango): Tur-tzios - Karrantza (Bizkaiko bira). Akanpaketa Belaguan.

■ **Lagun onak** (Azpeitia): Azpeitia - Arantzazu.

■ **Gasteiz**: Europako Ton-torretara txangoa (Escamellao - Dujé - Sostres).

■ **Euskalduna** (Andoain): Aizkorri.

■ Aitzarte deitu Egiako mendizale taldekoek ohar bat bidaltzen digute, aurtengo udaz Yugoslavian eta Grezian egin gogo duten biaje batetaz. Uztailaren 31.enetik abuztuaren 30.era litzateke hori, erreferentzi puntu hauekin: Donostia, Venecia, Belgrado, Atenas, Olimpia, Zadar, Narbonne eta Donostia. 50.000 pezetatoko prezioa jarri diote asuntuari. Deitu lanegunetan eguerdiz 211620 Gipuzkoa-ko telefonora.

LATTUN

Elkarriketa: Marc Legasse: 1945ean Ipar Euskadirentzako autonomia eskatu zuen abertzale anarkista. ■ Itzulpena: Karl von Clausewitz. Gerraren dimentsio militarra aztertzen. Tx. Mendizabel. ■ Dossiera: Modernitatea-postmodernitatea. ■ Gogor erasotzen gaitu fenomeno modernoak. Beltza. ■ Modernia, posmodernia. Joxe Azurmendi. ■ Modernitatea postmodernitatearen zipriltinez igurtzi. Eusebio Osa. ■ Saiakera: Non dago Henri Bengoa? Antton Azkargorta. ■ Antzerkigintza politiko baten alde. Mikel Antza. ■ «Oromenderrieta»-ren leherkundera. Joakin Balentzia. ■ Literatura fazista espainiarraren historia eta inplikazioak. Jon I. Odriozola.

Modernitatea eta postmodernitatea

Laugarren LARRUN kalean duzu.

Marc Legasse, Clausewitz, Joxe Azurmendi, Emilio Lopez Adan «Beltza», Eusebio Osa, Antton Azkargorta, Mikel Antza, Joakin Balentzia, Jon I. Odriozola, Pablo Sastre.

Euskal nazio proiektuari, buruz.

Bartzelonako hilak lurperatuta ondorio politikoak gelditu dira

Eztabaidatzeko ere handiegia izan da Bartzelonako saraskia. Heriotz kate luzea ikusi du Euskal Herriak, baina Bartzelonako sotano batean hildako hamabost —hamazazpi azkenean— pertsona errugaberen zama astunegia zen horretaz hitzegin ere egiteko. Zaurituak gelditzen dira, eta komentario politikoak egitea lanbide duenarentzako, ondorio politikoaren erreferentzia hotzagoak.

Loiolako eraso eta Tarragonakoa ziren ofentsiba berriaren abiso argiak. Ostirale arratsaldean, ekainaren 19an, lehendabizi zauritu batzuk baino produzitu ez zuen bonba baten berri izan zuten Korputsetako zubi lasaia dastatzen zuten herritarrek. Ordubeteren buruan, hamabost ziren arratsaldeko laurak eta laurdenetan lehertutako bonbak hilda-koak. Astelehenerako, hamazazpi.

Hamazazpi heriotz neurri ororen gainera

Bartzelonako atentatuaren ondoren ere erreakzioak bereziak izan dira. Atentatuak berak giro berezia sortu zuelako: nondik heldu jakin ezean bezala, neurri handiegikoa bailitzan. Euskaldunokiko sinpatia handia duen Katalunian, obre-oro auzo batean, ETaren ohizko objektiboetako ez den batean...

Joan den udan Madrilen ETak berak Guardia Civilaren autobus bat lehertu eta 14 agente hil zituen ondorengo giro eta erreakzio ezberdinak ziren oso. Baina konplikazioak ere kaso honetan ugarituko ziren. Bonba jarri zutenek populazio zibila arriskuan jartzen zuten, baina abisoa ere emana zuten garaiz. Hankasartze bat zen, geroztik ETak berak aitortu duen legez, baina batek baino gehiagok egindako hankasartze bat baino gehiagoren ondorio.

Kronika politikoak egiten dituenaren lana gauzen ikuspegi politikoa aztertzea da, inhumano agertzeko beldurra uxatuta. Bonba honek, hasteko, lehendik ere ondoegi konpontzen ez ziren ezker abertzale katalan eta euskaldu-

nen arteko tirabira areagotu du, eta atentatu horrek bere arrastoa utziko du.

HBren kritika eta ETaren aitorpena

Herri Batasunak ETaren ekintza bat kritikatu du, ez bakarrik ekintza, hola-ko ekintzak egiteko modua ere bai. Komentarista politiko batzuentzako hipokresia hutsa da; Herri Irratiko Mariano Ferrer-entzako, aldiz, tikiak izan arren fenomeno luzeak hasten dituzten urratsetako bat izan daiteke HBren aldetik, ETaren bidetik urrutiratzen joateko posibilitatea aditzera emanez.

ETarentzako, kotxe-bonba erabiltzearen arriskuak egia odoltsu bihurtzearen ondorioak bereganatu beharra dakar. Tantaka gertatuz zihoazen azken urte pare honetan desgraziak zibilen artean. Madrilen, supermerkatu batzuen aparkalekuetan han ere, desaktibatzen joandako polizientzako tranpa bihurtu zen bonba. Bartzelonan, atentatu mota horrek ekarri ditzakeen ondorioak izugarrienak jazo dira.

Hamazazpi gorputz kixkaliren ebidentziak ETaren estrategiaren gogorra azpimarratzen dute. Baina atentatu horretan ere gelditu da ETaren sinesgarritasuna azalean: aurretik abisatu zuen hiru bider hiru lekutan, Parisen libano-tarrek egindako leherketetatik desmar- katuz. Atentatuaren kontrako samina eta haserrea, horregatik, ETaren eta bere aldekoen kontra haina aparkale-kuak hustu zitzaizkiren eta hustu ez zituztenen kontra zuzendu dira.

Kolumnista espaiolak eta erreakzioak

Komentarista politikoen artean, Estatu Espainolean, bi moztetako erreakzioak eman dira Bartzelonako atentatuaren ondoren. Gehienak gertakizunaren neurri izugarriaren aurrean motz gelditu dira. Nola edo hala bukatu behar da terrorismoa, haserrearen gainetik burua erabili behar dugu... «El País»ek topikoei kolore gehiago eman nahi izan die, baina trajadiaren aurrean muela okurrente bezala gelditu da.

Bi kolumnista nabarmendu dira, atentatu honekin bonba-jartzaileen eta laguntzaileen artean haina tentsio berriro ere gainerako indar politikoen artean jeneratu dela ohartuz. Antxon Sarasqueta: «No existe ningún signo de que el Gobierno haya comprendido la existencia de un diseño independentista equivalente a la liberación nacional argelina. El Gobierno no mantiene una política dirigida contra ese diseño en toda su complejidad. ¿Hasta dónde se cuenta con la participación de los nacionalistas?». Neurri espezialak eskatzen ditu.

Emilio Romero: «Así no podemos estar toda la vida. Nunca se me quitará de la cabeza la iniciativa de un pacto de Estado, sugerida por Tarradellas hace tiempo. Es un camino. Es un problema que exige más talento que irritación».

I. ZUBIONDO

Txema Montero, HBko eurodiputatu berria

«Autodeterminazioa izan daiteke Herri honen ilusio sortzaile»

Garrantzizko eztabaidak ematen diren lekuetan egoteko aukera ikusten du orain Txema Monterok.

Abogatu bezala egiten du lan Txema Monterok. «Nere defendituren batek Frankismoan inork baino denbora gehiago darama gartzelan» esan digu amnistia dela eta zerbait egin beharra dagoela baieztatzen. Bost urtez Herri Batasunaren nazioarteko harremanetarako batzordean lan egin ondoren eskainua lortu du Europako Parlamentuan azken hauteskundeotan. Serio hitzegiten du, argazki makinaren aurrean irrifarra erakusten ere badakielarik.

ARGIA.— Hauteskundeen ondoren, nola ikusten duzu panorama politikoaren aldaketa?

Txema Montero.— Europako Parlamenturako hauteskundeok izan dira Ezker Abertzaleko indar bat, Herri Batasuna, nagusi atera, Gipuzkoan boto gehien jaso eta udal mailan lehen indar abertzale bezala geratu den lehendabiziko aldia. Badirudi nazionalismo tradizionaletik nazionalismo iraultzaileerako joera dagoela eta hau ez dela Euskadiko egitura sozialetan emandako aldaketaren agerpena.

A.— Krisi politiko, ekonomiko, sozial baten erdian atera da aurrera Herri Batasuna aurrera...

Tx.M.— Historian gauzak ez dira gertatzen «gertatu» behar dutelako. Badago borondate faktore bat. Interesa. Intentzionalitatea. Faktore honen katalizadorea Ezker Abertzalea da. Ezin da entenditu jendeak Ezker Abertzalea hautatzea, hau koerentea izan ez bada programa politiko bat defenditzera-koan.

Krisi ekonomiko edo sozial bat egotea ez da berez progreso seinale bat. Ikusi da Italian eta Alemanian, krisi giro batetako gizarte masifikatuek nola sortu duten fazismoa. Euskadin indar hau jarrerà iraultzaileetara bideratzeak zerikusi handia dauka Ezker Abertzaleak daukan bideratzaile gaitasunarekin. bere sinesgarritasun politikoarekin hain zuzen ere. Bi ardatz horiek kontutan hartuta, hauteskundeen emaitzek ezin zuten bestelakoak izan: igo egin behar zuen Herri Batasunak.

A.— Herri Batasunaren igoera honek ze ondorio izan ditzake Europako Parlamentua ere mugatua da bere egin ahaletan...

Tx.M.— Ondorioak apalak izango di-

ra. Estatuak ez dira maitemindu elkarren artean; «razón de estado» delakoa praktikatu egiten dute. Herri txiki bat agertzean Europako Elkartean gauzak aldatu egin behar direla esanaz ez du esan nahi gauzak benetan aldatu egingo direnik.

Gertatuko da HBren legeztapenarekin gertatu zena; maila handiago batean ordea. Dauzkagun lagunek azalera-tu ahal izango digute beren laguntasuna. Epelek aitzakia izango dute gobernuari esateko «nola ez dugu hitzegingo HBrekin, jaun hauek, legalak izateaz gain, eskainu bat baldin badaukate Europako Parlamentuan?». Bisita-txartel egokia izango zaigu eritzi korronteak sortzen diren, eta batez ere, garrantzizko gauzak egiten diren tokietara iristeko.

Horrezaz gain, entzunak izango gara, balio hori baino ez daukan foro batean: hitzegiteko eta entzuteko baino ez du balio Europako Parlamentuak. Hor ez da ezer erabakitzen, eztabaidatu egiten da.

Azkenik, erantzun bat emango diogu euskal arazoaren internazionalizazeari. Espainiako gobernuak era errepresibo batetan bakarrik eraman du hori, alde polizial eta judizialek. Europan espikatu beharra dago Euskal Herria botere politikoa eskatzen ari den herri bat dela eta Madriletik uko egiten zaiola horri; bortxa, arazo politiko honen agerpen bat baino ez dela; eta soluzio politiko bat ematen ez zaion neurrian arazo berari bueltak ematen jarraituko dugula.

A.— Autodeterminazio eskubidearen erabili ahal izatea...

Tx.M.— Niretzat bi aurpegi ditu autodeterminazio eskubideak. Lehenik, si-koanalisi kolektibo baten modukoa da. Gure historiako lehenengo aldiz, geure burua ispilu batean ikusi ahal izango dugu. Hor ikusiko dugu zenbat euskaldun den independentziaren alde, zenbat federalista, autonomista edo unionista. Ezin dugu herri batez, eta honen etorkizun proiektuaz, hitzegin, herri horren lerro garbiak ezagutu gabe.

Bestalde, autodeterminazioa eskatzeak, esijitzeak eta eskubide hori sartu arazteak estatu espainoleko araudi juridikoan, demokratizatzeko bat suposatuko du, errotik gainera, Espainiarentzat. Trantsizioan, trantsakzioak egon ziren eta bankak, elizak eta ejertzitoak boterearen erabilpena alderdietan esku utzi zutenean, hauek onartu behar izan zuten autodeterminazio eskubidea gordezten ez zuen konstituzio bat. Eskubide hau sartzea legeetan, nahiz eta mugatua izan, onargarria izango da guretzat. Eztabaida marko bat izango da, hitzegitekoa, baina bien aldetik onartutakoa. Hau da, marko juridiko-politikoaren al-daketa bat.

Horrezaz gain aipatu behar da ilu-

Militar espainol batek politikaz jakin behar duen haina ez jakiteagatik kendu dute Gipuzkoako gobernari militarra, Monteroren ustez.

sio-sortzailea dela. Gure herria partxeo bidez bizitzen aritu da. Esan zitzaion Autonomia Estatutua bozkatu behar zuela, minimoa zelako eta hortik aurrera egingo zelako. Transferentzia guztiak amaitu eta ez dago inor oraindik gai denik esateko «hau bukatu da», «haino iritsi gara». Autodeterminazio eskubideak izan dezake biltzaile paper hori. Katalizadore izate hori. Gure herria ilusionatzeko balio dezake, ez dela hemen bukatzen gure herria. Badaukagu helburu baterakoi bat herriko sektore guztiak biltzeko.

A.— Garaikoetxeari enbidea bota diozu autodeterminazioa dela eta.

Tx.M.— Bere erantzuna anbiguo samarra izan da nere ustez. Garaikoe-txeak dio hitzegin daitekeela autodeter-

minazioaz, baina ezin dela banandu bortxa politikoaren arazotik. Nere ustez bortxa politikoa estrukturala da gure herrian. Gizarte onarpena dauka. Soziologikoki garrantzitsua den sektore batek onartzen du, hain zuzen ere botere politiko gabezia dagoelako.

Egia da ezin direla banandu autodeterminazio eskubidea eta bortxa politikoa. Orain, Garaikoetxeak esan nahi duena baldin bada bortxa politikoa amaitu arte ez dagoela autodeterminazioaz hitzegiterik, gurdia idien aurretik jartzea dela iruditzen zait. Garbi dago gure herriaren arazoa politikoa dela. Hain garbi ez dagoena da ekintza politikoak bakarrik eginaz gure herriaren arazoak konponduko direnik. Niretzat oso argigarria da Cassinellok esatea na-

Strasbourg-en jokatu behar zuen

“

Badirudi nazionalismo tradizionaletik nazio- nalismo iraultzailerako joera dagoela”.

A.— Euskadiko Ezkerra, Mario Onaindia, ez da iritsi Europako Parlamentura. Ze alde dago egon ala ez egon? Aldatzen du egoera?

Tx.M.— Mario Onaindiari tokatzen zitzaion papera Barbara Durkhopek betek du. Hori da diferentzia.

A.— Zein da paper hori?

TX.M.— Lehengoan aipatu zuen komentarista eskuindar batek. Herri Batasunaren parlamentariaren «zigor» papera egitea.

A.— Estatu mailan Herri Batasunak orain bildu duen laguntza izango al du 1989.ean?

Tx.M.— Hobeagora joango da. Kanpaina berri bat eta zirkunskripzio bakarrekoa izatekotan meioratu egingo dugu. Kanpaina hau bote-prontoan egina izan da. Euskal Herria laguntzea eskatu dugu orain. Baldintzarik gabe. Hobeto ezagutzen gaituztenean gehiagok lagunduko gaituzte. Beraiek indartzen badira batez ere. Kanpaina honetan denbora asko eraman dit demokratikristauak ez garela esplikatzek.

Hurrengo hauteskundeak zirkunskripzio bakarrekoak baldin badira, gutxienez autonomikoetan igotzen ari garena igoko dugu. Eta posibleki geometrikoa izango da hemendik aurrera hazkunde, gauzak dauden bezala jarraituz gero, hau da, gobernuak bere ez-gaitasuna erakusten jarraitzen badu gure arazoak konpontzeko, eta guk ere asmatzen badugu enbidoari erantzuten. Guk ere jakin behar dugu jendeak eskatzen duenari satisfazio bat ematen. Herrietan, gauza zehatzetan... eta ardatz politikoa nagusietan..

A.— Herri Batasunaren aldeko estatuan eman den kanpaina dela eta, entzun da, batzuk tentazioa izan dezaketela horren inguruan estatu mailan ezker mota bat birsortzeko.

Tx.M.— Errealistak izan behar dugu. Mexikoko iraultzan Pantxo Villak esan zion Emiliano Zapatarri: «Bo, irabazi dugu eta hemen geratuko zara hiriburuan». Zapatak erantzun zion: «Rantxo hau handiegia da niretzat, Morelosera bueltatuko naiz». Morelos Zapataren estatua zen, eta kurioa, nolabaiteko

sentimendu naziionala daukan bakarra Mexikon.

Gu ere Morelos-era itzuli behar gara. Alderdi abertzale, nazionalista eta independentista euskaldun bat gara. Gure ekite markoa haxe da. Hori bai, historiak erakusten digu ez dela nazio mugimendurik aurrera atera ez bada izan parte zeneko estatuko indar aurrerazaleen laguntzaz. Vietnam, Argelia, Irlanda...

Guri interesatzen zaigu ezker kontsekuente hau, euskaldunen nazio arazoa ulertzen duen ezker hau, bihotzez hainbat lagundu gaituen ezker hau aurrera atera dadin eta ahalik eta indarrik handiena izan dezan estatu mailan. Negoziazio politikoa eta autodeterminazioa lortzeko indar hauen laguntza beharko dugu. Parte batean lortua dugu, baina ez da nahikoa oraindik.

A.— Strasbourg-en Garaikoetxearekin aurkituko zara buruz-buru. Ze tratu izango duzue?

Tx.M.— Pertsona edukatua dela dirudi. Ez dut ezagutzen. Politikoki, berak autodeterminazioarekin bandera egin duenez, matizen batzuk jarriaz, zerbaitetan koinziditzen dugula dirudi. Ez dakidana da horrek eraman ahal izango gaituen Europako Parlamentuan zerbaitetan batera aritzea. Onena berarekin hitzegitea izango da.

A.— Urratsik emango al duzue zentzu horretan?

Tx.M.— Abioian topo egingo dugu segurutik. Saiatuko naiz elkarren ondoan eseritzen. Agian «Ortzadar» taldean egingo dugu topo. Orain ezin dut predikziorik egin. Kezkatuago egongo da orain udal mailako alkatetzekin eta zenbait paktuekin Euskadi mailako politika orokorrarekin baino.

Gu «Ortzadar»en egongo gara agian, edota «Talde Mixto»an bestela, eskoziar eta beste zenbait nazionalistarekin... eta CDSekin.

A.— Strasbourg-eko Parlamentuan entzungo al da euskararik?

Tx.M.— Ofizialki ezin da euskararik entzun Strasbourg-en. Hamar hizkuntza ofizial daude eta euskara ez dago horien artean. Gauza bitxi bat dago, irlandarrek gaelikoa ezar zezaketen eta erabaki zuten ingelesa jartzea. Gainontzeko taldeek tolerantzia jarrera moduan onartu zuten, baina ez dut nik horrelakorik ulertzen. Zergatik ez gaelikoz?

Niri dagokidanez badaukat euskaraz aritzeko asmorik. Nahiko mugatua litzateke, nahiko kaskarra egiten bait dut, nahiz eta sakonduko dudana. Ondo pentsatzen ari naizena da noizpait gaztelaniaz ala beste hizkuntza ofizial batez mintzatuko naizen.

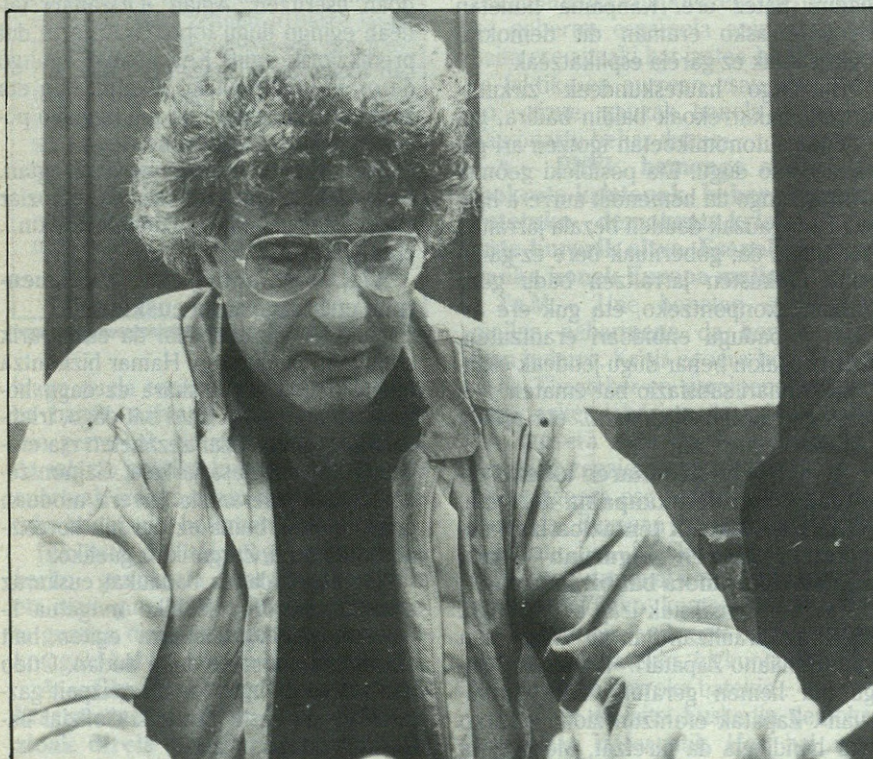
Iñaki ZUBIONDO

Alaine Krivine, Frantziako trotskisten buruzagi:

«Langile mugimenduaren birkonposaketa baten atzetik abiatu behar dugu»

Alain Krivine berau izan zen 1968an, Frantzian jaio zen udaberri hartako buruzagietako bat.

Gaur egun Alain Krivine IV. Internazionalean dihardu eta gainera buruzagi gisa dihardu. Frantziako L.C.R. alderdiaren buruzagi gisa, datorren 1988ko hauteskundeetan Frantzian lehendakaritzarako lehendakari gai bezala aurkeztuko da.

«Iraultza pronostikatzen gaitza da, pentsatu baino lehen suerta daiteke».

ARGIA.— Zer sentitzen du Parisetik Euskadira datorren intelektual eta iraultzaile batek?

ALAIN KRIVINE.— Euskadira bidai bakoitzak, Parisetik Euskadiko egoerari buruz izan dezakezun inpresioa konfirmatzen dit. Etengabeko mobilizazio baten aurrean nagoela, alegia. Mobilizazio honek urteak eta urteak irauten du. Hemen arazo nazionala aldarrikatzen duzue sekulako indarrez, egia esan harri-garrizko indarrez. Kasik tradizionala bilakatu da hemen daukaguen borrokarako indarra.

Sarritan aipatzen da Euskadin gertatutakoa. Franco garaian denak mintzo ziren euskal erresistentziaz eta baita ere euskaldunek tortura eta kartzela nola erresistitzen zuten, balore eta adore sinisgaitzez. Horiek dira Frantzian ditugun irudiak.

A.— Frantziako Estatuaren erasoaren aurrean hango intelektualak ixilik gelditzearen arrazoiak galdetu nahi nizun. Eraso hori Partidu Sozialistak egiteak nolabait desarmaturik utzi bide du Frantziako ezkerre, iraultzaileak, progresistak eta beste. Esplikatzeko zaila dirudi, frankismoan zehar Frantziak Euskadirekiko hain elkertasun maila altua erakutsi zuenean.

A.K.— Funtsezko arrazoi batzu dauke orain urte batzu direla baloreen behar-kada hori azaltzeko. Tradizioz ezker frantsesak inperialismoaren kontra beti bere elkertasuna erakutsi izan du; hots, balore horiek langile mugimenduaren baloreak ziren. Orain, atzeraka-

«Gorbatxoven proposamenak trebeak dira, inperialismoa bere mugetara bultzatzen duelako».

da itzela izan dute. Lehenago bazegoen "intelligentsia" frantses bat. Hau, beti eragiteko prest egoten zena, desagertu egin da. Orain filosofo berriak agertu dira, B.H. Levy, Glucksman, hauek hasieran ezkertiarak baziren ere, orain eskumara kanbiatu dira. Orain filosofo hauek Reaganen liberalismoaren atzean ezkututzen dira, babesturik.

Baloreen erortze hori intelektual frantsesen aldaketa prozesu horrekin lotuta dago.

Ez da Frantzia bakarrik gertatu. Internazional mailan ere intelektual guztiak aldatu dira. Lehen intelektualak arazo internazionalarekin mobilizatzen ziren: Vietnam, Aljeria... Kamputxea eta Pol-Potekin gauzak aldatuz joan ziren.

A.— Nola ikusten duzu orokorrean European eta batez ere Frantzia ezker iraultzailea?

A.K.— Amankomunean dugun gauza zera da, burgesiak hartzen dituen neurriak eta langileek duten jarrera. Neure ustez beti eta homogeneizatuago dago dena. Beti eta gehiago langileen antolatzeko erak berdintsuagoak dira eta langileen mugimenduen birkonposaketa baten aurrean gaude, European, batipat. Baina mugimendu hau maila desberdinetatik pasatzen ari da, espresio desberdinetatik: berdenboran langileen borrokaren igokada bat eta gazteen borroken zabaltze bat, bi borroka hauek begibistakoak dira. Herri batzuetan korrante ezkertiarak gogortzen ari dira, klase borroka sindikatu ofizialetan zein alderdi sozialista ofizialetan, beste herri ba-

tzuetan mugimendu independentista ezberdinak sortzen eta azaltzen dira, formazio klasikoa daukatenak edo eta erakunde ofizial eta handiagoetatik bereiztu direnak; Dinamarkan adibidez, alderdi sozialista handi bat dute. Ingalaterran Labour alderdian ezkererako korrantea beti eta nabariagoa da; eta hori mehatzarien eraginez. Alemanian bi borroka korrante bildu dira sindikatu eta S.P.D. alderdian eta bestetik Grünen (Berdeak) alderdia sendotzen ari da, azken hau oso mugimendu berria dugu eta neure ustez bere forma eta bere programa direla eta bizitza laburra izango du, baina sozialdemokraziatik kanpo erradikaltzen ari da.

«Hemen arazo nazionala aldarrikatzen duzue sekulako indarrez, harrigarritzko indarrez. Kasik tradizionala bilakatu da hemen daukauen borrokarako indarra».

Frantziari dagokionez, 68ko maiatzaz geroztik ezker muturreko mugimendu antolatu bat dago, trotskistena, tradizioa mantendu duena, eta gaurdaino iritsi dena, baina fenomeno berria Partidu Komunistan datza. Krisisean bait dago. Partidu Komunistaren baitan kontra-korrante bat sortu da; korrante hau Partiduko kide ohi batek zuzentzen du: Pierre Juquin. Honek milaka eta milaka langile, intelektual, zinegotzi eta alkate biltzen ditu bere inguruan. Korrante hau seguruenik ere hemendik denbora gutxira bereiziko da eta lehendakaritza-rako hauteskundeetan bere lehendakargia aurkeztuko du beste P.C.ko lehendakari ofizialaren kontra. Pierre Juquin-en joerarekin oso harreman onak ditugu.

Frantzia esperientziarik puntakoenak zein porrotik itzelenak ezagutu ditugu; langile mugimenduan sekulako ahultze, sakabanatzea, des-sindikatzaren fenomenoak... Zazpi urte honetan bere kopuruaren eta botuen erdia galdu duen Partidu Komunista bat; eta gazte eta langile mailan auto-antolatze fenomenoak azaldu dira.

A.— Orain dela gutxi irakurri dugunez, L.C.R.k Frantzia hauteskundeetako bigarren itzulian Partidu Sozialistari botoa emateko eskatu zuen. Honek harritzen gaitu. Ezker partidutzat jo izan duzu, behin edo behin, P.S.F.: ezker erreformista edo. Aldiz, berak (guk PSOEren esperientzia daukagu) izan dira estatu kapitalista, poliziakoa finkatu dutenak, ala?

A.K.— Hasteko, ez zaizkit definizio horiek gustatzen: ezker/eskuma... ez da zientifikoa. Terminologia sozial bat nahiago dut eta esan P.S. eta P.C. langileen partidu erreformista ustelak direla, baina langileen partiduak.

Galdere litzateke, zer da langile partidu bat? Nire ustez definizio historikoa, programan oinarrituta eta nori zuzenduta dagoen, hiru elementu horietan erreparatu behar dela. Horietarik bakar bat hartzen bada, erra gaitezke, adibide gisa nazien partidua. Partidu honek langile oinarria zeukan; beste adibide bat: Argentinan, Peron. Lehendabizikoa gauza zera da: tradizioa eta nondik jalgiren jakitea; gure kasuan komunista internazionalako zatiketa batetik. Programen mailan partidu gehienek, salbuespen batzutan aparte utzirik, denak klase borrokan murgildurik daudela aldarrikatzen dute, maila sozialean beti klase zehatz-mehatz batzuri zuzentzen dira; langilei, alegia; langileak antolatzen ahalegintzen dira, sarritan langileen nahia burgesiaren interesetan bideratuz, Leninek emandako definizio onarekin, langile partidu *burgesak* politiko-orientabide mailan, baina, hala ere langileak tradizio-mailan. Zergatik da garrantzitsua bereizketa hori? Metafisika mailan

ondorio aproposak atera genitzake, ekintza mailan eta proposamenak egiteko garaian. Guk ez diegu inoiz partidu burgesei batasuna proposatzen, ze interes genuke P.S. edo P.C. bezalako partiduiei proposamenak egiteko? Guk dugun base sozial bera dute partidu horiek, gure eta horien baseek interes berberak dituzte eta base horiek gabe ez genuke sozialismorik egingo.

Nik esango nuke, eta uste dut hau mugimendu iraultzaile guztientzat baliogarri daitekeela, inork eta inongo taldek ezin duela harrokeriaz, nahikeriaz ibili, esanez eta dauden iraultzaile potentzial guztiak biltzen dituen talde bakarra dela.

Nire ustez European langileen mugimenduaren birkonposaketa baten atzetik abiatu behar dugu berriro. Mugimendu horiek elkartze bidetik joan behar dute, fusioak izango dira eta zatiketak ere bai; hori ez ikustea "sekta" baten jarretetan erortzea litzateke.

A.— Zu bezalako pertsonalitate bati, zerk eragiten dio, 2.000 - 3.000 militante dituen Europako erakunde txiki batean geratu dadin? A.K.— Nik galdera itzuli egingo nizuke. Gauza da jakitea zein arrazoiengatik, 68ko maiatzaz geroztik sortutako hainbat erakunde (hemen ere izan dituzue: P.T. adibidez), desagertu diren edo eta egokitu diren. Ez dago miraririk. Dena lotua dago ulermen politiko orokor batekin, gertakizunen ulermenarekin, bertan gertatzen denaren ulermenarekin. Erakundea ez da helburu bat, medio bat baizik.

Guk programak eta formak gehitu ditugu, urteetan barrena. Horrek mantentzen lagundu gaitu eta beraz ez dugu desagertzerik izan: aukera berriak ditugu.

Ez dut esan nahi, irauteko programak eta formak trotskista behar zutenik, hori baino zabalago ari naiz; gainera programa ez trotskistak izan dituzten beste talde iraultzaile batzuek ere iraun egin dute, irauteko behar ziren formak eta programak izan dituztelako, Italiako Democrazia Proletaria adibidez.

A.— European iraultza posible ote da?

A.K.— Posiblea da, beharrezkoa da. Hori da errealista izatea. Iraultza pentsatu baino lehen suerta daiteke. Gauza batean jendea erratu baldin bada, hain zuzen horretan izan da: iraultzen pronostikoetan. Neure ustez neurtezinak dira eta hortaz ez da pronostikorik egin beharrik. Marxista bakar batek ez zuen 68.eko maiatza igerri, halere edozein marxistak bazekien "68.eko maiatz" bat gertatuko zela edo gertatu behar zela.

A.— Lehen dogmatismoaren kontra hitz egin duzu. Erakunde desberdinen, mugimendu autonomoen elkar-arteko lana nola ikusten duzu?

Guk programak eta formak gehitu ditugu urteetan barrena. Horrek mantentzen lagundu gaitu eta ez dugu desagertzerik izan: aukera berriak ditugu».

A.K.— Neure ustez arlo honetan erantzun bat hitzetan ez luke balioko, berez alderdi politiko batek manipulatu nahi ez duela adieraziko bait du.

Partiduak, tresna baliogarri bat izanik, mugimenduaren zerbitzuan jartzen badira eta mugimenduaren demokrazia errespetatzen badute, orduan izan daitezke zuzendariak. Gure helburua ez da zuzentzea, borrokan ari direnek berek zuzentzen bait dute mugimendua. Eginak egin eta horrela aukeratu ditugu guk geure buruzagiak. Azkeneko ikasleen mobilizapenetan, inongo ikaslek ez digu inoiz aurpegiratu manipulatu nahi izan dugunik.

Gaur egun Ligak azpiegitura itzela dauka, inprimategi bat, errotatiba bat, off-set delakoak. Ikasleen greban egunkari bat ateratzen genuen. Bertan egunean eguneko ekintzak eta iragartzen

«Euskadin nazio arazoak duen indarra harrigarrikoa zait».

genituen. Gazteek ez zuten mugimendu politiko batean egon nahi eta hala eta guztiz ere egunkariak egunero 50.000 alde ateratzen zituen. Tresna praktikoa egoki bat zen. Guk informazio guztia zentralizatzeko ahalmena geneukan. Egunkari bakoitzean adierazten genuen egunkaria erakunde politiko batena zela, baina gure nahia zen ikasleen mugimenduak bere egunkari propioa izan zezan. Horretarako egingo dugu borroka.

A.— Gorbaxoven proposamenak eta desarmearen gaia jeneralean, nola ikusten duzu zuk?

A.K.— Neure ustez Gorbaxoven proposamenek sekulako eragina izan dute, eta onerako. Lehenik eta behin, kontra egotea ezina delako: proposamen baiezkorak dira, eta berdenboran ez dugu ilusiorik egin behar, Gorbaxovekin esan nahi dut. Guk behintzat, ez dugu ilusiorik. Ondo adierazi behar dena, zera da, erreforma ekonomikoak, zein demokratizazio mugatua, zein desarmea beharrezko dutela, Sobietar Batasuneko burokraziaren parte aurreratu eta zuhurrenarentzat, bere boterea salbatu ahal izateko; horrek frogatzen du, bestalde, hango erregimen ekonomikoa estatu kapitalistetako erregimenetatik desberdina dela: Sobietar Batasuneko ekonomiak ez du, alde honetakoak bezala, interresik armagintzan.

Gorbaxoven proposamenak trebeak dira, inperialismoa bere mugetara bultzatzen duelako. Neure ustez taktika mailan proposamenak erabili egin behar dira baina gerraren aurkako mugimenduek beren independentzia gordetzen dutela. Esaten dizut, ez dugu ilusiorik egin, problema diplomatiko bat da. Haize berria ekarri dezakete Europa, hori bai, Alemanian ageri da berderen.

Une aproposa da, hau, Europa desnuklearizatu baten alde borrokatzeko eta berdenboran herri bakoitzean desarmearen aldeko mugimenduak bultzatzeko.

Gorbaxoven arazoa izugarria da, uste dut bera ere ez dela kontzientea. Edo batetik, zatirik kontserbatzaileenek botatzen dute, eta hori posible da, edo ateak gehiegi zabaltzen ditu eta orduan kale mugimenduak, ikasleek zein langileek irauliko lukete. Buruhausterik handiena zera da, langileek zer egingo duten; neure ustez hau izango da azken finen Gorbaxov sostengatuko duena. Sobietar langile klaseari, Sakharoven askatzea bost axola zaio, aldiz bere lan-denboraren moldatzea interesatzen zaio, fabriketan errentabilitatea gehiagotzea...

Teknika berriak sobietarrek gainazala ikertzeko Fobos, Martitzen satelitea

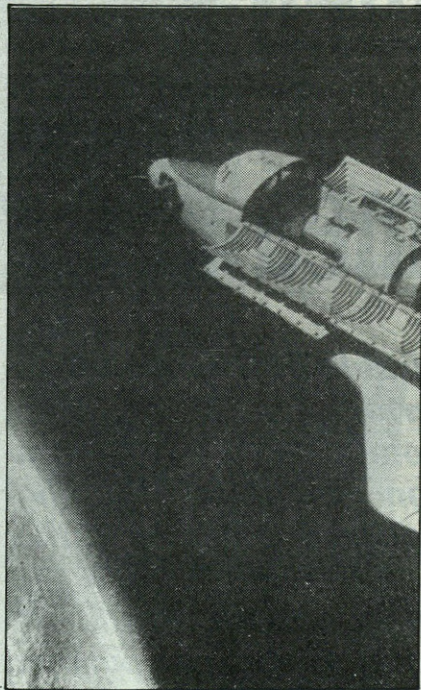
ARGIAko aurreko ale batean (ikus ARGIA 86-XI-30) sobietarrek Martitz aldera, Fobos satelitera presezki, egin behar duten esplorakuntz bidaiaz mintzatu ginen. Orduan, berri gehiago izaterakoan jakinaren ganean jarriko zintuztegula agindu genizuen. Hona hemen zorraren kitapena.

Datorren urtearen uztailan abiatuko da sobietarren zunda bere helburua betetzera. Data hau ez da nola edo hala aukeratua izan, oso ondo pentsatutako erabakiaren ondorio da ordea. Bi urtean behin Lurra Martitz eta Eguzkia lotzen dituen lerroan aurkitzen da. Bidalitako zundak Martitzen orbita hartzerakoan Fobosen orbitaren planu berean har dezan datarik egokiena 1988.a da. Zundak 200 bat egun behar izango ditu planetaren ingurutara iristeko. Fobosera gerturatzeko orbita bat hartzeko denbora gehiago beharko da: zenbait aste gutxienez hilabetetara luza daitezkeenak. Zundaren orbita eta Fobosena ia bat izan daitezen jadetsi behar da. Zunda eta Fobos Martitz sinkronikoki orbitatzea lortu behar da.

Saiakuntza berri interesgarriak

Zer aztertu nahi da Martitzen satelite honi buruz? Azterketaren oinarria, gainazalaren urrutiko zundaketa izango da. Gainera, espazioaren esplorazioaren historian lehengo aldiz, espazioko gorputz baten konposizio masiko eta isotopikoa laserra eta ioi-fluxuak erabiliaz aztertuko da.

«Lima» izeneko saioan, laser izpi bat Fobosen enfokaturako da oso tarte laburrez (10^8 s). Honek gainazaleko substantzia eta materialen lehergarria eragingo

du. Honela sortutako ioiak sakabanatuko dira eta zati bat zundan instalatutako tranpa batean bilduko dira.

«Dione» izeneko saioan erabiliko diren zundaketa-elementuak kripton-ioiak izango dira. Untzi espazialean dagoen kainoi ioniko batek kripton-ioiak azeleratuko ditu eta satelitearen gainazalaren kontra jaurtiko. Ioiek gainazale-

tik ioi sekundarioak erauziko dituzte eta untzian dagoen masa-espektrometro batez analizatuko dira.

Ohizko esplorazio-teknikak ez dira alde batera utziko noski. Telebistaren bidez gainazalaren argazkiak hartuko dira eta asmoa da kolorezko irudiak izan daitezen. Zentimetro gutxitako detaileak bereiztea posible izango da eta satelitearen mapa oso zehatza egin ahal izango da. Infragorritzko espektroskoparen bidez gainazalaren ezaugarri termiko eta isladatzaileak ikertuko dira. Bestalde, gamma izpien espektroskopioak gainazalean dauden elementu kimikoak hala nola burdina, silizioa, aluminioa, kaltzioa eta magnesioa, identifikatzeko aukera emango du.

Tokian tokiko esploratzaileak

Urrutiko zundaketak garrantzia handia du espazioaren esplorakuntzan baina zalantzarik ezin da egin tokian tokiko esplorakuntza egitea posible bada azken hau bestea baino askoz interesgarriagoa dela. Horixe da egiteko asmoa dagoena. Helburu horrekin bi 'lurrartze'-ibilgailu desberdin diseinatu ari dira.

Horietako bat bizi luzeko estazio bat izango litzateke. Zundak jaurtikia izango litzateke eta satelitearen gainazalari hurbiltzean arpoi baten bidez bertan finkatuko litzateke. Estazioa arpoien bidez eustea erabat beharrezkoa da zeren eta Fobosen grabitate indarra oso txikia izanik estazioa toki batean geldi eta tinko jarraituko duela ziurtatu behar bait da.

Beste 'lurrargailuaren' ezaugarri nagusia higikortasuna izango litzateke. Esploratzailea satelitearen gainazalean higituko litzateke eta toki desberdinetako laginak hartzea posible izango luke.

Lurrargailu bat edo bestea erabilita ere, beraren lanik nagusia lurzorua azterketa fisiko-kimikoa izango litzateke. Lehenengo bertsioak bizi luzean dauka abantailarik nabariena. Bigarrenak higikortasuna du abantail. Denbora apur bat badute zientzilariek oraindik bata ala bestea aukeratzeko.

Historia hau hasi besterik ez da egin eta berari buruz berri gehiago izango dugula dudarik ez egin.

M.J. BARANDIARAN

I. IRAZABALBEITIA

Ilona Staller, «Cicciona»,
Italiako Parlamentura

Pornografiaz politika egin duen emakumea

Kontsiderazio politikoak alde batera utzita, sexoa arriskutsu bezala agertarazten diguten garai honetan, IHESaren beldur ohiturak eta arau moralak estutzen diharduten honetan, haize fresko batek zetazko jantzia altxa izan balio bezala, Italiako Parlamentura ailegatu da mundu guztiak Ciciolina bezala ezagutzen duen Alderdi Erradikaleko porno-star orain diputatua, kanpainan barrena bere bularrak batetik bestera aideratu ondoren. Nor da ordea Ilona Staller?

Hogeita hamabi eta hogeita hamasei urte bitartean kokatzen omen da bere adina. Jakina, ez da gauza erraza horren zehaztea, bere programa politikoa zehaztea ere bat ere erraza izango ez den bezala.

Jakina dena da Budapest-en jaioa izan zela eta txikitako oroimena duela Hungriako hiriburura Varsoviako Hitzarmeneko tankeak sartu zirenekoa.

Italian ordea Erromako irrati pribatu baten bidez hasiko da ezaguna egiten.

«Radio Luna»n, gaueko hamabietan, mikrofonoaren aurrean jarri eta erromatarren amets erotikoak boz gazte eta erakargarri batez margotuko ditu berarekin maitasunezko jolasera gonbidatuko dituelarik.

Bere gorputza deskribatuko du piskana piskana. Ze erakargarri zaion, estudioan egiten duen beroa dela eta, esku samur batek blusa zuriaren botoiak banan bana askatzen joatea. Ze gustagarri zaion bular puntan, titi kozkorrak gogor gogor sentitzea. Ze atsegingarri zaion tirrinatik behera fereka dezan desioz betetako gizon baten eskuak...

Arrakasta lortzen joan arren etereoeziak egiten zaizkio uhinak eta «gizonezkoentzako aldizkari»etan hasiko da bere gorputza erakusten, orain daukan irudi erotiko-pornografikoa lantzen astiro astiro.

Ez da bakarrik abiatuko abentura ho-

rretan. Laguntzaile moduan, italiarren «lotsaren sentidua»ren enbatei aurre egiteko, Pigmalion argazkilaria edukiko du beti. Arkitektura egiten ari zen argazkilaria honek, lizentziatura lortzeaz zeukala utziko du karrera argazkien emaitzak direla eta.

Diskoteketatik zine pornora

Hurrengo urratsa Modenako diskoteka batetan emango du Cicciolinak. Ile blonda, begiak urdin, lore koroitxo bat buruan, perlak lepotik zintzilik eta gainontzean bilutsik. «Urtean hirurehun emankizun baino gehiago egitea lortu dut» adierazi du «sexu herrikoia» errebindikatzen duen honek.

Azken urte hauetan dextentetan jasan behar izan du Italiako legeen zigorra. Pasaporteak kendu zioten eta gaur egun askatasun probisionalean dago oraindik orain. Filmak ere egin ditu. «Desioen

kontxa», «Borobil goxoak», «Porno pokerra», «Cicciolina, maite haunat»... Italiako pornografian erregina izatera iritsi da hamar urteren buruan.

Irudia egina dago. Hauteskunde kanpaina dator ondoren.

Inmoralitatetik Parlamentura

Alderdi Erradikalak tira-bira bat baino gehiago izan du dagoeneko diputatu atera zaion Cicciolinarekin. Ilona Staller-en aferak prentsa eta komunikabide guztien arreta erakartzea lortu du, Italian eta Italiatik kanpora ere bai. Eskandalua ikusi dute batek baino gehiagok. Leonardo Sciascia-k, pittin bat desdramatizatzeke, esana du «*hobeto Cicciolina bat Parlamentuan lapur bat baino*». Jendea ohituta dago ordeak lapurrak, arma eta droga trafikanteak Parlamentuan edota politikoen artean ikus-

ten. Cicciolina-rena, nahitaez «eskandalu» bat da. «*Gustatuko litzaidake lore koroitxoak buruan dudala eta ahal bada bular bat erakusten sartzeari Parlamentuan*—esan du Ilona Stallerek Parlamentura joan baino egun batzuk lehenxeago—. Agian «*Cicciolino Andreotti*» behingoz zuzentzea lortuko nuke».

Gary Hart aipatu du bera moral kontutan bere burua beste muturrean kokatzeko. Bere ustez Gary Hart-ek pribatua inmoral eta publikoki moralia izateagatik galdu du kanpaina. «*Ni berriz oso inmoral naiz publikoki eta pribatua oso moralia. Nire moralia erlijiosoa izan daiteke kasik. Zergatik ez? Erlijiozalea naiz. Katolikoa naiz gainera. Ez naiz mezetara joaten denborarik ez dudalako baina nire etxe ondoan bada eleiz txiki bat eta horko parrokoa askotan etortzen zait bisitan. Berari kontatzen dizkiot nire pekatu txikiak. Hainbeste dauzkat...*».

Ciccionaren programa politikoa

«*Nire programa politikoa bat dator nire izakerarekin, nire espektakuloekin, nire trasgresioekin. Italiako legeek pudorearen sentidu arruntaz diotenaren kontra nago. Edozein zentsuraren kontra. Defenditu eta bizi egiten dut pornografia, zurikeriaren aurka nago, ederra bait da eguzkiaren argitan besteek beren itzalen iluntasunean egiten dutena egitea*».

Horrelako diskurtso maila simple batekin lortu Ilona Staller-ek Parlamentura iristea, Ostia edota Naples-eko auzo langileetan triumfalki paseatu delarik kanpaina barrena argazki dagoeneko famatueta ikusi dugun lez. «*Erradikalak eguzkiaren argitan aritzen dira beti. Pornografia gehiagok ezagutza handiago esan nahi du, hau da errepresio guxtiago, hau da bortxa eza, hau da erradikalak*».

«*Gure bortxa intimoki ezagutuaz bortxa-ezara ailega gaitzke. Neretzat, pudorerik ez izatea ez da lotsagabea izatea, hainbat diputatu bezala. Sor dezagun bizia, egin dezagun farre, goza dezagun, zorionez zipriztindu dezagun. Berdea sentitzen naiz argi gorritan. Nuklear indarrari diot, ez eskerrik asko!. Berotzeko aski ditut eguzkia eta maitasuna*».

Une hauetan, eta bere etorkizun politikoak hika-mika bat baino aterako delarik, solfeo, piano eta bibolina ikasten jarraitzen omen du.

Ikusiko da zer egiten duen Italiako Errepublikako Parlamentuan. Kabaret arrunt batek baino oihartzun handiagoa emango dio segurutik!

Mundu guztiak ikutu nahi zuen. Hona hemen Erroman. Kanpaina ari zen Erradikalen alde.

**MOCekoek
soldaduzka honi
ezetz esatean
erakunde militar
zapaltzailea
salatu
nahi dute.**

16.000 objetoreen artean 6000k ezetza eman dio
zerbitzu zibila egiteari

Objezio legearen aurrean objezio politikoa Euskadin

**Ekainak 14tik 21era bitartean ospatu ohi du
ejerzito espainiarrak, urteak etorri eta urteak
joan, "Semana de las Fuerzas Armadas" delakoa.
Euskal Herrian, besteak beste, makina bat istilu,
manifa, eta kale mailako erantzun zuzenaz
azaltzen du gazteak espainiar ejerzitoarekiko
duen gorrotoa. Ondorioz, soldaduska hau
objetatzeko erabakia gero eta hedatuago ematen
ari da: 16000 dira Estatu mailan. Horietatik 5000
pertsonak, "declaración colectiva" deiturikoa bete
dute, zeinean soldaduska eta bere ordezkoi
zerbitzu zibilari ezetza ematen bait zaio,
Kontzientzia Objezioaren Kontseilu Nazionalari
igorritako txartel baten bidez.**

Lehen aipaturiko "declaración colectiva" honen bidez uko egiten zaio ejerzitu honi eta bertan nolahala zerbitzeari. Euskadiko Ezkerra, Sozialisten Gazteriak... bultzatzen ari diren objezio zibilaren aurka azalduz intsumiso azaltzen dute heuren burua. Guzti hau, Espainiako Gobernua aspaldi honetan kaleratzekotan den objezioari buruzko legediaren esperoan baino gehiago beldurrean dagoen eta soldaduska egin behar eta ezetz dioen eta esango duen milaka eta milaka gazterentzat arras garantzitsua bilakatzen da.

Hau honela, «Kontzientzi Eragozleen talde»ak (MOC), Jarrai-k eta «Antimilitarista talde»ek daramaten dinamikaeta borroka plazaratzea dugu asmo batetik, eta azken aldi honetan hainbatetan prentsan azaldu den objezio politikoa-ren berri ematea jarraian. Pentsa...

Objetatu?

Egun, soldaduska objetatzeko ematen diren arrazoiak argitzeak badu koskarik gure artean: *soldaduskari ez* edo *soldaduska honi ez*, betiko eztabaida amaigabea utziz, hilabete barru petatea gainean Zaragoza, Madril, Jaca, Gazteiz... edo beste edonora osti txarrean joan behar duenari bideak argitzen has-teko bada garaia. Zer egin?. Objektatu?. Baina nola?: «mesedez, *objetatu nahi nuke...*», edo ta «*soldaduskarekiko kontzientzi objetorea naiz eta ez nago deklarazio honen zergatia adieraztera beharturik, ezin daiteke inor bere erlijio, ideologi eta sinismenari buruz deklaraziorik egitera behartu*» esanez argitzen da zure egoera. Ez duzu soldaduska egin nahi eta puntu. Eta kitto. Halere, beharturik zaude zerbitzu sozialak betetzera, objezio zibila deiturikoa egite-ra, alegia.

Historian zehar, eta Frankoren garaian hurbilago, matxinatu edo-ta intsumisoak deiturikoak, inolako zerbitzuren aurka azaldu ziren garai latz haie-tan. Legeak nola erantzungo die matxi-natuei?. Eta zer da objezio politikoaz gaur egun?.

Jarrai-ren lau puntuak

Jarrai-k Egin-en joan den astean at-e-ratako artikuluan soldadutza honen aurkako alternatiba lau puntutan ze-hazten zuen: a) Euskal Herrian hegoal-deko lau probintzietarako kapitania bertakoa. b) Euskaldunok soldaduska bertan egitea lehen aipaturiko kondi-

zioetan. c) Euskal Gobernuaren eskutan izatea agintea. d)kontzientzi objezioa demokratikoki errespetatzea.

Estrategiaren ardatza ala?: «Kas alter-natibian bildutako kondizio minimoetan planteiatzen dugu gurea. Lau puntu ho-rietan aditzera ematen dugun legez, erabat kondizio diferentetan ulertzen dugu bai Euskal Gobernu bai ejerzitu-aren zeregina: ejerzito herrikoioa nazio independente eta sozialista batetan» dio Jarrai-ko batek. Ez dira bada, anti-militaristak. Ez dute bestalde, printzi-pioz bederen, objezioa asumitzen.

Objezio kolektiboa sinatu dutenek uko egiten diote zerbitzu zibila egiteari.

Batek baino gehiagok esango du ba-da, betikoa, betikoa... «argi dago hutsu-ne nabaria dela gaur egungo ejerzitu zapaltzaile honetan zerbitzu beharra. Zer egin KAS alternatiba lortu arterai-no?. Irtenbide indibidualetatik at mugi-tu eta... badago jenderik gure artean objezio politikoa bultzatu behar dela diona, euskaldun bezala ez zerbitza-tzea ejerzitu espainiarra...hitzezin be-harra dugu erabakia hartzeko».

«Ta sugea taldea»: objetatu

Aztergai dago bada objezio politikoa Jarrai-n, merezi ote du hortan jarduteak?: «ez dago batere edaturik gaur egun objezio politikoa eta honen arabe-ra jokatzeko besterik ez zaigu geratzen guri, ze urtetako kartzela edo herbestea suposa bait dezake honetara joko zuke-ten gaizteentzat. Zera diot, denbora la-burrean gure erakundea ezabatu deza-ketela erabaki hori aurrera ematen ba-da, eta Euskal Herriaren askapen mugimenduaren zati nagisia da berau».

Kartzela, herbestea... «ez dago batere asentatu eta desaroilaturik gazteen mugimendua eta ezin da erabakia guzti hori kontutan hartu barik aurrera aterratzerik». Esandakoaren adierazgarri besterik ez da izan «Anti-FAS» astean inongo manifikazio ez egitea antimilitaristekin eta, batera: «guk pentsatzen dugu zentzu nazional bat eduki behar duela talde horien borrokak eta Euskadi oso-ra zabaldu behar dela borroka hori. Ez badugu gure arteko lotura haundirik planteiamendu taktikoetan adostasunik ez dugulako litzateke: antimilitaristek ez dute Euskal ejertzitorik ikusten. Sol-dadutza guztien aurka dira eta gu ez».

Baina gaztea petatea hartzera doanean ez dauka inongo defentsarik KAS puntuetan, eta orain zer?

«Ta sugea taldea» izan da JARRAI-ren alternatibarekin bat, *Soldaduska honi ez, objetatu* lema kaleratu duena, objezio politikoa bultzatuz. Eta orain zer?: «soldaduska arrotzari ezetz esaten diogu eta bertan zerbitzeari uko egin nahi diogu. Honen aurrean irtenbide kolektibo bakarra objezio burutzearena da, *Objezio politikoa*», irtenbide kolektiboa bultzatu.

Intsumisioa

Irtenbide Kolektiboen baitan objezio politikoa bultzatzen dute Antimilitarista taldeek: «gizarte militarista honen eta beste edozeinen aurka azaltzen garen nehurrian izorratu behar dugu nolabait espainiar eta zapaltzaile dugun ejerzitu-estatu binomio hau», dio «Kakitzat» taldeko beste batek. Atxiki zaie behin baino gehiagotan, ejerzitorik ez, baina inongo nazio ikuspegirik ez dutela aurkezketen: «antimilitarista bezala ulertzen dena egungo gizarte militarizatua- ren aurka azaltzea da. Gure borroka hortik doa...», ezker abertzale perspektibatik objetatuz?: «Gizarte honen aurka azaltzen garen moduan diferentzia ideologikoan uztartuz gure objezio politikoa, bestelako irtenbideak errespetatuz noski».

Base lanetan gogor, irrati libre, Gaztetxe, komite eta beste gazte taldeen inguruan gogor, soldadukaka... : «lan asko egin beharra dago ze argi bait dugu aterako duten legearen arabera, Europako nazkagarriena hain zuzen ere, gazte asko eta askok bere gain damakiela zigorra. Legeak ez du inodik ere objezio politikoa kontenplatzen. EE objezio zibilaren alde dagoela kontutan

hartuta, Jarrai-k ez duela erantzunik ematen, EGI-koak ez da mugitu ere... erabakia gogorra da».

Getho-etatik kanpora

Sindikatuekin bat prestakuntza soziala salatu suposatzen duenarengaitik, objezio zibilan parte hartzen duten elkarrekin konprometitu batetara bultzatu: Gurutze Gorria..., udaletxeak bultzatu ejerzitu zapaltzailea ez laguntzen... badago non lan eginik: «ejertzitza baliaketa bat besterik ez da: inor ez da gai nere kontzientzi objektua onartu ala ez onartzeko, pertsona guztien erlijio eta ideologi askatasuna garantizaturik dagoenez. Beraz, konseilu nazional honen ez du ahalmenik nere kontzientzi objektore kondizioa erabakitzeke», diote «declaración colectiva» deituriko hitzarmenean.

6000 pertsonen sinatu dute jadanik Estatuan: «gainera soldaduska egin eta gero deklaratu zaitezke objektore, erreserba egoeran egoteari uko eginez». Bildu jendea hemendik, iritsi inongo babesik gabe aurkitzen den eta objetatu duen gaztearengana: «denok a dos egon gaitetzke honetan bederen, soldaduska honen aurka guztiok a dos gauden nehurrian». Estatu mailan 16.000 objektore daude; honetatik %63 Jehobako testiguak dira, %32 objektore kolektiboak eta %5 kasu bereziak (Soldaduskaren aurkako gidatik).

Pazifismo aktiboa MOC-etik

Kontzientzi eragozleen taldea (MOC) ere hitzarmen kolektiboa sinaturik intsumisioaren aldeko bilakatzen dira: «berez oinarri zabala da gurea ze az-

ken batean objektua dezakeen edonork parte har bait dezake. Hori bai, antimilitarista azalduz: defentsa herritar ez biolentoaren aldekoak gara, gizarte militarizatu batetan ematen den Estatu zapaltzailearen aurkakoak alegia», bai, baina nola ulertu guzti hau eredu militarizatu eta zapaltzaile honetan?: «guztiz berria da gure proposamena, bai. Poterea hain da ahaldua! Guk ez dugu biolentziarik erabili gura, ezertarako ez».

MOC-ek objezio politikoa ere onartzen duen moduan bestelako objezio mota antimilitaristak onartzeko apustua egin du: «*La mili con los milis*» adibidez, ez da ezertan antimilitarista». Argi dago bada, proposamen desberdinak ematen zaizkigula funtsa beretsuan oinarriturik: objezio legea aterako dela eta aurka azaldu, soldaduskaz pasatuz, serbio sozialaz... elkartu planteiamendu hauetan, minimo hauetan, getho-aren eta talde marginatuen mogimendua hedatuz eta hedatuz: «helburretan denok ados gauden moduan estratejian bereizten gara. Gu eta antimilitaristen artean ere badago bereiztasunik ze gizarte militarista eta faxistaren aurkako izanda ere, ez bait dute antimilitarismoa zentzu ideologikoan asumitzen. Bereiztasun haundiak. Baina, beno denok erradikalak gara gizarte honen aurka borrokatzen...».

Objezio politikoa?: «gehienak insumisoak gara MOC barruan eta ondorioak berdinak izango dira gure kasuan eta objezio politikoenean. Soldaduska honi ezetz esatean erakunde militar zapaltzailea salatzen dugu».

J.J. PETRIKORENA

ARRATE IRRATIA

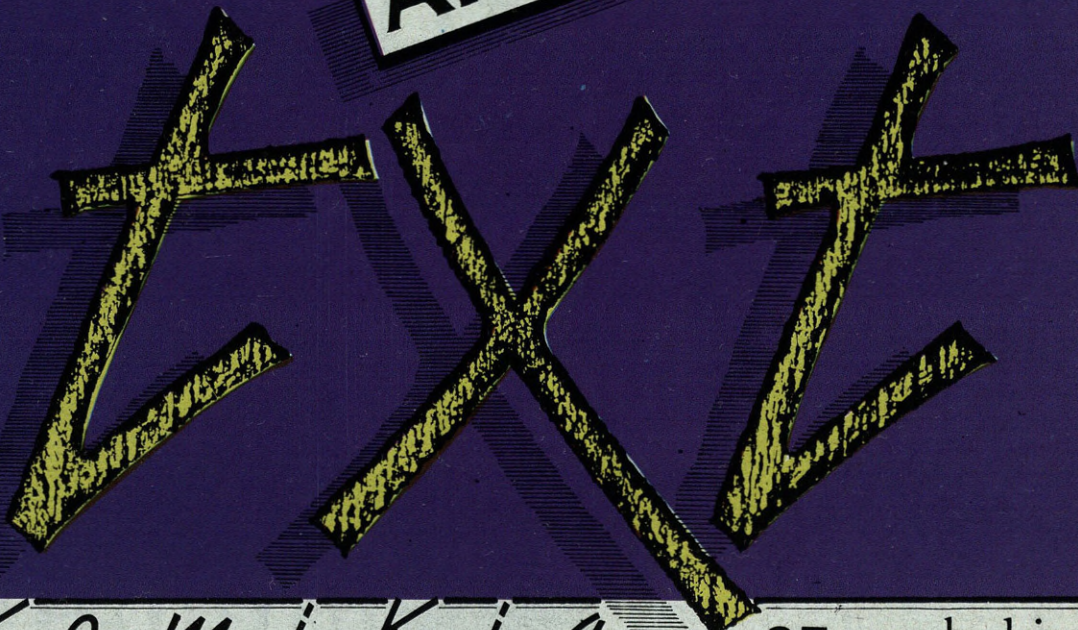
FM — 101,5

Eibar

Goizeko 10etatik gaueko 11ak arte

Irratsaio denak euskaraz

ARRATE IRRATIA EUSKAL SINTONIA

K O M I K I A

67. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Loketegia
&
late 2 86.

Loketegia + Vorela 87.

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

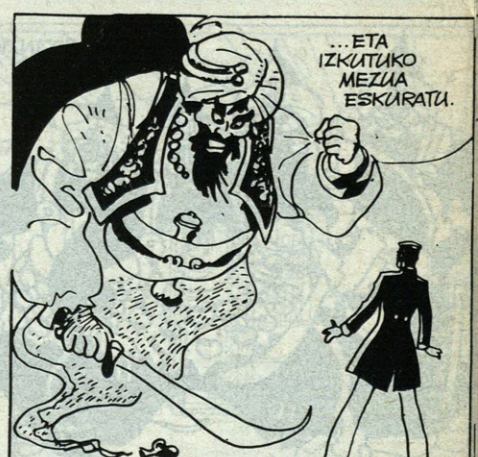
271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

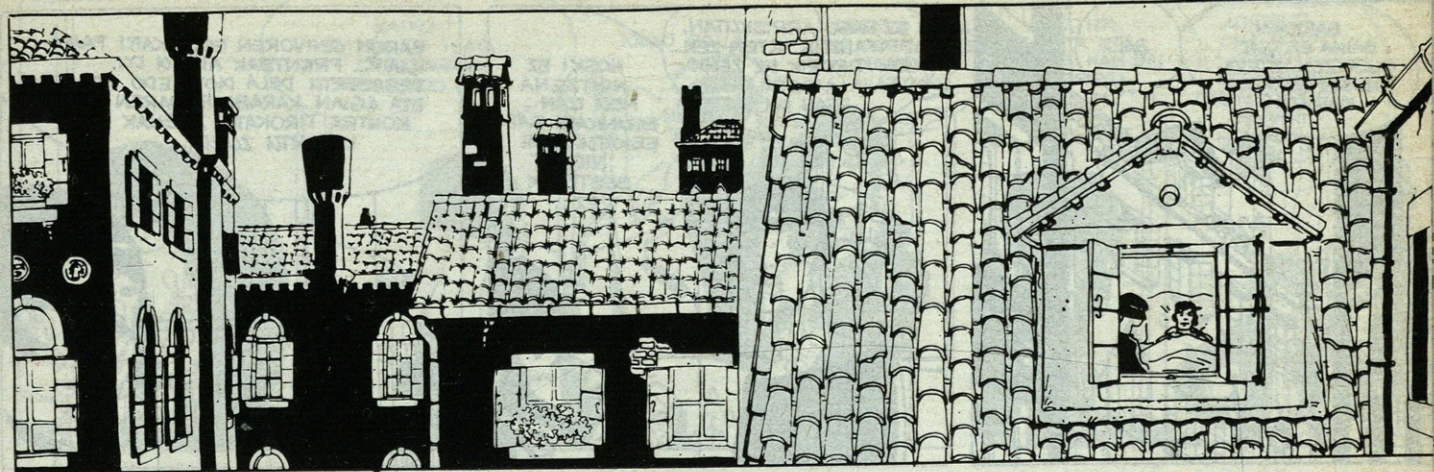

NEMO TXIKIAREN ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

BARKATU, BAINA EZ DUT
ALERTZEN. STEVA-
NIREN BERRIRIK
BADUZU?

BAI...

EZ DAGO ARRISKUTAN,
OSPITALETIK IRTEN ZEN...
ZUK TIRORIK EZ ZENIO-
LA BOTA
ESAN DU.

NOSKI EZ
NINTZENA
NEA IZAN...
EGUNKARI BAT
ESKATU NAHI
NION
BESTERIK
EZ...

BARON CORVOREN EGUNKARI FAMA-
TUA?... PRENTSAK AIPATU DU.
DESAGERTU DELA DIOTE EDO STEVANI
ETA AGIAN KARABINEROAREN
KONTRA TIROKATU ZUENAK
LAPURTU ZUELA.

O, BAI...
KARABINERO BAT
ERE BADAGO
TARTEAN...
HIL BAINO
LEHEN
ESAN ZUEN
EMAKUME BATEK
TIROKATU
ZUELA...

EMAKUME BAT?
HARRIGARRIA, NIK
EZ NUEN EMAKU-
MERIK IKASI
STEVANIREN
ETXEAN...

LORATEGIRANTZ BEGIRA GIZON
BATEK ALDE EGITEN ZUELA
IRADITU ZITZAIDAN...
BAINA EMAKUME BAT
ERE IZAN
ZITEKEEN.

KARABINEROA
HILDA AGERTU ZEN
GANBARA BATETAN
ETA BERA HIL ETA
STEVANI ZABURITU
ZITUZTEN BALAK
PISTOLA
BERETIK
ZETUZTEN.

SHERLOCK
HOLMES-EN
ANTZEKO
ZERBAIT
ZARA ZU...

EZ... BAINA ARRETATZ IRAKUR-
TZEN DUT ETA MEMORIA ONA
DAUKAT. ZUK OSTERA BURUA
ZEHARO NAHASTURIK
IZAN BEHAR DUZU,
LEHEN ESAN
DITUZUNAK
ENTZUNDA.

HARA BA, ASMAKIZUN
ANTZEKO BAT ERREPIKA-
TZEN ZENJEN... ZENTZU
HANDIRIK EZ ZUEN,
EGIA ESAN.

BENETAN
ZORI ONEKOA
IZAN DA ZU
BEZALAKO LAGUN
BAT AURKITZEA.

BAINA EZ DIZUT ARAZO GEHIAGORIK
SORTU NAHI: GAUR GAUEAN
ALDEGITEAN SAIAZUKO NAIZ.
DEI EZAZU PATITA
DE PLATA.

O, EZ DUZU NITAZ AR-
DURATU BEHAR: LASTER
ROSARIORA JOANGO
NAIZ, ARGENTINARA.

ARGENTINARA?
EZAGUTZEN DUT.
OSO TOKI
EDERRA.

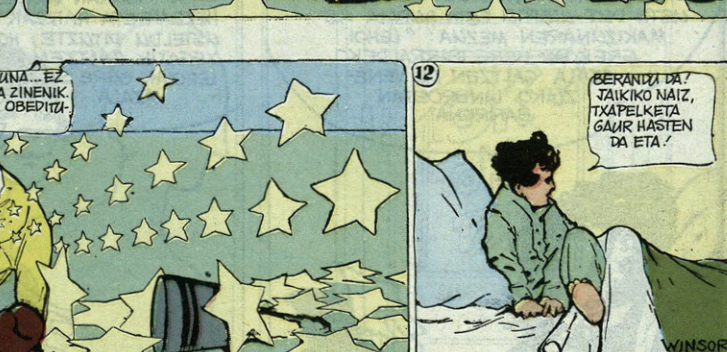
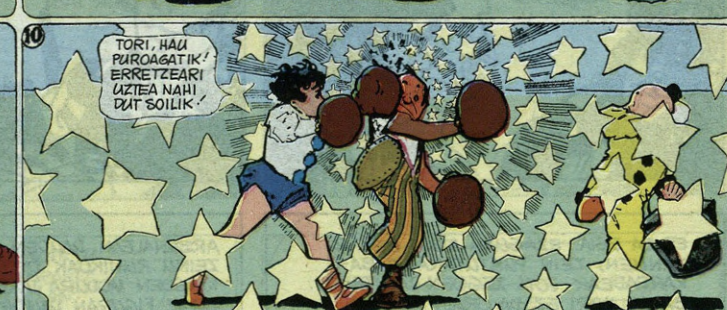
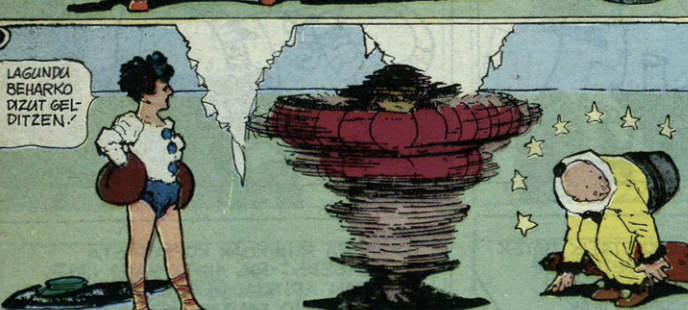
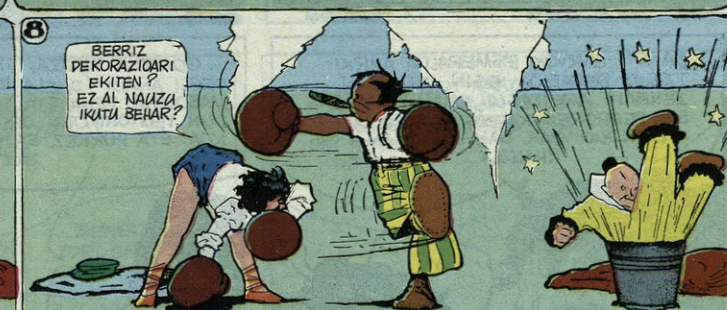

HAINBAT HOBE. ELKARTE
POLONIAR BATETARAKO
EGINGO DUT LAN:
"WARSAVIA"

TOK!
TOK!
TOK!

Jesus Loroño: «Euskaldunei Tour bat irabazteko egurra falta zaie»

Aspaldian konpetizio laisterketak utzi bazituen ere, askotxotan entzun ohi ditugu oraindik Jesus Loroñoren ausardi eta istorioak. Oraingo txirrindulariek egindakoak handiak badira ez ziren nolanahikoak ere izan Loroñoren eta bere txirringa kidekoenak. Bihotz handiko korredore hau garai hartako eta egungo txirrindularitzaren lekuko bihurtu zaigu, Bahamontes-ekin izandako istiluen eta gora-beheren berri eman digularik. Gordetzen dituen oroimenetan arakatu dugunean hitz jario batek harrapatu gaitu baina gustora aritu dela sumatu dugu.

«Balio duenak tongo guztien gainetik lehenengo egiten du»

GALDERA: Noiz eta nola hasi zinen bizikleta kontutan?

ERANTZUNA: 1942. urtean hasi nintzen hamalau urte nituelarik, orduan zaletasuna handia zen, izugarrizkoa; herri txikia zen Larrabetzu eta karrera asko egiten zen. Denok bizikletak erabiltzen genituen eta orduan Larrabetzu bertan bostehun bizikleta egongo ziren.

GALDERA: Zeintzu ziren orduango mutikoen idoloak?

ERANTZUNA: Barrendero, Cañardo, Ezkerria... Bartali italiarra, Magne frantsesa

GALDERA: Nolako itzuliak izaten ziren? Etapa gogorrak?

ERANTZUNA: Bai. Berrehun eta piko kilometroko etapak izaten ziren. 1948. urtean nik egindako «Vuelta a España»n 4.500 Km. izan zituen, Euskal Herriko mendi guztiak igarotzen genituelarik. Pirineos guztia, Santander, Asturias, egunero berrehun-berrehun eta berrogeitamar Km. Orduan «Vuelta a España» osoa izaten zen. Ni soldaduskan Santander-en nengoelarik korritu nuen eta hamargarren geratu nintzen. Itzulia Madriletik irten eta Madrila heldu zen.

GALDERA: Catalunyaako Itzulia eta honelakoak ere ba al zeunden?

ERANTZUNA: Bai. Denak. Guk denatan parte hartzen genuen. Catalunyaakora lehendabizikoz 50.ean joan nintzen eta geroztik 60. urteraino urtero azaldu nintzen. 53.ean Espainiako Itzulian irabazle gertatu nintzen eta Tour-a lehendabizikoz joaten nintzelarik bostgarren postua atera nuen generalean, mendiko errege

ere izanik. Pabetik Aubisque eta Caute-rets-erako etapan bigarrenari, Robik-i, zazpi minutu atera nizkiolarik; hirugarren Luisson Bovet suertatu zen.

GALDERA: Zein ekipotan aritu zinen?

ERANTZUNA: Hiru urtez Italiako FAEMA-n aritu nintzen. Kafeterak egiteko entresa honek diru asko gastatu zuen gurekin. FAEMA ekipoa Bahamontes, Poblet, Bernardo Ruiz, Timoner, Botella, ni... eta horixe zen ekipoa. Estatu bakoitzean ekipo bat zegoen. Italian bat, Espainian bestea, Frantzia ere bestea...

GALDERA: Lehen ere taldeko buruarentzako lan egiten zen, ezta? Istilurik izaten al zen horren kontu?

ERANTZUNA: Bai, gaur bezalaxe. Lan bera egiten zen baina talde burua atzean geratzen bazen ba... hantxe geratu behar. Gaur egun ere indarrean da goen txirindularia aurrera jotzen du.

GALDERA: Gazteok betidanik etxean Bahamontes eta Loroñoren arteko nor-gehiagoka entzun dugu. Zertan zetzan guzti hau?

ERANTZUNA: Pike hori da Bahamontes mendian ondo ibiltzen zelako eta nik bere erruedari segitzen niolako. Onenak biok ginen eta normala zen, nik ahal nionean irabazi egiten nion.

GALDERA: Nor zen eskaladore hobeak?

ERANTZUNA: Bera oso ona zen baina ni beti bi edo hiru metrotara nire ondoan eramaten nuen, gutxitan ihes egiten zidan.

GALDERA: Hala ere, zuk irabazi zenion Tour-eko mendi erregetza irabazi zenuenean.

ERANTZUNA: Orduan berak ez zuen korritu Tour-a. Hurrengo urtean korritu eta irabazi zuen baina nik urte hartan, 54.ean, Eibarren egiten zen San Juan egunean egiten zen karreran 13 minutuko abantailaz eskapatua nindoalarik motor batek jo eta hiru hilabetez klinikan egon nintzen Tour-a ezin joanik. Orduan irabazi zuen Bahamontesek mendi erregetza. Bahamontesek niri beldur handia zidan berak erasotzerakoan ni beti bere erruedan izaten nintzen, beldur handia zidan. Beti borrokan aritu ginen.

GALDERA: Bestela bera suertatuko litzateke Tour-eko mendiko errege?

ERANTZUNA: Ez, ni joan izan banintz ez litzateke irabazle izango. Ez da harrokeria baina urte hartan ni indartsu nengibilen. Indarra sobera nuen.

GALDERA: Nola definituko zenuke Loroño txirrindularia?

ERANTZUNA: Ni denean ona nintzen, gorantzan, beherantzan ere ondo, zelaietan ere bai; lau edo bost iritsiz gero sprintatzen nuen baina pelotoian iritsiz gero, badakizu arriskua handia eta, beldur handia nuen. Aldapan ondo baino hobeto eta erlojuaren kontra ere irabazi izan dut. Catalunyaoko Itzulian Bahamontesi minutu bi atera nizkion eta bai Espainiako txapeldun irten nintzenean Zaragozatik Huescara, 85 kilometro, lehenengo egin nuen Bahamontesi, orduan ere, minutu bi ateratzen nizkiolarik. Hirugarren Geminani irten zen.

GALDERA: Ze mediak egiten ziren?

ERANTZUNA: Mediak esango dizkizut. Nik Espainiako Itzulian, 36 kilometro orduko media atera nuen, Catalunyaoko Itzulian era 37ko media orokorra lortu nuen. Egungoa bezalakoa. Garaiko errepideak gaurkoak bezalaxeak balira behar bada, gaurko mediak baino altuagoak lortuko genituzkeen.

GALDERA: Zein alde dago lehengo eta gaurko txirrindularien artean?

ERANTZUNA: Begira, nire iritziz, bihotzean. Behin nirekin eskapatua zihoan Otaño errenteriarra, Tourmalet jeisten gutxienez hamar aldiz jauzi zen eta hamarretan altza eta aurrera, hain korredore gogorra zen, ez zuela amorarik ematen. Orain berriz, erori eta hortxe gertatzen dira.

GALDERA: Tongorik ba al zegoen?

ERANTZUNA: Gaurko lez edo gehiago. Gaizki zihoana beste bati laguntze arren edo, dirua eskeini eta tongoa egiten zen. Txirrindulari artean gauza asko dago, baina ona bada eta irabazteko gai bada hark irabazi egiten du. Gaur ere mafia hori badago. Balio duenak diru guztien gainetik lehenengo egiten du.

GALDERA: Eta doping-arekin istilurik?

ERANTZUNA: Gaur antzean. Txirrindulari bakoitzak ezagutzen du bere neurria eta bakoitzak komeni zaiona egingo du. Nik ez dut esango hartzen ez dutenik baina har lezakete. Gure garaian «simpatina» zen famosoak, estudianteeak karrera bukatzeko edota azterketak gainditzeko hartzen zutena. Hala ere, gure garaian ez zen gauza txarrik irensten. Drogarik onena da txuleta ederra eta ederto jatea.

GALDERA: Kasko, kurpil lentikular... gauza berezi ugari egun, ezta?

ERANTZUNA: Bai, baina hori apur bat sikologikoa da; guk ere kaskoa erabiltzen genuen. Kurpil hauek alboko hai-zearekin ez dute gehiegi balio. Nik ez nuke erabiliko. Gainera, irabazten duenak ez du irabazten horrelako gauzak erabiltzeagatik. Moser-ek ipinitako moda da hori.

GALDERA: Zer gertatzen zaie itzuli txikitan beti irabazle ateratzen direnei eta gero handitan pott egiten dutenei?

ERANTZUNA: Kelly eta hauen kasua da. Ez dut uste Kellyk Tour bat irabaziko duenik. Gerta daiteke baina... Laupabost egunetako itzulian ederto ibiltzen da, Euskadiko Itzulian e.a. baina bestela beti zer bait gertatzen zaio.

**«Gure garaian
'simpatina'
droga zen
famosoa;
droga onena
txuleta eder
bat da»**

«Egun profesionalismo gutxixeago eta diru gehiago dagoela esan daiteke»

GALDERA: Nork irabaz dezake orduan aurtengo Tour-a?

ERANTZUNA: Fignon aritu da Tour-a prestatzen. Aurten emango du Fignon-ek daukana, irabazten ez badu txirrindularitza utz dezake, irabaztera joango da. Hala ere, bataila asko egongo dira, ez dago Hinault, ez dago Lemond. Errespetua sortzen duten txirrindulariak falta dira pelotoian.

GALDERA: Kolonbiarrak ere hor daude.

ERANTZUNA: Bai. Hauek oso ondo aritzen dira aldapa gora eta zelaian defendatzen badira, denpora handia galtzen ez badute Tour-a irabaz dezakete. Euskaldunen artean ere hor ditugu Marino, Cabestany, Gorospe... korredore onak dira baina Tour-a Tour-a da. Eta hor ikusten dira gizonak, aldapetatik gain bero egiten du eta oso kaltegarria zaie txirrindulariei, kolonbiarreiei aldiz, ondo doakie eta argi hauekin.

GALDERA: Morala ere asko aipatzen da. Marinoren arazoa denik esan al daiteke?

ERANTZUNA: Iaz txarto ibili zen, nik uste moral ezagatik, aurten Giro ona

egin duela ikusi da baina Tour-ean zer egingo duen... Indartsu badago aldapa horietan aukera ona izan dezake baina etapak irabazteko, sailkapen orokorrean aritzeko bai aldapan eta bai zelaian oso argi ibili behar da. Marino indarrez oso fin eta juxtu dabil, nik uste txirrindulari euskaldunei egurra falta zaiela Tour bat irabazteko.

GALDERA: Hor dago Marino baina Cabestany, Gorospe, Indurain, Mujika, Gaston... nola ikusten dituzu?

ERANTZUNA: Euskal Herrian Gorospe txirrindulari ona da baina moral gutxi du, iaz Tour-ean txarto aritu zen aldapetan, aurten zelan amaituko duen ez dakit baina etaparen bat irabazteko Marinok baino kategoria gehiago izan dezake.

Cabestany txirrindulari oso ona da, Tour-ean etapa bat edo bi irabaz ditzake. Zelaian eta sprintetan ondo dabil, gainera eskapada onak aukeratzen azkarrak da. Beti aurrean egoten da. Beste klase bat dauka, ekiporako oso ona baina aldapetan larri. Bere lana betetzen du. Marinok berriz zail izaten du etapa bat irabaztea. Ez da sprinterra, ez da ausarta; Gorospek, Gastonek beste klase bat dute, beste moral bat dute. Hala ere, Marino osoagoa da.

GALDERA: Eta Jokin eta Indurain?

ERANTZUNA: Jokin orain jotzen haste-ko adin ederrean dago, gauza handiak egingo ditu oraindik. Ikusiko dugu. Indurainek ere ezuste handia eman zuen «Tour Del Porvenir» irabazi zuenean. Aldapetan ona ez izan arren garbi utzi zuen indarrean dabilen txirrindulariak edozein oztopo gaindi dezakeela, bai zelaia, bai aldapa, edozer gauza.

GALDERA: Esan al daiteke txirrindulari euskaldunak irabazteko beldur direnik.

ERANTZUNA: Bai. Irabazteari beldur handia diote. Ez dakit zergatik baina beti promesak dira, beldur gabe atakatu beharko lukete promesak badira.

GALDERA: Kasta desberdinekoak al dira orduan gaurko txirrindulariak?

ERANTZUNA: Gaurkoek ere heurreak egiten dituzte. Ezin daiteke esan ez dutela ezer ere egiten baina moral gutxi ikusten diet. Lehendabizi gizon izan behar da, gogorra.

GALDERA: Zer dute bada Fignon, Roche, Zimmermann...

ERANTZUNA: Beste moral bat dute, irabaztera amorraturik doaz, ez dakit, beste odol bat dute gizon hauek.

GALDERA: Egungo txirrindularitza kirola edo lanbidea da?

ERANTZUNA: Batetik deportea da baina gehiago diruagatik doaz. Guri ere dirua gustatzen zitzaigun baina irabaztea zen garrantzitsua, gaur egun dirua da inportantea. Egun profesionalismo gutxi xeago eta diru gehiago dagoela esan daiteke.

GALDERA: Entzuna da ere Euskal Herrian mendiak direla eta, gazteak berehala erretzen direla.

ERANTZUNA: Hori lehengo kontuak dira. Indarrik ez duena beti erreta dago eta indartsu dabilena, aldiz, inoiz ez da erretzen. Hor dugu Van Impe zaharra, oraindik aurtengo Tour-era joango dena. Ni neu oraindik 53ko platera eta 12ko pinoiaz aritzen naiz. Bularra eta bihotza duenak beti aurrera.

GALDERA: Ze kirol konpara daiteke txirrindularitzarekin?

ERANTZUNA: Nik uste dut oinezko karrerarekin, marathona eta horiekin, ez bozeoarekin ez ezerkin. Ziklismoan beroa, hotza, jauzi, jan, nahiz sabela gaizki izan... ze bestela pajara hartzen duzu.

GALDERA: Zeintzu dira zuk hartutako pajara handienak?

ERANTZUNA: Handienak Gipuzkoan. Bata Eibarren San Juan egunean eginda-

ko karreran, 180 Km. eskapatua eta Maltzagan Eibarra kilometro bi falta zirela Bernardo Ruiz, Carmelo Morales eta Francisco Morenok harrapatu ninduten, beraien atzetik iritsi nintzen. Karrera osoan ez nuen jan, neure gogoa helmugara iristea bait zen eta pajarak jo ninduen. Itzela benetan.

Beste batetan Zumarragan Gomez de Moral-ek harrapatu ninduen 180 Km. egin eta gero.

GALDERA: Zer senditzen da orduan?

ERANTZUNA: Ooh!! Hori negargarria da. Oso gogorra. Bizikleta botatzeko gogoa ematen dizu. Hor ikusten da bakoitzaren morala.

GALDERA: Aipatu duzu maiz eskapatua ibili zarela. Zein izan da zure abantailik handiena?

ERANTZUNA: Hamahiru eta hamalau minututakoak izan ditut Eibarren, Zumarragan. Españiako Itzulian txapeldun irten nintzenean hogeitabi minutu Valencia-tik Tortosa-ra 1957. urtean. 22 minutu Bahamontes eta pelotoiari atera genizkien Bernardo Ruiz, Campillo, italiar batetik eta neuk. Etapa hartan 42 Km. orduko media egin genuen eta 250 Km. tako etapa izan zen. Dena gorantza.

GALDERA: Tour-ean mendiko erregetza irabazi zenuen, sailkapen orokorrean ere txapeldun gerta al zintezkeen?

ERANTZUNA: Baietz uste dut. Indar handiz nenbilen baina Cañardok egunero esaten zidan, «venga Loroño para, para...» eta azkenean haserratu eta Langarikak atakatzeko esan zidan, «ni banoa» esan eta Pabetik, Aubisque eta Cauterets inguruan bakarrik ibili nintzen gero Hugo Coblet suizarra etorri zen nire atzetik eta hura erori eta klinikara eramane zuten. Nik zazpi minututako abantaila amaitu nuen.

GALDERA: Hain indartsu izanik nolatan ez irabazi?

ERANTZUNA: Lehenengo etapatan askotxo galdu nuen, 30-en bat minutu bai. Gu Cañardoren «domestic»ak ginen eta honek beti atzean gelditu eta «para, para» Gabika eta niri. Baina indarrez soberan nintzen.

GALDERA: Eta orain zelan?

ERANTZUNA: Ahal dudanean, tabernako lana utzi, bizikleta hartu eta banoa, batez ere larunbat eta igandetan ehunen bat Km. egitera. Izugarritzko borrokak ditugu lagunaren artean, inor ez da atzean geldituko ahal izanez gero. Itzelak egiten ditugu, bai.

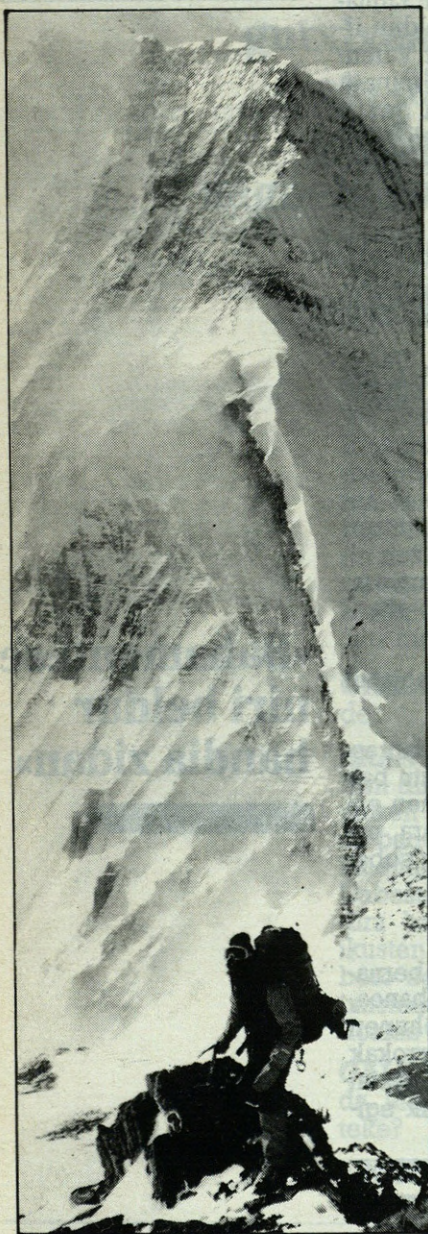
«Bahamontesek niri beldur handia zidan»

N. ARRASTOA

L. ARISTI

«Kaiku 87»k Sondikan harrera hunkigarria jaso bai baina...

Everestetik esku hutsik

Gaizki ohitzeak dakarrena da. Zabaleta tontorrera iritsi zenez, uste genuen Josema Casimiro eta Mari Abrego ere helduko zirela, baina hotz gorriak, haizeek eta elurrezko ekaitzek, Everesteko mazeletan beheiti bota zituzten bi nafarren esperantzak. Ez dira 8.100 metrotik pasa, ezin zen. Hiru hilabete joan dira han goitian bakardadean. Guk, Mari Abrego Los Arcosko semea elkarrizketatu dugu, kalterik gabe itzultzearen lasaitasunean.

Ezinezkoa omen zen, bi gau zeramatzaten 8.100 metroan eta burua dendatik ateratzen zuten bakoitzeko eguraldi goibela ageri. Nekea, tontorrean 39 gradu zero azpitik, elurrezko ekaitzak, egundalako haizea, indarrak eza. Hone-lazioen Kaikura igorri telexak: «8.000 metrotik gora bi egun Norton iraganbidera daraman inguruan jasan ondoren, baldintza txarrekin tristaturik eta nekaturik, 6.400 metroan dagoen kanpamentu nagusira jaitsi dira, material guztia etxera eramaten lagunduko dieten yak direlako abereen zain».

Kontutan hartu behar gainera aurtengoan Himalaiara joan 28 espedizioetatik 6k bakarrik lortu zutela tontorren batera igotzea: amerikarrak Makalura; Cho-Oyura txiletar, alemaniar eta suizarrak osatu taldea; Lhotsera frantziarrak; indiarak Kanchenjongara; japoniarrak Nima Rira eta Ama Dablan-er joandako amerikar-greziarrak. Everest mendiari dagokionean berriz, aurtengo udaberrian bertan, kanadiar bat hila Iparraldeko mazelean, suediar batek hanka hautsi, beste batek tronboflebitis eta beste batek buru barneko trenputxartzea. Izan ere, nafarrak izan ditugu Everestean aurtengo udaberrian kalterik

izan gabeko bakarrik. Bide berean, Everestera saioa egin duten sei espedizioetatik bat bera ere ez da heldu. Bukatzeko bi datu, inguru hartan bertan 85. urtean Juanjo Navarro kidea zendu zitzaizela mendian. Bestea, bi nafarrek goi mendian ez zutela ez karreatzeko eta ez laguntzeko xerparik izanen.

Suediarrekin harreman hutsalak hasieran

Bi espedizioak bateratsu ziren Everestera igotzekoak, horregatik elkarrekin jokatu beharra gertatu zitzaizen, hoberi guztiak suediarrendako zirelarik. Suediarrekin ituna egin zen, bi nafarrei goiti heltzeko azken eguna ekainak 9 ezartzen zitzaizlarik. Bestalde, nafarrak ezin ziren saiotan hasi suediarrek aurretik bi egin arte. Hasieran nafarrek materiala igotzeko behar zituzten hiru karreo abereak ukatu egin zitzaizkien eta harremanak hotzak. Beranduago gauzak konpontzen hasi ziren suediarrek Mari eta Josema bazkaritara eta afitarata gonbidatuarekin. Azkenik, 8.100 metroan denda ipintzen ere lagundu zieten. Mendi goietan entzefalograma ere egin zioten. Mari oso esker-

Mari Abrego: «eginahala saiatu gara, baina ezin»

ARGIA.— Zer aukera zenuten pixka bat gehiago itxaron eta berriz saiatzeko?

MARI ABREGO.— Egia esan bat ere ez. Hango puskak bildu eta jaistea beste irtenbiderik ez zegoen. Gertatzen da gainera han ekainaren hasieran uda denboraldia hasten dela Himalaian, eta baimenik ez duzu gelditzea. Gainera indarrak zeharo hustuta geunden.

A.— Berriz ere hara joateko hotz samar agertu zara deklarazioetan.

M.A.— Beno bai, hala da. Izugarriko lanak eta prestakuntzetan sartzen zara eta azkenean deus lortu ez duzun inpresioa hartzen duzu. Oso gogorra da handik tontorrera heldu gabe jaitsi beharra, kontutan harturik gainera bigarren saioa genuela oraingoa. Behar-bada berriz saio bat egiteko gogorik ez dudala esango nizuke, ez dakit. Hor gainera inguruko jendearen arazoa duzu. Zu famelia batean sarturik zaudete, eta hiru hilabetez etxetik kanpo edukiko zaituen erabaki bat hartu aurretik gauzak ongi pentsatzea komeni da. Dena den, eta hau lehen aldiz ARGIA aldizkariari kontatzen diodan gauza da, heldu den urtean mendi erakargarri bateko aukera sortzen bazait nik uste joanen naizen.

A.— Beldurrik izan al duzu?

M.A.— Ez dizut Josemaren berri emanen, nahiko pertsona barnekoia

da eta ez dakizu egiazki beldurra pasatzen duen edo ez. Nik esan dezaket pasa dudala. Nik beti pasatzen dut, baita joan aurretik ere. Beharrezkoa deritzot honi. Suediarrek adibidez, 36 bat lagunekoa taldea eta bitarteko onak zituzten, eta hala ere kalte handiak izan dituzte. Pentsa emazu han goien hanka hausten baduzu, talde gaitza behar duzula laguntzeko, eta gu bi besterik ez ginen. Zentzu horretan beldurra edo errespetua edo halako zerbait baduzu bai.

A.— Zer ikasi duzue oraingoa?

M.A.— Beti bezala asko ikasten da. Batetik, mendiaren aitzinean umiltzen. Eder da konturatzea teknologia eta guzti, naski itsasoan ere berdin gertatzen da, mendia ezin dela gainditu.

Bestetik konturatzen zara han goian gizakiak gizabidetasun handiagoz jokatzeko duela, hau beti iruditu zaidan gauza da. Jaisten zara menditik, sartzen zara gizartean eta ikusten dituzu gizakien artean batere gustoko ez dituzun jokabideak, mendian desinteresatuagoa edo da. Gizarteak gizakia gaiztotzen duela dioen teoria ez dabil hain oker. **A.—** Zer egiten da egun guztian han goien. Irakurtzen al da?

M.A.— Egia da bai alpinista askok kanpamendu nagusian irakurri egiten dutela eta asko, baina nik ez dut asko irakurtzen. Gehienetan prestakuntza

lanak izaten ditut, eta gainera irakurtzea baino, idaztea nahiago. Hango kontu eta istorio, badakizu. Irakurtzen dudak bakarra gutunak dira. Prestaketak lanek ez dute astirik uzten bestetarako. Inoiz arratsalderen bat edo libre dudalarik nahiago izaten dut etzan eta begiak herstea gogoetan aritzeko, lo egin gaberik.

A.— Ez zaizu iruditzen Everest mendiarekin erreko zarela ezintasun hori eraman beharrez?

M.A.— Ez, ni bederen ez naiz erre. Erreko nintzateke bai, orain artean guri lagundu diguten horiek gutaz ahantziko balira, baina hori ez da gertatu. Bestalde guk lana ongi egin dugu, eguraldia izan da eragozpenak ezarri dituen. Gu ia lehertzeraino aritu gara han baina ezin izan da.

A.— Nolako izaten da menditik karrikara jaitsi eta girotu beharra?

M.A.— Arazo handia da bai. Lehen gehiago jasaten nuen horren pizua, badakizu, kazetariekin egon behar duzu, fantesietan sartu behar duzu. Ni saiatzen naiz bizimodu normala egiten. Lehengo egunean Iruñean barna paseatzen nindoala iruditzen zitzaidan munduko hiririk politena, badira hainbat edertasun eguneroko bizian bilatzen jakin behar direnak. Ni gainera mendira beti itzultzeko asmoz joaten naiz, esperantza horrekin.

INAKI CAMINO

Mari Abrego eta Josema Casimiro Sondikara heltzean.

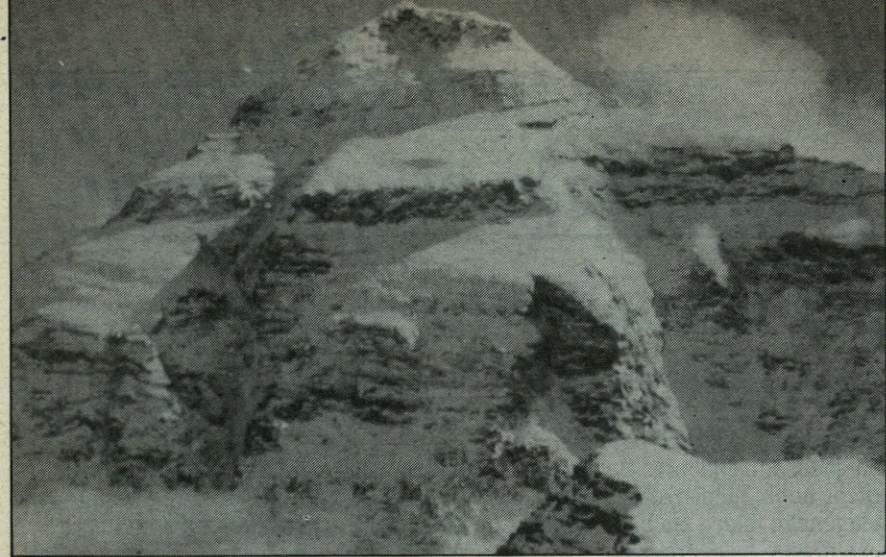
tua ageri zaie bere deklarazio guztuetan suediarrei.

Esatekoa da ere mendigoizaleek suediarren hedadura sareari esker jasotzen zituztela gutunak eta telefono deiak. Jasotako gutunak anitz ziren, eta mendigoizaleek eskatu egiten zuten gehiago igortzeko, beren allimoa berotzen zuten eta.

Eguraldi zailtasunak hasiera hasieratik

Urte latza aurtengoa duarik ez, galdetu besterik ez Josema eta Mariri. Kanpamendu nagusian 6.420 metrotar apirilaren 4.ean zeuden, 8rako 6.840

metrotara igoak, baina berehala hasi ausoak. Apirilaren 10ean ekaitz gaitza suertatu eta kanpamendura jaitsi beharra. Han, lau egunez dendetan hertsirik egon beharra, hain bait ziren haizea eta elurra indarrean. Dendaren barnean 17 eta 20 ingurukoak ziren zeropeko hozperoak.

Guzti honetaz ideia arin bat hartzeko, datu batzu eman besterik ez: kanpamendutik goragoko kokagunetan ezin da luzaroan egon, han elikagaiak kontsumitu egiten dira eta gorputzak izuga-

rrizko indar hustuketa jasaten du. 5.500 metrotatik gora kiloak eta indarra ausarki galtzen dira. Bide berean, gorago, 8.000 metroen inguruan, urrats batzu aski dira pertsona bat erabat indar hustutzeko.

Terreke terreke allimoa ahitzen

· Ez dago bi mendigoizale hauen ausardia kolokan jarri duenik. Are ge-

hiago, denek beren zuhurtzia goretsiz dute. Ez alferrik orain artean izan dituzten lorpenak: 23 urte mendian Marik eta 13 Josemak. K-2 (8.611); Jannu (7.710). Marik Makalu duela 3 urte (8.465).

Esperientzia esperientzi, mendian teknikaz eta sasoiak gain badira beste indarrak parte hartzen dutenak, eta horien kontra ezin deus egin. Maiatzaren 22 eta 23 egunetan 8.100 metrotan daude erabat leher eginda eta jaistea erabakitzen dute. Eguraldiak ez zuen onera egiten: «hurrengo goizean, superbientzia sena behin nagusiturik, gertzen zaizkigun puskak bildu eta behereatekoan hasaten gara. Arreta handiz igotzea hainbat kostatako metroak behera goaz, samina batetik, nahiz maite ditugunen ikustea gogoan»

26an jakinen da berria Euskal Herrian eta berehala hasten dira egunkarietan allimo gutunak. Era berean, ekainaren erdialdean Sondikako aireportura heldutakoan sekulako harrera egiten zaie. Proiektuez elekatzeko goiz samar dela jakin arren, guk Mari Abregorekin egon nahi izan dugu esperientziaren xingola batzu bildu asmoz nola proiektuen berri jakitearren.

INAKI CAMINO

*Kafe ona hartzeko,
Bake da garrantzizkoa.*

Kafe ona hartzeko, ez da platera garrantzizkoa, ez kikara, ez kutxarila, ezta gozatu ala ez ere.

Garrantzizkoa kafea berria izatea da. Egunero xigortua, zeure

hurrean. Nahasteak behar duen puntuan, zaporea bakarra izan dadin.

KAFE BAKE KAFE BERRIA da, garrantzizkoena kafe ona hartzeko. Beste konturik gabe.

KAFE BAKE, KAFE BERRI-BERRIA
Nahi duzu?

Zortzimilako bi tontorretara iritsi nahiz

Arabatik Pakistango Karakorum-a sei mendigoizale euskaldun

Nafartarrek Everest muturrera egindako espedizioa etxeratu den egunetan bertan atera dira beste sei euskaldun Himalaia aldera. Karakorum mendi-lerroan den Hidden Peak-en tontorrera iristen saiatuko dira: «Arabako espedizioa» da.

Pakistango iparraldean, 350 kilometrotako luzeran, mendikate aparta altxatzen da: Karakorum. Lerro horretako gailurrek, gure artean ezezagunagoak diren arren, Nepaleko tontorrek hainako altuerak harrapatzen dituzte. Eta bere oinetan luzatzen diren glaziarrek ere munduko handienetakoak dira.

Paraje horietara abiatu dira hil honen 22an Xabier Erro, Juan Oiartzabal eta Xabier Lopez de Gereño. ARGIA hau kaleratu orduko, 29an, partituko dira Juan Inazio Lorente, Antonio Miranda eta Atxo Apellaniz.

K2 mitikoa eta bere hiru anaiak

Karakorumgo tontorren arteko lau, munduko handienen artean daude. Everesten ondoren, munduko altuena horko K2 mendia da, bere 8.611 metroekin. Horren atzetik, Hidden Peak dator, 8.068 metroekin, Broad Peak, 8.047rekin, eta Gasherbrum II, 8.035 metroekin.

Horien artean, mugitzen ez dela dirudiela, baina etengabekok joanean, munduko glaziarrik handienetako bat. Baltoro glaziarra espedizioetako mendigoizaleek etorbide moduan korritzen

dute egun luzeetan zehar. Hortik zehar iritsiko dira sei euskaldunok ere lau tontorren artean hautatu dituzten biren oinetaraino: Hidden Peak eta Gasherbrum mendien magaletaraino.

Hidden Peak lehendabiziko aldiz 1958.ean eskalatu zuen Ipar Ameriketako talde batek. Gasherbrum II.a, berriz, errezagoa da, eta 1956an espedizio austriar batek lehendabiziko aldiz bisitatu zuen, haiek markatutako bidea bide normal moduan gelditu da gaur egun.

Zortzimilako pare baten bila

Duela bi urte, 1985eko udaberrian, Arabako beste espedizio bat iritsi zen beste «zortzimilako» baten gailurreraino. 8.201 metro dituen Cho-Oyu zen, eta harekin erakusten zuten arabarrek beren kategoria.

Orain beste zortzimilako pare baten bila doaz, eta elkarrengandik nahiko gertu diren bi tontor dituen zonalde bat aukeratu dute. Karakorum Pakistanen dago eta mendi kontuak ezagutzen ez dituztenentzako ia ezezaguna da. Mendizaleek badute, ordea, bere berririk. Eta euskaldunak ibiliko diren lekutik gertu, hamabost emakume japoniarrez osatutako beste espedizio bat ibiliko da. Ez dezatela hizkuntz arazo handiegirik izan.

Pakistango hiriburu Rawalpindira uztailean leian helduko dira Arabako espedizio honetakoak, eta 15 egun oinez ibili ondoren, beheko kanpamenduan egonen dira. Uztailean 15etik 30ra aklimatazioa egin eta bidea prestatuko dute. Abuztuaren lehen hamabostaldirako dituzte pentsatuak gailurretara iristeko saioak. Irailaren leian, etxean izango ditugu berriro.

Sei gizonezko espedizio alpinoa

Zazpi milioi t'erdiko presupostua du sei gizonez osatutako espedizio honek. Presupostu ttikia, eta «alpino» motatako igoera egiteko posibilitatea ematen duena. Presupostuetan begiratzen hasi, eta bitxikeriarik ez da falta: elur eta izotzetan erabiltzeko sei gizonek behar duten janari liofilizatu berezi guztiak 200.000 pezeta balio du. Bi mendi gailurretara eskalateko baimenak bakarrik, ordea, 800.000 pezeta balio du.

Enpresetara jo dute diru bila, subentzio guztien gainetik hala ere espedizioko partaideen artean 1.000.000 osatu beharko dutelarik. «Miko» izozki-etxeak bi milioi t'erdia eman dizkie, eta lehen «Tximist» eta orain «Cegasa» den pila-fabrikak milioi bat.

Bertan 16 milimetrotako filme bat egitekotan dira eta gauzak ongi ateratzen bazaizkie gure herrietan ikusteko aukera izango dugu, «Makalu»rako espedizioakoa ikusi genuenaren segidan.

ARTASO

Liburuen prezioaz, kexu

Euskaraz argitaraturiko liburua gaztelerazkoa baino garestia goa izan ohi da. Maizegi zazpirehun edo zortzirehun pezetatan ordaintzen dugu ehun orri inguru besterik ez duen liburuxka. Argitalpen arruntaz ari gara, jakina. Gure merkatua oso txikia denez gero, prezio berezi hori ezinbestez onartu behar omen dugu. Baina prezioari dagozkion bidezko muga guztiak behin eta berriro gaintitzen direnean, ohitura bilakatu arte, kexu egiteko beharrean aurkitzen gara, besterik ez bada ere, erabat tontutzat har ez gaitzaten. Eta inguru minguru gehiagotan ibili gabe, hau idaztera bultzatu gaituen zera botako dugu dagoeneko erraiak erre bait dizkigu. Hona hemen "Baroja" k azken bolada hone-tan argitaraturiko liburu bat-zu:

— "Fantasiazko ipuinak", 105 orri, 750 pezeta.

— "Gauetzko Espainarik gauetzkoena", 77 orri, 600 pezeta.

— "Lautada sutan", 96 orri, 680 pezeta.

— "Gauzaren hitzak", 123 orri, 800 pezeta.

— "Izuztarri", 121 orri, 750 pezeta.

— "Euskal nortasunaren animaliak", 315 orri, 1.500 pezeta.

Zerrendatxo argigarri honi amaiera emateko "Literatur Gazeta" ren prezioa aipatuko dugu: 400 pezeta.

Zerrendaturiko liburu gehien hasierako orrietan Eusko Jaurlaritzaren diru laguntzaren berri eskaintzen zaigu.

Beraz, produktu hauek merkaturatzeko laguntza ofizialik ez balute, zenbate-tan ordaindu beharko lituzke erosleak? Egia esan, dirua banatzeko orduan nola-ko erizpideak erabiltzen di-tuen Eusko Jaurlaritzak ez dakigu baina, salneurriari dagokionez, ez luke baldin-tzarik jarri beharko? Bada-kigu, bestalde, "Baroja" koak oraindik ere tipografi-az baliatzen direla eta, antza denez, honek garestia-ego egiten du produktua. Hala eta guztiz ere, gure us-tez, neurritz kanpoko prezio horiek ez dute justifikazio-rik, ez "Baroja" renak ezta beste zenbait argitaletxere-na ere.

Eta, honen aurrean, zer egin? Agian, oraindik aurre-ra ateratako lanak — inter-resgarriak iruditzen zaizki-gun lanak — hasi beharko dugu sistematikoki fotoko-piatzen. Ez da gauza bera, jakina, baina prezio onean irakurtzeko aukera behin-tzat izango dugu. Badakigu horrela eraso egiten zaiola egilearen eskubide ekono-mikoari baina, prezio horie-kin, non gelditzen da eros-le-irakurlearen eskubidea?

URKIA

Gure kostaldetan ez dugu desnudorik ametituko

Jende askok reaktionario bezala jotzen du *top-less* esaten den horren kontrako iritzia ematea. Eta karta hau irakurtzen duenak ere hori pentsatuko du seguru asko. Ez dut dudarik egi-ten. Horrexegatik jarri diot titulo hori nere kartari.

Igual ez da izparringi ho-netan atera ere egingo. Le-hengo batean ikusi nuen-eta hementxeko orrialde batzu-tan horren aldeko bezalako aipamen bat (eta pentsatu-ko duzue beharbada zuen idazle baten iritzia-aren kon-tra ari naizela). Ikusi: 1.155 zenbakia, 26 orria. Fotogra-fi bat eta guzti agertzen da neska biluzi batekin, eta esaten du: «*Euskadin nudis-ta askok arroken babesa bi-latzen du oraindik ere*».

Baina hala ere nik pentsa-tzen dut denok daukagula eskubidea gure iritzia-ki ema-teko. Eta ni horren kontra-koa naiz behintzat. Gaizki iruditzen zait beraz holako gauza bat gure izparringian agertzea, eta agertzea apro-betxatuz publizitatea egi-tea gainera. Ez al da hori egiten azken finean?

Publizitatea egiten zaio nudismoari. Ez ARGIA n ba-karrikan. Beste izparringie-tan ere egiten zaio-eta, tele-bistako anuntziotan eta peli-kuletan bezala. Eta neu ere holako zerbaite egiten ari naizela uste dut, pixkabat, karta honekin.

Baina nik beste gauza bat esan nahi dudalako da. Kon-trakoa alegia. Nudismoaren kontra nago, zergatikan us-te dut bakoitzak baduela be-re intimidadea. Hori baka-rrikan ez, baizik eta pentsa-tzen dut bakoitzak bere inti-midadea gordetzeko eta in-ditidadean gustora bizitzeko ere badaukala eskubidea.

Gaizki iruditzen zait gure semeek larrugorritan ikus-tea. Andreak titi-bistan eta

mundu guztiaren aurrean. Laister gizonak ere hasiko dira, eta orduan bat baino gehiago nere alde jarriko da eta nerea baino karta zorrotzagoak idatziko dituzte. Gaizki iruditzen zait gure semeei holako edukazioa ematea, lotsagabekeria ohituko direlako. Eta lotsa eta pudorea pentsatzen dut gizalegezkoak direla erres-petuzko gizarte batean bizi-tzeko.

Bukatzeko beste gauza bat esan nahi dut. Hau igual dudazkoagoa izan leike, baina iritzi bat besterik ez da estetikari buruzkoa. Jen-de askori iruditzen zaie mundu guztiak ezin duela nudismoa egin, zergatikan gorputzaren edertasuna gal-du dutelako eta itxura txar-ra egiten duelako horrela. Eta gertatu leike baita ere diskriminatuta sentitzea gorputz gaztea ez daukana beste guztien aurrean. Ez da nere kasua, neri bi era-tan gaizki iruditzen zaidala-ko, baina bada arrazoizko beste puntu bat gehiago kontutan hartzeko nudis-moaren kontra.

Badakit erantzunak egon litezkela honen buruz. Bai-na gustora erantzungo ditut banaka-banaka ARGIA ko zuzendariak eztabaidarako lekua aproposa uste baldin badu bere izparringia. Nere agurra errespetu osoz.

ISABEL ETXABE
(Donostia)

Hamargarren urtez Euskal Zinema Bilera Lekeition

Astelehenean eman zitzaion hasiera Lekeition duela hamar urte sortu zen Euskal Zinema Bileraren aurtengo edizioa. Larunbata bitartean luzatuko den euskal zinemaldi honetan ordea izango da baita ere bideoarik, bigarren urtez antolatzen bait da Bizkaiko kostalde honetan Bideo Bilera.

Abiapuntutzat, Lekeitioko zinegileen erretrospektiba izan dute ikusgai Antzoki zinemak, Amias, Koldo Leniz, Grande, Ansola, Anakabe Bilbao eta Idoia Lenizen zintez. Segidako egunotan AEKren Alfabetatze taldearen bideoak, Luis Armando, J.M. Arruabarrena eta Lekeitioko ikastola publikoaren beste zenbaitekin batera. Filmeei dagokienez, Azpeitiakoen Mateo Txistu eta Bakedanoren Oraingoan izen gabe, eta zortzi milimetrotan errodatu beste hamazazpi pelikula!

BALENDIN ENBEITAREN OMENEZ

Zornotzako Ibilaldia-87 Seaska eta Nafarroako ikastolen alde

Berrogeita bost mila bat lagun bildu zen ekainaren hirugarren igandez Zornotzan, Durangaldeko ikastolen antolamenduz ospatu zen Bizkaiko Ikastolen jai egunean.

Gure gogoia Euskal Eskola Publikoa lemapean, Elorrio, Zornotza, Ermua eta Durangoko ikastolek antolatutako aurtenko Ibilaldian ez zen festa giroaz gain ezer falta: jendetza, omenaldia, erreibindikazioa eta oroitzagarrak.

Zornotzara hurbildu ahal izateko denetarik ereztasunak eman zituzten Durangaldeko ikastoletako antolatzailleek, ez bait zen aparkaleku arazorik gertatu, eta bestalde, bereziki eskertzeko moduko garraio zerbitzuak ipini zituzten-eta denentzat eskuragarri, trenen prezio beherapenak erdietsiz. Horri gainera, goizetik iratzarritako egun eguzkitsuak lagundu zion, jai eguneko ekitaldiak oro umorez ospatzea erretzutik parte hartu 45 mila lagunez.

Balendin Enbeita omentzeko parada hartu zen baita ere Ibilaldia ihardunaldiaren hasieratik, bertsolari galduek ahotsez grabatu hiru bertso entzuteaz aparte, bere hitzez moldatua izaki jai eguneko abestia. Hain zuzen, kantuaren gaia bat zertoren aukeratutako lemarrekin, zeina behin eta berriro aldarrikatu zen manifestaldian euskal eskola publikoaren alde.

Azkenik adierazi, errefuxiatu eta presoak gogoan eduki zirela egun osoan zehar, Asturiasko helikoptero istripuan hildako Lourdes Verdes Elorrioko ikastolako andereinoa bezalatsu, eta bildutako sosak Seaska eta Nafarroako ikastoletara igorriko direla.

Txepetx-en tesian euskararen normalizapena aztergai

«Euskarak bere mendetako kinka larria gainditzeko behar dituen ideia, oinarri eta jomugak azaltzen ditu gisa eraginkor eta aski errezean», zioen Irigaraiek José María Sánchez Carrión «Txepetx» hizkuntzalariak burutu duen lan soziolinguistikoa buruz. Beste hizkuntza minorizatuarekin eginiko konparazio azterketatik ateratako ondorioak ditugu, zeinean euskara nazio-hizkuntza bihurtu arte euskaldunek ezin amore eman dezaketela azpimarratzen den.

Irigaraiekin batera ihardun zuten Joxe Azurmendi, Paulo Agirrebaltzategi, Mari Jose Azurmendi eta Iñaki Larrañagak «Un futuro para nuestro pasado» tesiaren argitalpena zela-eta aurkezpen mahai-inguruan.

Aste honetan

Bertsolari Elkarteak indarrez abiatu
(46. orrialdea)

Inkesta soziolinguistikoa Iparralderako
(48. orrialdea)

Joxemartin Apalategirekin antropologiaz
(49. orrialdea)

4.000 ikusle-entzule Kantu Txapelketako finalean
(50. orrialdea)

Kulturaren Aste Borrastea
(52. orrialdea)

Mundu zabaletik, kultura
(54. orrialdea)

BERE BENETAKO SORRERAREN BI URTE ONDOREN
ERATU DA OFIZIALKI BERTSOZALEEN ELKARTEA

Indar handiz abiatu da Bertsolari Elkarteak, Euskal Herriko bertsozale andana bilduz

Iazko Txapelketa Nagusiaren antolakuntza zela—eta, bertsolariek zenbait eskakizun zuzendu zizkion Euskaltzaindiari 1985eko uda aldean.

Euskaltzaindiak bere gogoz kontraktatzat jo zituen haiek, eta bertsolariek beraiek egin zuten antolakuntzaren kontu Elkartearen sortzeko lehen urratsa emanaz.

Bost hilabetetan zehar burutu zen Txapelketa Nagusi hartan ipinitako indarrek jasotako erantzunkizunak nola funtzionamendu arrakastatsuak sobera erakutsi zuten bertsolariek hobekiago eza gutzen dituztela beraien premiak eta, batez ere, zein modutan bideratu behar diren bertsolaritzaren indartzeko, hedatzeko eta bere garapenerako ahaleginak.

Dena den, ezin ahanzi, aldeztu aurretik ere bertsolariek moldatu zutela, Elkarteak ez, baina bai nolabaiteko Batzorde bat omenaldien atontzeko—gogora ekarri bestela Xalbador eta Arozamenari eskeinitakoa—, hura izan zelarik elkartearen sorrerarako aurrengo proiektua.

Herrietako eta eskolatarako oinarriak indartzen

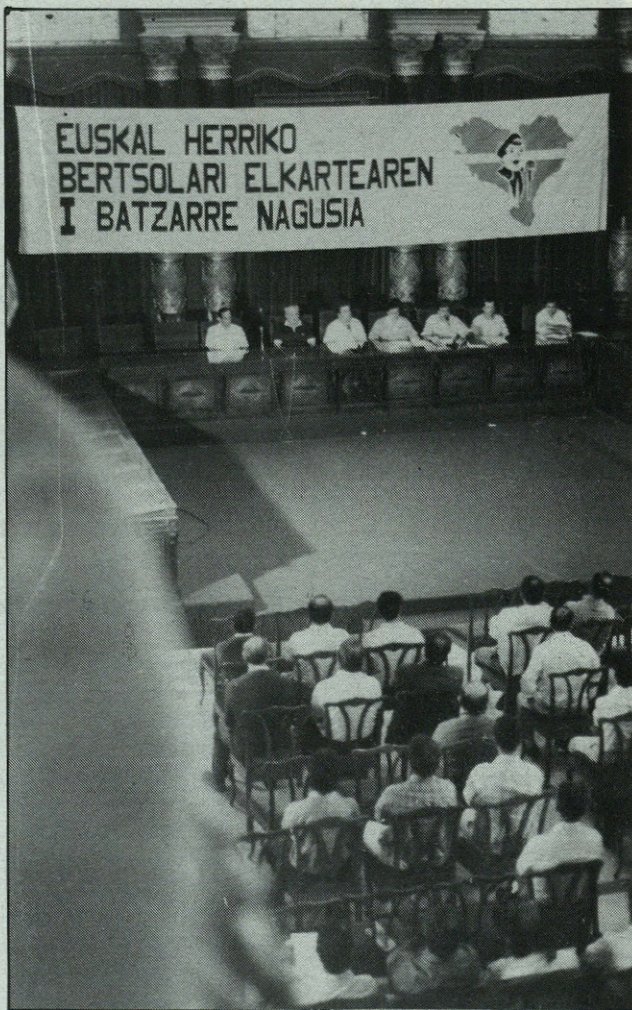
Bertsolaritzaren hedatze eta zuzpertzearren arrazoien artean agian adierazgarriena bertsolari eskola, Elkarteak

eta bertsozaleen eskutik gauzatutako zuzeneko partaide-tza litzateke. Herrietako bertso giroa goxatu izan da orain artean bereziki, garapen gorena betiere sustraian oinarrituz eraiki behar delakoan.

Bertsolari eskolak izan dira, beraz, azken urteotako fenomenorik emankorrenak, eta horretaz jabeturik gidatu izan du Bertsolari Elkarteak bere lanik mardulena, etorkizunari begira zuzendutako funtsezko apostu gisan. Ondotik, bai euskararen lantzeko eta aberasteko bai bertsolaritzaren faboretan, irakas-kuntzan har dezakeen lekuan pentsatzen hasteko tenoreak heltzeaz da, dagoeneko Eskolarteko Txapelketek ekarri dituzten badaezpada-ko makina bat fruitu kontutan hartu diren ildo beretik.

Bertsolaritzaren izaeraren defentsarako egitura premiaz

Egunetik egunera emanda-

ko hedaduraz jakitun, bertsolaritzaren garapen nabarmen honetan proiektu berriei eta hauekin batera sortzen diren arazoei baliabide eta irtenbide emateko ezinbestekotzat ikusi dute bertsolari guztiek egitura sendoa baten bilakara, horrelaxe suertatu delarik Euskal Herriko Bertsolari El-

karteak ofizialki eratzeke beharra, azken finean bere osotasunean dituen premiek sare zabala baten bidez babes izan dezaten.

Ekainaren 18an Donostia-ko Udaletxeko Batzar Areatan bildu ziren Euskal Herriko 150 bertsolari eta lagun,

Imanol Lazkano: «Zenbat busti nahi den, hainbeste ur dago»

ARGIA.— Zeintzu izango dira hemendik aurrera zu lehendakari zaituen Elkarte berriaren helburuak?

IMANOL LAZKANO.— Estatutoetan dago idatzirik egin behar den guztia, bertsolaritzaren etorkizuneko putzu edo osin handi horretan, zenbat busti nahi den, hainbeste ur dago; adibidez artxibo lan bat dago, bertso asko galtzen bait da, bertso zahar asko galdu den bezalaxe eta hori dena artxibatu eta landu egin behar da. Bestalde, bertsolaritza eskoletara pasatzen ari denez gero, horren koordinazio eta antolakuntza egin behar da, materiala eta irakasleen prestakuntza bezalaxe. Ezin ahaztu ere biharko bertsolaritza, ea ze motakoa nahi den; kontuan hartuz biharko bertsolariak txapelketen arabera egingo direla.

A.— Bertsolaritzaren egoeraz baikor agertzen al zara?

I.L.— Badirudi euskara salbatzen den neurrian bertsolaritza salbatuko dela, lo-

rik ez badugu hartzen behintzat. Baina datorren jendea, gazte jendea ikusita, oso baikor sentitzen naiz. Horregatik, elkarte honen lana, zeregina, gazte hauen indarra aprobetxatzea eta antolatzea da.

A.— Nabarmendu izan da Elkartearen lorpen gisa lortutako akordio edo kontsentsu zabala. Zati-tuta al zineten bada?

I.L.— Bertsolariak euskaldunak gara eta kitto; guk ez ditugu diferentziak egiten gure herri barruan, gaur egun zenbait politikok jartzen dituzten sasimugak bezalaxe.

A.— Noiztik dator Elkartea sortzeko behar hori?

I.L.— Bertsolariak biltzen ohiu ginela badira hamabi-hamahiru urte. Loiolako komentuan egiten genituen orduan bilerak, eta ikusten genuen elkarte bat beharrezkoa egiten zela, baina beti utzi, beti utzi, horretan egon gara azken txapelketa garairarte. Azken Txapelketa Nagusia antolatzeko, bertsolaritza inguruko hain-

bat jendearengana jotzean, ikusi zen elkarte honek ez zuela izan behar txapelketa egiteko bakarrik, lan gehiagorik ere bazegoela bertsolaritzan eta abiatu ginen elkarte hau gorpuztera.

A.— Diru kontutan nola zabiltzate?

I.L.— Ez dugu oraindik iturri ziurrik; nik uste dut orde, gauzak gogor aurkeztu behar direla, hau ez delako zenbait bertsolarien altxorra, Euskal Herri guztiaren altxorra baizik. Horregatik nik ez dakit zeinek eman beharko duen diru laguntza, diputazioek, udaletxeek edo Eusko Jaur-laritzak... Baina hau, nahitaez aurrera atera behar den lana dugu, eta baten batek dirua luzatu beharko du.

Elkartearen estatutuak onartu, funtzionamendua zehaztu eta lehendakaria eta ohorezko bazkide taldea hautatzeko.

Eskola—ikastoletako bertso mugimenduaren koordinazioaz, irakasleen prestaketa egokiaz, laguntza tekniko eta didaktikoaren eskeini beharraz, maila guztietako txapelketetako koordinazio eta orientabideaz, bertso-saioen zainketaz, gai-jartzaileen, aurkezleen eta epai-mahaiki-deen egitekoaren finkaketaz eta artxibo historiko baten sorketaz mintzatu ziren beste zenbait edukien artean, lehendakari hautaketari ekiteko segidan.

Imanol Lazkano izan zen lehendakaritzat aukeratua, ohorezko bazkideen artean Manuel Lekuona —ahozko literaturaren eta bertsolaritzaren alde egindako lanagatik—, Antonio Zabala —bertso biltzaile eta bilduma argitaratze lanagatik—, Alfontso Irigoien eta Teodoro Hermandorena izaki, bizirik dirauten txapeldunekin batera: Iñaki Eizmendi 'Basarri', Xabier Amuriza eta Sebastian Lizaso.

Elkartearen funtzionamendua herrialdekako batzarreetatik eraikirik

Estatutuetan onartu bezala, Elkartearen funtzionamendua herrialdekako batzarreetan izango dute abiapuntu, hauek bazkide guztiek osatuko dituztelarik. Ondorenez, batzarreok Batzorde Iraunkorrak moldatuko dituzte, hemendik ateratako ordezkariak Euskal Herri mailako Zuzendaritza Batzordean parte hartzeko Batzarre Orokorrekin bat eginda.

Beraz, Zuzendaritza organoa izanen da mailarik goreneko bilkura, bere esku geratuko delarik Elkartearen funtzionamendu orokorra, lehendakari batzordeak hiru urterako iraupena izaki, geroko hauteskunde berrien premiaz.

DABID ZUAZALDE

INIZIATIBA ZUBEROAN SORTU ZEN, BAINA IPARRALDE OSOA HARTUKO DU BERE BARNE, LAPURDIKO KOSTALDEA KENDUTA

Iparraldeko inkesta soziolinguistikoa burutua da iadanik, ondorioen zain

Euskal Herrian zehar orain artean hainbat inkesta soziolinguistiko burutu dituen SIADECO elkarteak, beste berri bati ekin dio duela zenbait aste. Bere berezitasuna eta garrantzia aparta begibistan dago: Iparraldeari buruzkoa da oraingoa.

Maiatzaren 12an abiatu ziren inkesta honetako lanak, 1.200 pertsonari galdeketa eginez, eta ekainaren erdialdean burutu berri da dagoneko. 1984eko ekainean sinatutako Zuberoako "contrat de pays" delakotik dator inkesta honetarako behar zen diru-kopurua. Kontrato berezi horretan bost lan desberdin kontenplatzen ziren, eta horietako bat genuen gure gaurko gaiari dagokiona.

Delako inkesta horrek hiru helburu zituen hasiera batean:

- Zuberotarrek euskarari buruz zuten pentsaera bilzteia.

- Euskararen ahozko eta idatzizko ezagupenari buruzko balantzea egitea.

- Alternatibak proposatzea euskararen gibelatzea geldierazteko eta berorren hedapena bultzatzeko neurriak diseinatzea.

Dena dela, Zuberotarrek proposatutako proiektu honek ez zuen jaso Kontseilu Orokorren oneritzia, eta beraz legez ezin izan zen Iparralde osora hedatu. Halere, Zuberoko hautatuek kasik

Iparralde osora zabaltzea erabaki zuten, Lapurdiko kostaldea bazterrera utziz. Beraz, Su Hazia elkarteak geratu da bultzatzaile bezala eta SIADECO egile bezala. Iparralde osorako egitekotan bujeta edo presupostua 8 milioi pezetara helduko litzateke, baina "contrat de pays" delakoak Su Hazia elkarteari ematen dion ahalmen ekonomikoa 5,4 milioi pezetakoa denez, kopuru horretara mugatu behar izan dute, lurralderen bat kanpoan utziz.

1323 udaletan 1.200 inkestak

Lapurdiko hiru kantoiz gain (Hazparne, Ezpeleta eta Ustaritze), Zuberoa eta Baxenafarroako, lurraldeetan aritu dira SIADECOn inkestatzaileak galdeketa egiten. 132 udaletako jendeak hartu nahi izan dituzte, baina bereziki 44 udaletan zentratu dira galdeketa horiek: 12 Zuberoan, 20 Baxenafarroan eta 12 Lapurdin. 1.200 izan dira egingutako galdeketa: 300 Zuberoan, 500 Baxenafarroan eta 400 Lapurdin.

Argazkian, aurkezpenaren egunean, inkestaren bultzatzaile eta kudeatzaile batzu, tartean SIADECOn Iñaki Larrañaga delarik.

Hauek dira inkestak bereziki harrapatu nahi izan dituen herriak. Lapurdin, Kanbo, Ustaritze, Senpere, Ahetze, Hazparne, Larresoro, Ezpeleta, Ainhua, Mendiondo, Isturitze, Donostiri eta Lekuiene. Baxenafarroan, Baigorri, Donibane Garazi, Donapaleu, Izpuru, Arrosa, Martxuta, Irulegi, Irisarri, Iholdi, Aldudes, Armendaritz, Larzabale, Justi, Izura eta Mendibe. Zuberoan, Maule, Sohüta, Atharratze, Barkoxe, Urdiñarbe, Gotañe, Ligi-Atherei, Muskil-di, Berrogañe-Lahüntze, Mendikota, Sarrikota-pia eta Ainharbe.

1988 bukaerarako behin-betiko emaitzak

Hemendik aurrera, beraz, datuen prozesaketa informatikoari ekingo diote SIADECOn irailetik aurrera. Azkenik, 1988 bukaeran be-

hin-betiko dokumentazioaren aurkezpena izanen da, lehenengo aldiz Iparraldeari buruzko datu-bilketa guztiz fidagarria eskaini ahal izanen delarik.

Elkar hizketa edo galdeketa bakoitza pertsonala izan da eta 30-45 minutuz luzatu ohi dira. Pertsonen hautaketa egiteko, 12 talde sozial desberdin hartuak izan dira kontutan.

Azkenerako bururatuko den dokumentoa modu zabal batez jakinarazia izanen da, edo horixe da behintzat kudeatzaileen asmoa, horren ondorioz gogoeta-dinamika bat bultzatu nahi izanen delarik (debateak, ikerketak, iritzi-trukeak...). Agindu ere, zuberotar hautatu horiek ikerketak eskuan edukita neurriak hartuko direla agindu dute.

PERU UNTZUETA

KONTU ZAHARRAK AZTERTU DITU LIBURU BERRI BATEAN

Joxemartin Apalategi: «Bilketa gehiegi dago hemengo antropologi lanetan eta analisi gutxiegi»

Joxemartin Apalategi ataundarrak «Introducción a la historia oral» izeneko liburua argitaratu berria du, Caro Barojaren sarrera batekin. Bere sorterriko ipuinak aztertzen ditu, Zorroagako unibertsitateko irakasle honek.

ARGIA.— Joxe Arratibelek bildu eta argitaratutako kontakizunetan oinarritu haiz hire libururako.

J.M.A.— Monje ataundar bat da Arratibel, «Kontu zaararak» liburuaren egilea. Bere lau kontakizun hartu ditut eta Joxemiel Barandiaranen beste bat. Beti izan dut gogoia holako azterketa bat egiteko leku batean eta ahal bada familia batean jasotako materialekin. Arratibelek bere familian edo auzoan jasotakoak argitaratu ditu.

A.— Liburuaren izenburuak «Introducción a la historia oral» dio, sarrera globalizatzaile bat falta bagenu bezala.

J.M.A.— Bi parte ditu liburuak: sarrera, tesia; eta hori desarrolatzeko azterketa zehatzak. Ahozko historia askok aipatu dute, baina aipamen hutsean gelditzeko. Lévi-Strauss eta Propp aipatzen ditut; gehiena Lévi-Strauss jarraitzen dut, baina ez erabat. Hemen, herriko kontakizun luze eta laburren azterketa antropologiko eta historikorik ez dugu egin izan, eta ni horri lotu natsaio. Nire lehen saioa denez, «sarrera» bataiatu dut.

A.— Historia horizontala aipatzen duk.

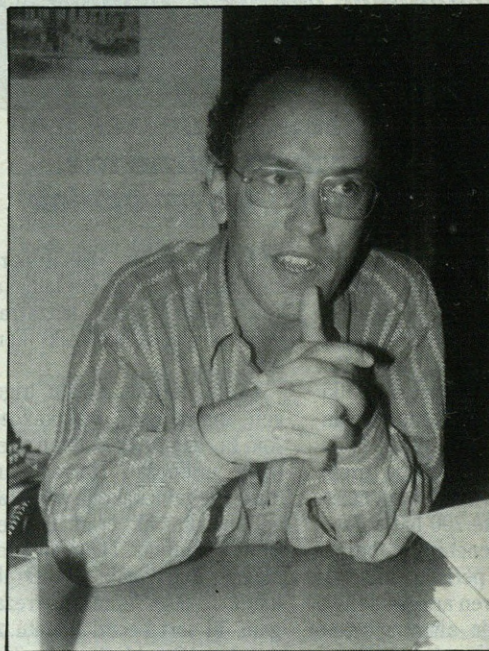
J.M.A.— Normalki gertakizunen bertsio gehienak ofizialak dituk, bertikalean eraiak. Protagonistak berak bertsio horizontala ematen dik, ordea. Eta bigarrenik, edozein gizartetan ematen diren aldaketa nagusiak bertsio horizontaletik ateratako indarraren bidez ematen dira. Gero, garaitzaile ateratzen bada, goitik-beherako edo bertikal bihurtuko duk, ofiziala alegia.

A.— Orain arte ahozko euskal historia edo literatura metodologia kaxkarrrez bildu dela aipatzen duk hire liburuan.

J.M.A.— Bilketa bera ondo egin da, bilketen klasifikapena aipatzen dut hor: XIX. mendeko erizpideekin jarraitzen da horretan. XIX. mendekoa ez da pobrea, ez, baina geroztik aurrerapenak egin dira metodologietan eta horietaz baliatu behar dugu.

A.— Badirudi ahozko historiaren bilketa-lana bera ere nahiko geldituta dagoela. Eta zaharrak ba-doaiz gure artetik...

J.M.A.— Gelditu samarra dago, bai. Horren prolema

Apalategik mende honetan Euskal Herrian eman duen bururik argienetako bat jotzen du Joxemiel Barandiaran.

zera duk: bilketarako erizpidetza hartzen baldin bada orijinaltasunarena, lehen aldiz bildutako gauzak izatea, oso zaila dela. Kriterio okerra duk horretara bakarrik mugatzea; horretaz ere baliatu behar da.

Bilketa, bestela, Euskal Herrian gehiegi egiten da antropologia mailan, eta bildutakoaren analisi gutxiegi. Bildumek bezala horien analisiak, gainera, oztopo nagusi batekin egiten dute topo: ez direla argitaratzen, eta euskarazkoak are gutxiago.

A.— Joxemiel Barandiaran aipatzen duk behin eta berriro hire lanetan. Topikoen gainetik, gaurko antropologo batentzako hain inportantea al da?

J.M.A.— Bai, zalantzarik

gabe. Bere lanak hor daude, liburuetan bezala aldizkarietan ipiniak. Neroni, orain, Barandiarani buruzko lan monografiko bat egiten ari nauk. Hor erakutsi nahi diat zenbat eta zer egin duen gizon horrek, bere pentsamendu nagusia, eta pentsamendu horrek euskal gizartean zer eragin izan duen.

Barandiaranen lan zientifikoak, 1936. urtea arte burutu zituen lanak kontutan hartuta bakarrik, izugarrikoak dituk. Geroztikakoak, haien jarraipenak dizkik. Barandiaranek Euskal Herriaren prehistoria eta oraina elkartu ditu, eta berea da XX. mendean euskal intelektual batek eman duen teoriarik inportantea.

PELLO ZUBIRIA

BERROGEI PARTE HARTZAIKETIK GORA EIHERALARREKO FINALEAN, INORK USTE BAINO KALITATE HANDIAGOKO SAIOA BURUTUZ

Irigoyen anaiak, irabazle nagusiak aurtengo Euskal Kantu Txapelketan

Eiheralarren herri baxenafarrean, udaren lehenengo egunean, igandez, 87ko Kantu Txapelketaren final nagusia jokatu zen. Izenik ez aipatzekotan, irabazleak hauexek izan ziren: baxenafarrak eta leitzarrak. Izenik aipatzekotan: Irigoyen anaiak.

Bost ordu luzetako kantaldia izan zen arratsaldekoa, hiruretatik goiti. Halere, jendeak interes berdinsuz jarraitu zuen abiatzetik bururatzeraino. Zirkoei erabiltzen dituzten estalki handi horietako baten azpian ikaragarritzko jendetza bildu zen: 3.500 sarrera saldu ziren, 200 izan ziren kantari eta musikoak, eta beste 200 bat antolatzailleak. Denetara, beraz, 4.000tik gora pertsona bildu ziren Aiheralarren arratsaldean.

Baina ez da ahanzi behar eguna goizetik hasi zela eta hamaitan hasita, kantariak, bertolariak eta Herriak omenaldi hunkigarria eskaini zioten Etxepare idazle zaharrari. Oso eritimo onaz jokatu zen, goizetik zein arratsaldetik, eta jendea haspertzeko tenorerik ez zitzaion utzi.

Sariak banatuz

Gaueko bederatziatan ekin zitzaion sarien banaketari, eta honela suertatu zen. Publikoaren saria (diferentzia handiz) Irigoyen anaiak eskuratu zuten, halaber kantu berriko binakakoa. Haiek izan ziren beraz irabazle nagusiak, jendetza-aren txalorik beroenak eta irrik alagaratsuenak jasoz. Kantu tradizionalen, aldiz, binakakoa Solange Añorga lapurtarrak «Xarmengarria» kantuz eta Patxi Sainz gipuzkoarrak «Izotz ondoko eguzki» rekin eraman zuten, binakakoa Izarra

talde leitzarrak «Isiltasunari» kantuz jaso zuen, eta taldekakoa Kilkir talde leitzarrak «Mendian gora haritzak» kantuz.

Kantu berrian, aipatu Irigoyen anaiak gain, binakakoa Jojo Bordagarayk eraman zuen «Begi urdinezko izarra» kantuz, eta taldekakoa Inko talde bizkaitarrak eraman zuen «Ituna» kantuz. Haurren saria Magali Zubillagak «Xaharrak» kantuz jaso zuen. Horrez gain, bi sari berezi banatu ziren, bata Eusebio Izeta baztandarrarentzat, eta bestea Mikel Erramouspe baxenafarrarentzat, musikagile bezala baina baita antolatzaille bezala erakutsi duen kemenagatik.

F. Irigoyen: «Badugu gehiago ikasteko, ikasia baino»

Frantxoa Irigoyen-ek, anaia bikote irabazleko batek, arriskurik ere ikusten zuen finalaren zenbait gauza ikusita: «bide arriskugarri bat bada: kopekin eta horrelako gauzei nola-bait erdi-bedeta batzu bihurtzea. Ene ustez txapelketa da, ahal bezainbat jende kantonen inguruan euskal gauzei buruz irekitzea eta berez parte hartzea. Horri buruz uste dut arriskugarria izan litekeela bide hau».

Irigoyen anaiak anitz urtez arizan dira Baxenafarroa inguruetan ekipoa eginez, eta gero eta gehiago. Jendeak ezagutzen zituen, eta bistan zenez biziki maite ere. «Guk maite dugu kantuz aritzea, eta kantuz ibiltzen gara galdeginak garen lekuetan eta bortxaz bistan da

ikasten dela dudarik gabe. Baina oraino badugu gehiago ikasteko ikasia baino».

Baina Frantxoa Irigoyen antolatzaille gisa ere ibili da Txapelketan, eta bere iritzia baliatu nahi izan ditugu antolatzaillearen aburuak biltzeko asmoz: «Azken egun hau izan da ederrena. Karia bat zen Eiheralarren egitea, eta karia bat zen ere egin dugun bezala egitea, xapiton baten azpian etabar. Hegoaldearekin hartuemanetan sartzea ere inportantea izan da, eta alde horretatik irabazi dugu». Halere, ukan dituzten zenbait traba ere agertu zituen Garazi inguruko jende baten aldetik zein bertako erdal prentsa idatzi baten aldetik ere. Baina horiek xehetasun isolatuak baino ez omen dira izan.

M. Idirin:

«Kreazionearen bidetik jo behar dugu»

Maite Idirin, Lapurdiren izean kausitzen zen epai-mahaian. Beretzat, jende gehienarentzat bezala, sorpresa izan zen Eiheralarren ikusi ahal izan zena. «Bakoitzak bere aldetik ez zegoela kalitaterik komentatzen zuen, baina azke-

Argazkian ageri den xapiton erraldoi horren azpian babestu ziren 4.000 ikus-entzuleak, sonORIZAZIO EGOKIA erdietsiz.

nean kalitate handiko gauzak agertu dira. Ez denak, bistan dena, baina premia jaso dutenak bai guttienez. Beste batzu ere, nahiz eta denentzat saririk ez egon». Arderdi artistikotik biziki positiboa atxeman du bezar Maitek final nagusia.

Bestetik, positiboena bere ustez Euskal Herriko zazpi probintziako jendea biltzea izan zen, bai epai-mahaian, bai kantarien aldetik eta bai publikoan ere. Gehiago zehaztuz, «hor ikusi dituzu Irigoyen anaiak, eta uste dut horiek izan direla gaurko errebelazioa, ezagutzen genituen lehendik ere Iparraldean, eta uste dut hor dugula landu behar euskal kantua, kreazonea dela bidea. Ez edonolako kreazonea, hori bai, autoktonoa nolabait». Maitek argi ikusten du aitzitik influentziak interesanteak direla berritzeko baina aspaldi honetan influentzia horiek zapaltzen gaituela uste du. «Influentziak etortzen dira baina gero zeu zara jabe. Hortik jo behar dugu, bidea badugu, kontra-modernismoa esango nuke nik».

Imanol: «Ez dugu txapelketa honekin geratu behar»

Imanol kantaria gipuzkoarren ordezkariatzaz zegoen epai-mahaian, nahiz eta hasieratik agertu zigun epai-mahai-kide bezala oso gaizki sentitzen zela, pentsatzen bait du oso irizti subjektiboak biltzen direla kantua den gai honetan.

Kantu tradizionalari dago-

Tradizionalean bakarka txapeldun suertatu zen Solange Añorga baxenafarra, ariketaren erdian.

kionez, bizpahiru gauza oso onak entzun zituela zioskun, «batez ere kontutan hartuta oso zaila dela hotzean kantuz aritzea jendearen aurrean bate-re ohiturarik izan gabe, eta hala eta guztiz ere batzuk oso kategoria handia eman dute». Patxi Saenz donostiarrak aipatu

zuen gauza politak erakutsi zituelako bere ustez, «eta kreazio mailan ere Irigoyen anaiek oso gauza ona erakutsi digute. Duela pare bat urtetik ezagutzen nituen, baina izugarritzko pausua eman dute, bai letra aldetik eta bai musika aldetik ere».

Imanolek epaitu dituen kanporaketak ikusita, ez zuen espero hain maila altuan egongo zenik Eiheralarreko finalean. «Orain egin behar dena txapelketa honetan ez geratzea da, kantari berriak nola promozionatu ikustea, nola atera plaza-ra». Bukatzeko, beste bi gauza

positibo ikusi zituen Imanolek: euskarazko kantua hainbeste eta hainbeste izatea, ilusioa sortzen bait du; eta hainbeste emakume izatea tartean.

N. Etxart: «Kantu berrietan saiatzea da bidea»

Niko, noski, Zuberoaren partetik genuen epai-mahaikide. «Piska bat harriturik gelditu naiz. Xiberoan eta Gipuzkoan erdifinalak epaitzen ere ibili naiz, eta duela bi urteko txapelketarekin konparatuta estonatu izan naiz eman den aldearekin». Beste zenbait detaillek ere positiboki harritu dute Niko, esate batera festa airea sortu duten hainbat gauza, «nik beti euskal kantagintza triste kausitu izan dut, eta gauza horiek aldatzea uste dut marka ona dela».

Errepertorio mailan hutsune bat izan dela ikusten du Etxart xuberotarrak, kantu berri asko baina iadanik ezagutzen ziren iturrietatik izan bait ziren. «Dei bat egiten dut hemendik ere ondoko txapelketetarako kantariak ondo preparatu daitezen, beste maila batetara igotzeko: kantu berrietan saiatzea, ba-koitzak bere pertsonalitatea zinez lantzea».

JOSU LANDA

Ziminoa gizondu

Irigoyen anaien letraz, eta Mikel Erramouspe-ren doinuz eman zen «Ziminoa gizondu» kantu hau, duarik gabe publikoaren erreakzioz biziaren sortu zituenak. Bertan, gizon bat zoo batera doa eta preso dagoen ziminoak zera galdetzen dio, ea zergatik gizondu zen ziminoa, hala ez balitz izan bera preso ez bai: zatekeen egongo. Ondoko estrofetako bi hautatu ditugu hona aldatzeko:

Delako zientzia
Duk zien fantesia
Batzerrerat utziz munduko gosetea
Planeter urbiltzia gauza prisatia
Nuklearra dela
Zuen
azken abilezia
Zerendako mila debru debru
Ziminoa zen gizondu
Zerendako mila debru debru
Ote zen abildu
Ala uste duzie hola
Harri batez bi xori hiltzea
Botaz nuklear odeia
Ttipitu gosetea...

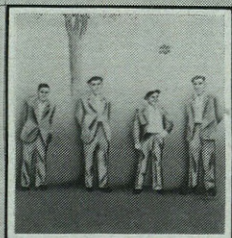
Gizonak makila
Du lagun fidela
Oharturik bi punta harek badituela
Batekin parrekoa zanpa zitaikela
Sortu ziren hola
"CRS" ta "Guardia Zibila"
Zerendako mila debru debru
Ziminoa zen gizondu
Zerendako mila debru debru
Ote zen abildu
Makilaren ukaldiak
Ez gintuen ezagutuko
Ez ta ere Barrionuevo
Pasqua eta Pandraud

Paperetan idatziak

BERTSOLARITZA

Epaimahian ere lantze sakon bat egin behar da, hain subjektiboa den neurketa objektibatz joateko. Eta gaijartzailearen irudiak ere ematen du zer pentsaturik. Ezta-baida haizatu behar da gai guzti hauetan.

Jon Sarasua, «Hemen», 87-VI-19

KANTAGINTZA

Batzuk esaten dute gure musikak orain ez duela zentzurik gaur egun rockanrolla delako nagusi, eta ni ez nago ados. Musika berez errealitate bezala ukatzea ezinezkoa da, eta une honetan jende mordo dago guk egiten duguna isilarazi nahian, gero eta publiko handiagoa dugula ezkutatatu nahi dute. Gaurko egunean, Estatuko musikarik onena hemen egiten ari da, sustrai bikoitz baten proiektioarekin: alde batetik sustrai autoktonoa eta bestetik, ikuspegi internazionalago bat.

Imanol, «El Diario Vasco», 87-VI-21

EUSKAL ESKOLA

Gure irakaskuntzaren arazorik nagusia, euskaldun izan nahi duten Euskal Herriko umeen heziketa egokia bideratu eta hori lortzeko ume horiek euskaldun egindutuen era egokienak bilatzen datzanez, oso interesgarria izango zen ikastolek urteetako ibilaldian zehar eskuratutako esperientzia eskola publiko transferiteta moldatzeko bideak gehiago eta sakonago aztertzea, umeen euskalduntzea ezin bait ikastolen bidez bakarrik burutu.

Patxi Uribarren, «Karmel», 181. zbka. 87ko ekaina

BERTSOA NAFAR ESKOLETAN

Eskoletan haurrekin asteoro lan eginez garbi ikusten duk hemen ere Gipuzkoako emaitza berbera ez baldin bada ere, haren pare eman dezaketela. Hau duk, normalean hiru hilabete besterik ez gaituk gelditzen ikastola bakoitzean eta orduan eten izugarria ematen duk. (...) Hemen irakasleen aldetik ez zegoen Gipuzkoan egoten den maila eta, beraz, liberatu bakarria egoteak ekartzen dik ezin iritsia. Derri gorrez eskatu eta eman beharra zegoen gehiagotarako aukera.

Lontxo Aburuza, «Navarra hoy», 87-VI-16

ZINEMA

Produktorea zinemagintzako politikoa da. Filmearen ikuspegi orokorra eduki behar du, eta berau da filmeko elementu desberdinen gaitetik koherentzia eman behar diona. Egin behar duen eskaintza ez da ekonomiko hutsa, totalizadorea baizik. (...) Produktoreak filmearen gainean egon behar du, hasi baino lehenagotik bukatu eta handik urte askotara arte. Horrek bihurtzen du produktore lana apasionantea.

Elias Kerejeta, «Deia», 87-VI-21

Joanmari Beltran

Pello Zabaletaren Donostiako Euskadi Irratian (ekainaren 19ean)

Zuek zer-tarako egiten du-zue musika, zeuok di-bertitzeko? Zerbait era-kusteko, iz-piritua gor-detzeko? Beste arra-zoirik?

— Arrazoi

asko daude atzetik. Zer esanik ez arrazoi batek izan behar duela gustatzen zaizulako, zerorrek egiten duzulako. Beste arrazoi bat hau izango litzateke, horretan sinesten duzulako. Denetatik dago piska bat, militantzia piska bat ere badago, garbi dago mementu honetan musika hau egitea ez dela komertzialena.

— Diskoan entzun dugun musika kantaldi hasieran jarritz gero seguru jendea dantzan hasiko zai-zuela.

— Toki batzutan bai; bestetan ez horrenbeste. Zerbait tokitan jendea ikusten zaio dantza egiten, baina beste askotan jendea kosta egiten zaio dantza egitea edota musika honekin salto egitea. Errezago salto egiten du gaur egun modan-edo eramaten diren beste erri-mo horiekin. Askotan pre-juzioak izaten dira, gazte jendearen artean ere bai. Beren burua liberal bezala dauka-ten asko salto egiteaz edo dantza egiteaz lotsatu egiten dira, pre-juzioz.

— Ikusi dut kalbotzen hasia zarela, Joanmari. Baten batek esan lezake agian: gizon hau moda zaharrekoa diagu.

— Ez. Modaz kanpokoa esango nuke nik.

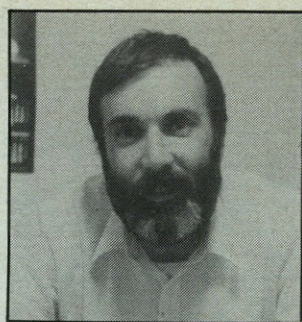
— Atenporala?

— Bai.

— Hori gauza serioa da.

— Ez du zertan serio izan behar. Txisteak atenporalak dira eta ez dira serioak.

— Edozein modutan,

modatik kanpo, baina zuek aurreko lanetan bide bat markatu duzue, eta bide horri eutsi nahi diozue. Baina zergatik eutsi? Batzuk esaten dute ia dagoneko gorpila beste aldera jotzen hasia dela, eta eutsi, eta eutsi, gorpila eusten diona azkenean bera errenditzen dela.

— Zergatik eutsi? Nik uste dut musika-lanetan hasten denean, aukera asko daudela. Ez dago aukera bakarria, folka edo tradizionala ez da bide bakarria, bide asko daude. Guretzat, bide hau baliagarria da gaur egun ere. Badau zer aportatu gaurko egunean, eta zoritxarrez ikusten dugu mobida honetan ez dabilela jende gehiegirik. Orduan, gu gustoz gabilta, pentsatzen dugu balio duela, eta horretan jarraitzen gara.

— Zuen musika hori nori gustatzen zaio?

— Gu bezalako beste batzuri, eta gainera ez da jende mota bakarria, ez da pentsatu behar esate batera adin bereko jendea denik. Adinak ez du zer ikusirik. Gure kantaldietan adin guztietako jendea ikusi izan dugu, eta gazte jendea askotan. Eta guk izan ditugun 'exit' handienak normalean gazte jendearekin izan ditugu. Bakoitza bere roloarekin. Zaharrak, beren komentarioekin, beren mentalitatearen arabera instrumentutan aurkitzen dute baliozko pisua, baina besoak gurutzatuz eta geldirik. Gazte jendea berriz saltoka. Hauek ez dute esango garai batekoak bai edo ez, baina balio die. Badago gazte jendearen artean sektore inportante bat pre-juzio horiek galdu dituen, eta ez du lotsarik sentitzen fandango, porrusalda edo dantza zahar batekin saltoka gozatzeko.

Itoiz taldea

Lucien
Etchezaharreta-ren
galderak
Baionako Gure
Irratian
(ekainaren 22ean)

Zuen azken diska agertu da, badu bizpahiru hilabete janik, eta zer moduz, kontent zarete zuen diskaz?

JUAN KARLOS.— Oso pozik. Guretzako desapio bat bezala bait bai zen, sei kantuekin elepe labur bat egitea, esperientzi herri bat. Nahiko ezinezkoa da azkenean gure gustoko zerbait egitea, baina gutxi gorabehera pozik gaude "Ambulance" diskoarekin. Eta pentsatzen dugu jendeare ere gustatzen zaiola.

— Baina kalkuluak eginenez, Itoiz urte bat-diska bat, zuen erritmoa da hori?

— Kalkulu hori ez da normalean betetzen. Esate baterako "Espaloian" honen aurreko diska hain juxtu ere duela bi urte irten zen kalera. Oseake, orain arte urte t'erdi luzeko epean egiten genuen diska bat, eta hau izan da bi urte iragan eta gero. Horrela izan da zeren gitarrak aldatu dugulako. batez ere, Xabi Pery Sarakoa hartu dugu, lanean aritu gara eta ez geneukan batere klaru horrelako diska bat egitearena. Horrela aritu gara, kanta pilo bat egin ditugu eta azkenean sei hauek izan dira aukeratuak.

— Pozik zaudete zuen musikaren zabalkuntzaz? Zeren eta hori prolema

handi bat da, musiko baten zat bat egitea paso, baina gero entzunarazteko eta irratiaren itzulia egitea eta, zaila da?

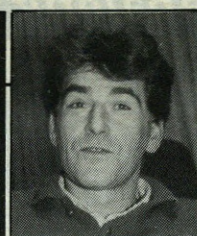
JUAN KARLOS.— Bai bai, zaila da, batez ere astelehenetan eta holako ordutan eta oso zaila da!

— Zuek kontzertu-gizonak zarete gehienik, diska eta kontzertuen artean oreka zerbait dago, edo nola aukeratzeko da hori?

— Bi gauza oso desberdinak dira. Estudio batean sartzean mentalitate batekin sartzen zara, ez dauka zuzeneko egunetako magiarik, ez dakit, landu beharrekoa da, askoz gogorragoa da. Nahiago dugu zuzenean jotzea, ze biziagoa da.

— "Fois", "Itoiz" taldearen hasieratik jarraitzen duzu, nola bizi da zuen bezalako talde bat kontzertuen eta etxeko bizitzaren artean, gauaz, egunaz, asteburuetan..., erritmo berezi bat dauka horrelako talde bizi batek ala ez?

FOIS.— «Itoiz» bizi da, zeren gure arteko harremanak oso onak izan dira beti. Sistema oso on bat erabili ohi izandu da «Itoiz» en, horregatik iraun dugu hamar bat urte, eta zera da: musika egiten dugu batera, gusto berdintsuak dauzkugulako baina hortik aurrera, kanpoan, bakoitzek bere nortasuna, independentzia eta bere bizitza, orduan, dena ez da nahasten, horrela irauten dugu musikaren zentzu batetan.

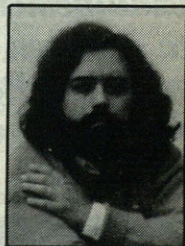

Torrealdak puntua jarrita

Txus Kongil

— Donostiako Udalak, Euskararen Patronatoaren sailean, «Arkubide euskal txokoa» sortu du zure arduraean.

Euskara kaleratzeko, plazaratzeko sortua den zerbitzu bati, non eta Donostian, nola jar da kioke 'euskal txokoa' izena? Euskara berriz txokora?

Euskararen egoera aztertu eta, garbi dago egoera diglosiakoan dagoela. Beharrezko da, beraz, dinamika gogorra sortzea egoera hori aldatzeko.

Honegatik eta honetarako udalak azpiegitura bat eskaini nahi izan dio herriari, herriak berak euskalduntze-prozesua aurrera eraman dezan. Horixe da euskal txokoa. Leku hau ez da geure artean-goxo-eta-ezti egoteko, ez da ghetto bat, ez babesleku bat.

«Leku txiki» bezala ulertzen dugu txokoa. Txokora erretiratu egiten gara gu hizkuntz borroka planifikatzeko, antolatzeko, neurriak hartzeko, euskara txokotik plazara ateratzeko hain zuzen ere.

Puntako argitalpenak

Donostiako «Bilintx» liburudendak emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Irene. Tempo di adaggio», Pako Aristi. Erein.
- 2.— «Olagarroa», Mario Onaindia. Elkar.
- 3.— «Saturno», Arantxa Urretabizkaia. Erein.
- 4.— «Manu militari», Joxe Austin Arrieta. Elkar.
- 5.— «Bai... baina ez», Laura Mintegi. Susa.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskal mitologia», Barandiaran, Resano... Pamiela.
- 2.— «Euskal nortasunaren animaliak», Mikel Azurmendi. Baroja.
- 3.— «Mendi aterpeak», A. Tallo eta A. Torreblanca. Euskadiko Mendi Federazioa.
- 4.— «Literatur Gazeta», 5. zenbakia. Baroja.
- 5.— «Larrun», 4. zenbakia.

Maurice Béjart koreografoa Suizara

Ez da ez Maradona eta ez Platini, baina futbolariak taldez aldatzen dutenean bezainbesteko iskanbila sortu du. 60 urte ditu eta askoren ustez munduko koreograforik onena da. Belgikan aritu da azken 27 urteetan lanean, eta orain Suizara doa, zehazki Lausanara.

Béjart-ek agur esan dio hogeitazazpi urtez bere artearen kokalekua izan den Bruselari.

Joan den hilabetearen eman ziren dantzaren lehen konpasak, metal zitalaren doinura eman ere. Maurice Béjarten XX. Mendeko Balleta ia hiru hamarkadaz egon da Bruselako Monnaie Erret Antzokian. 1960an sortu zuen bertan Ravel-en boleroan oinarrituriko koreografia, eta kasik 1981 arte bertako jaun eta jabe izan zen frantziarra. Urte hartan, Gerard Mortier izendatu zuten antzokiko zuzendari, eta bere lorpenen artean aurrekontu ttipi batez opera garrantzitsua sortzea dago. Opera eta balletaren artean piztu da gatazka. Béjart kexu da Mortier iritsiz geroztik bitan baino ez dantza egin ahal ez izateaz.

Austeritatearen ondorioak

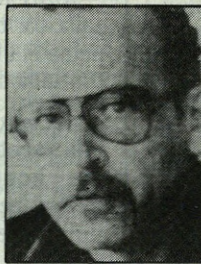
Gobernuan dagoen kristau liberalen koalizioak erabaki austeritate egitasmoak Monnaie antzokia errotik jo du. Kontratu berritzeari betoa ezarri zion duela hilabete batzu eta krisia erdi mozturorotz hasi da, Mortier bera dimititzekotan egon zelarik.

Leningradotik eman du aditzera Béjart-ek bere erabakia beljiarren artean harridura eta estonamendua sortuz, koreografoak berak erabakia zail egin zaiola deklaratu. Hori omen zen bere konpainia salbatzeko modu bakarra koreografoaren ustez. Ez ditu halere eskeintzak eskas izan Béjart-ek: Paristik, Italiako Bari-tik eta Montecarlo-tik ere iritsi zaizkio. Baina Suizara partitza erabaki du, zehazkiago Lausanara, hiri horrekin iadanik hartueman artistikoak bait ditu.

Beraz, ekainaren 30etik aurrera XX. Mendeko Balletak izen berria bilatu beharko du. Zintzilik geratzen da Béjart-ek Bruselan sorturiko "Mudra" dantza eskola ospetsuaren etorkizuna, baina gauzak ongi egitekotan, hilaren 29an Erromako Tratatua Festa dela eta, Bruselan egingo den jaialdian aktuatu du azken aldiz Maurice Béjart-ek bere balletarekin, eta hain zuzen ere Ravel-en boleroan oinarrituriko koreografia eskeiniko du.

J.M. HERITZ

Günter Wallraff kazetariaren aurkako akusazioa

Duela egun batzu «Ca-beza de turco» bere azken liburua zela eta Zilarrezko Euskadi saria eta Ardantza jaunaren laudorioak jaso zituen Alemania Federaletako kazetariaren aurkako akusazioak altxatu dira turkiar komunitatean. «Der

Spiegel» asterokoan, bere izen-abizenak Wallraff-i utzi dizkion Levent Sinirlioglu-k elkar hizketa batetan aditzera eman duenez, kazetariak liburuan kontatzen dituen hainbat esperientzia ez ditu hark jasan. Bestalde Wallraff-ek sortu elkartea benefikoaren diru kontuak aski gardenak ez direla egotzen diote bere kolaboratzaile turkoek.

Christoph Hein, literaturaren funtzioaz mintzo

Beste Alemaniatic dator hurrengo berria, Demokratikotik alegia. Christoph Hein-en liburuak topatzea zail da bertako liburudendetan. Baina ez zentsura latz baten zioz, baizik atera bezain pronto edizioak agortu egiten direlako. Antzerkigile eta nobelagile hau ez da egon badagoen zentsuraz kexu: «Büchner-en lanak bera hil eta 24 urtetara adaptatu ziren, nireak berriz 10 urteko epean estreinatzen dira». Hermann Kant bere kolegak berriz zera dio: «Mendebaldean liburua salduko ote den da arazo bakarra, RDA-n berriz gizakiarentzat on eta baliozko denez».

Amjad Ali Khan, Ravi Shankar-en ondorengo

Ravi Shankar, Ali Akbar Khan eta Vilayat Khan indioek Indiako musika tresnei sekulako kalitatea eman zieten. Ondorengo belaunaldientzat haien maila gainditzea zail agertzen zen. Froga gainditu dutenetako bat Amjad Ali Khan gaztea dugu, Mendebaldeko xarmeiz muzin eginez, aurretik Indiako entzulegoa konstatu du bere 'raga'rekin, eta gainera ez interprete gisa soilik, baizik eta sortzaile bezala ere ezagutua da.

Xenakis-en «Orestia», Sicilian uda honetan

Siciliako herri ttipi bat da Gibellina (edo Djebel), handik kilometro batzura hil zen Eskhylo. Horrez gain lurrikara batek desegin zuen herria 1968an. Auzia bere horretan utzi zuten, eta antzinako erara eraikitako antzokia altxa alboan. Uda oroz Eskhyloren antzerki bat emateko ohitura dute herritarrek. Aurten berriz lanis Xenakis-en «Orestia» antzestuko dute Iannis Kokkos-en zuzendaritzapean eta 400 antzesleekin.

Mister Kendall, harrobirako dinamita

Britania Haundiko bi liga, kopa, Europako errekoa eta beste zenbait subkanpeoitza erdietsi izanak aski dira, antza, Liverpool-etik Bilbora ekarriko den mister berria beso zabalik agurtzeko. Egungo Ingalaterrako misterrik onena omen, sei urteren buruan Everton taldea, Manchester United eta Liverpool-ekin batera, irletako talderik 'beldurgarriena' bilakatu duelako!

ATHLETIC Bilbokoak berriro ere atzerrira begira ipini du bere teleskopioa Howard Kendall Everton-eko entrenatzailearen faboreak —txanpon ederrak bitarteko— bereganatzean. Lehenago ere ezagutu ditu ordea halakorik bere historian barrena: Pavis jugoslabiarrak, Senekovich austriakoa, Ronnie Allen britainiarra, Martin Francisco brasileiroa eta Daucik txekoslovakia.

Eta aurtengo denboraldi eskasaren ondorengatik, direktiba kontserbatzaileak abestruza-rena egin eta Europako misterrik 'goxoena' erostea erabaki du, azken bolada hauetan kokotean ateratako kaspak eta koipearen-tzako txanpu (farmazikoa) gisan.

Konponbidearen ahulezia

Clemente bota zuen direktiba amorru bizi- zian ibili da denboraldi osoan zehar, munda guztiak ezagutzen dituen emaitzei errepaso eginda. Eta urtebeteko inpasearen ondorengatik, gaizki aipatu 'inpase'aren ondoren, to harrobirako dinamita! San Mamesgo di-

rektibak, Atxokakoak bezalaxe, aire berriz (irakur 'buenos-aires') haizatu beharra du bere katedraleko ermita, ea niuluk delakoak datozen haustenkundetan zirrartzen duen. Direktibak bere bazkideen tripako-minak sendatu nahi ditu Kendall ekarritak. Eta dinamitatik ulzera eragiten du...!

Ez bait du egiazko arazoan konponketa-rik suposatu behar inportazioko 'maisu' batek, nahiz eta, hori bai, Lezaman ikasgai galantak eman ditzakeen hemendik aurrera. Baina: zenbateko denboraz baliatuko da kantera eta taldeko jokalariek ezagutzeko?, taldea moldatzeko?, talde batasunik lortzeko?, jokamoldea itxuraldatu eta egokitze-ko?, sei urtez geratuko ote da guzti horretarako?

San Mamesen joko ingelesa egin behar baldin bada, ingeles tankerako aurrelariak falta dira, motellak! Eta batez ere, Clementek bezala, ekipoa talde bihurtzea, eta bere nortasunaren ispiritua eta umorez motibatzeta. Ingelesezt, nekez!

G.A.

Frantziako Tour-a Berlinen hasten da

BERLINEN hasten da Frantziako Tour-a. Astebete edo astebete eskas barru. Berlinen hasten da, bere fundazioaren 750. urteurrena dela-eta... eta auskalo zergatik gehiago. Auskalo zergatik hasten den Frantziako Tour-a Berlinen. Eta zer gertatuko den euskal txirrindulariekin Frantziako Berlin-Parisen, astebete edo astebete eskas geroz? Auskalo.

TOUR frantsesaren atarian gaudela eta munduko ziklismoari bistazo bat emanda, azken ordu hauetako 'berotze' prestaketetan denetarik ikusi ahal izan da, aurretik Italiako Giroan gertatutakoek gutxi balio ez baldin bazuten ere. Kolonbiako joan-etorrietaz ez dakigu ezer askorik, baina bai ordea Frantziako, Suizako eta Euskadiko pirrillada aldiotaz.

ADIBIDE gisan, Eibarko Txirrindualdian ez ei dira karta guztiak erakutsi, nahiz eta Erroma ingurutik hain zoriontsu ailegatu den Marino Lejarretak bereak ernahiz eta Erroma ingurutik hain zoriontsu ailegatu den Marino Lejarretak bereak erakutsi nahi izan dituen, gauzak ez-kutatzea zein baliagarri suertatzen den kontutan hartzeke. Eta antzeko zerbait egin dute halaber Gaston (Eibarren) eta Gorospek (Midi-Libren bostgarren).

CABESTANYren izena ez da aiatatu haatik. Ostera, Euskadiko Itzulia eta Vuelta España tainainako tristuraz eginda, bere zangarteko-mekanikari errodamentuak martxan ipintzea lortuko ote du orain? Jakintzak! Eta ea Lejarreta ezer egiteko bemolik ateratzeko kapaz den, jakintzak. Gastonek Kellyrentzat egin beharko du lan, eta gogor —a ze erredio!— Roche, Fignon, Lucho Herrera edo Zimmermann bera atzean utziko baditu. «Baina, Gorospek?». Asmazak 'zorte txarrik' izango duen. Asma gureak noraino ailegatuko diren. Astebete eskas barru hastear den Berlin-Parisen.

GORKA ARRESE

Barazkizale

Astera nua anaiarrebok bertso sorta bat egiten telebisiuan nintzan eta an ere miña ematen. Itxasontzi batian zian da ara zer ikusi deten: atunak arrapatuta gero aizkoraz beurak ai iltzen! eta ikusteari utziazi asi naiz bersuak jartzen.

Pena ta miña artua det nik gauz ori ikusitzian gizona bezin animalirik ez dago zeru azpian. Orrek kupitutzen ez duanak ara nere iritzian: kristaua iltzeko berdin ere litzake nere ustian ai zer biotz gogorrek geraden pixkat pentsatzen jartzian!

Eztago bate eskubiderik olakuak egiteko orrela sabelak bete baño obe bagiña iltzeko. Bai fuertia bota det baña enago ez gutxitzeko ta erremeio bezela jartzet lege bat guk betetzeko: aragi eta arraiz gaberik jan behar deuna jateko.

Ta bukatzeko oaindik badaukat nik beste zertxo bat ere bejetariano oiri segira emanda kalte batere. Beraz au proposatzen emendik balio balu alare: euskaldun sentitzen guzia ez egon nekin asarre esatenbaizuet bejetariano izan bakoitza norbere.

Biotzberatasun

Euskaldun anaiarreba maite ara zer dijuakizun: irratia entzuten nintzan da izan biotzberatasun; entzunik gure Españiako abesti bat eta entzun: Españitarren sentimentua ematen nei biguntasun ZER ARI GERA ANAIARREBOK BALDINBAKIZUE ERANTZUN.

Ai nere biotz gaxua aida penetan ezin lerturik! zer ari geran ikusi eta nago ezin sinixturik. Anaiarreba biotzekuak ez geiago ilketarik! ama euskaldun daukagunok berari ezin kalterik BESTELA EUSKALDUN IZATIAK EZ DU BALIO PENARIK.

Auek izandu dirade nere barrengo sentimentuak aterarazi diskidatenak Españiako kantuak. Jainkogatik utzi ditzagun biretxarreko jokuak ta gogoraitzagun arbasuak; aik etziran olakuak BIOTZIK OAINDIK BALDINBADEGU ARA OR NERE BERTSUAK.

LUBERRITZA

AZKOITIARRAK KARAKOL BILA

Barka dezatela azkoitiarrek, baina istorio hau hala kontatu zidan azpeitiar batek.

Joan omen ziren bi azkoitiar egun bero eta eguzkitsu batean barraskilo edo karakolak biltzera eta lan horretan zebiltzala bi azpeitiar azaldu omen ziren:

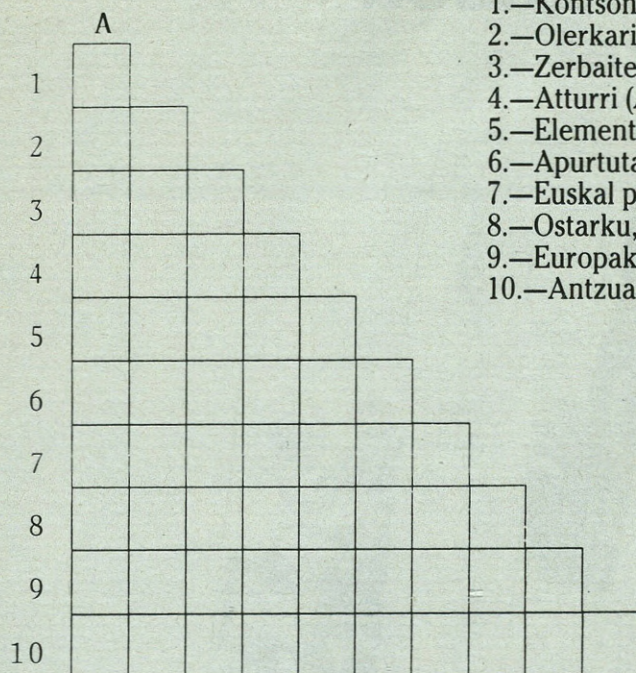
— Baina, zertan ari zarete zuek? Eguraldi honekin eta karakolak biltzen? Zuek ez al dakizue horrelako eguraldiarekin karakolak ez direla ateratzen edo? Horretarako euria eta trumoiak behar dira, euria eta trumoiak!

Joan omen ziren azpeitiarrak eta handik pare bat astetara non aurkitzen dituzten berriro ere bi azkoitiarrak karakolak bildu nahian; bat danborra jotzen eta bestea paretera ur-baldeak botatzen.

Aze flasha!

1etik 10era bitarteko definizioak osatuz, txerria hiltzean egin ohi den janaldiaren izena geratuko da A zutabea.

- 1.—Kontsonantea.
- 2.—Olerkari ezagun baten izenaren inzialak.
- 3.—Zerbaitetarako aldi egokia.
- 4.—Atturri (Atz.).
- 5.—Elementu kimikoa.
- 6.—Apurtutako jantziari jartzen zaion zatia.
- 7.—Euskal probintzia.
- 8.—Ostarku, Erromako zubia.
- 9.—Europako iparraldeko estatua.
- 10.—Antzuari dagokion kalitatea.

**JOAN DEN
ASTEKO
SOLUZIOAK**

Ezkerrekoan:
A. 0 1 7 2 4=14.
B. 8 5 6 3 9=31.

Eskuinekoan:
A. 7 6 5 9 0=27.
B. 4 2 1 8 3=18.

Fikzioa estatuen morroi

EZTABAIDA asko izaten dira «intelektual»en artean konpromezua dela eta ez dela. Realismoa nolabaitekoa, hala fikzioa bestelakoa.

Estatuak berriz, «terrorismo»ren ekintza baten ondoren «errealismo»a erabiliko du itotzeraino komunikabideetan: hildakoen odola, familikoen malakoak...

Ez da horretan geratzen ordea. Ideologia sortzen eten gabe dirau. Kintakolumnisten bidez, artisten bidez, eta kultur produktoen bidez. Hona hemen Italian ekoiztutako film hau. Madrilen estreinatu dute duela hilabete. Ikusiko du-gu zenbat irauten duen hona etorri gabe, edo hemen bertan halako beste bat ez ote duten egingo.

Makarrada jasangaitza izango da seguruenik gehiengo batentzat. Baina hortxe dago eredu modura. Mafia etabarrak sartzen dira tartean eta ez gara hemen hasiko bestelako traslazio errazik eta mingarrik egiten.

Kontutan hartzekoa da ordea zenbaterainokoa den «gizarteratze»aren alde egiten den propaganda, gizabanakoari, gizarte krisidun honetan hain aukera gutxi eskaintzen zaionean ekonomikoki, kulturaliki, politikoki eta sozialki bere nortasuna moldatzeko.

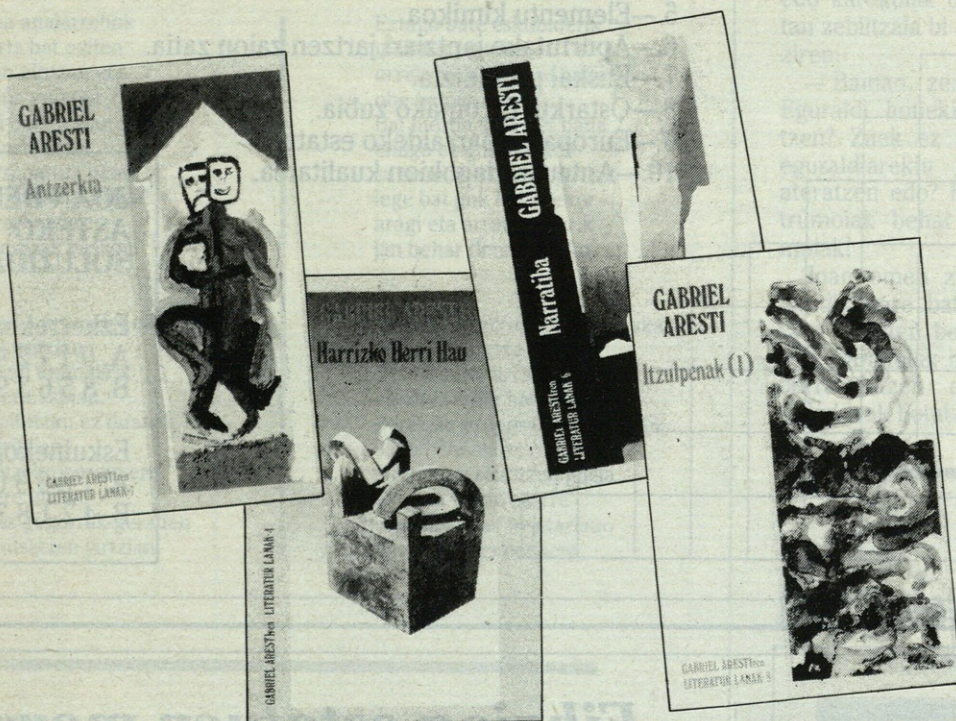
Trajikoa da gero gizabanako horren poltsikotatik ateratzea dirua honelako produktoak egiteko: estatuak zerga bidez jasotakotik subentzioak eskainiaz produkto hauei eta, trajikoagoa dena, norberak bere poltsikotik honelako filmak ikusteko ordainduaz.

Savater, Cohn Bendit, Bellochio edo tartean tokatzen dena, estatuak beti izango dituzte etekin pertsonalagatik honelakoak egingo dituzten oportunitak.

Ennio Morricone-ren musika izango da segurutik salbatu ahal izango den gauza bakarra. Beste saldu baten musika alegia.

MARTIN ARANA

Gabriel Aresti osoa zuretzat

Eskura ezazu Gabriel Aresti osoa dendan baino merkeago

Bilduma osoa (10 liburu), bere kutxa barruan, etxean jaso nahi dut, zortzi mila (8.000) pezetako errenboltoa ordainduz.

IZEN-DEITURAK.....

HELBIDEA.....

HERRIA.....

HELBIDE: SUSa, Ametzagaña 19-behea, 20012 DONOSTIA

Etzazu aukera galdu!

Susa

Kirola ta hizkuntza, horra hor bi gauza
luza dezaketenak herriaren hatsa;
baldin ez bazerauku erdalduntzen plaza,
salbaturen garela badut esperantza.

Ferrando Aire "Xalbador"

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

CAJA DE AHORRO
MUNICIPAL

Eros ezazu

ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatzuko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzera eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.